

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΓ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1/15 ΙΟΥΛΙΟΥ 1976 | ΑΡΙΘ. 13-14

Α Γ Ν Ω Σ Τ Ω, Θ Ε Ω,

Β'

1. 'Ο «'Αγνωστος» Θεός, εἰς τὸν ὁποῖον σεῖς, ὦ Ἀθηναῖοι, ἀφιερῶσατε τὴν ἀναθηματικὴν σας στήλην, εἶναι Αὐτός, "Ὅστις «ἐποίησέ τε ἐξ ἑνὸς πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων κατοικεῖν ἐπὶ παντός προσώπου τῆς γῆς», διαβεβαιοῖ ὁ ἐν τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ κηρύττων ἐνώπιον τῶν σοφῶν Ἀθηναίων ὁ τῶν Ἑθνῶν Ἀπόστολος. Μεγάλῃς τῷ ὄντι φιλοσοφικῆς σημασίας καὶ κοινωνιολογικῆς σπουδαιότητος ἡ ρῆσις αὕτη. Ἀπὸ ἐν ζευγος ἀνθρώπων ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς ὀλόκληρον τὸ ἀνθρώπινον γένος: «ἐξ ἑνὸς αἵματος πᾶν ἔθνος ἀνθρώπων» κατὰγεται. "Ὅλα δὲ ὁμοῦ τὰ Ἑθνη ἀποτελοῦν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν τῶν Ἑθνῶν. Ὁ Θεὸς ὥρισε τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς ἐκάστου Ἑθνους καὶ τὰς «ὀροθεσίας τῆς κατοικίας αὐτῶν». Καὶ ἂν χωρίζονται μεταξὺ των μὲ τὴν διαφορὰν τοῦ κλίματος ἢ τῆς γλώσσης ἢ τῆς φυλῆς ἢ τοῦ χρώματος καὶ τῶν λοιπῶν ἰδιαιτέρων χαρακτηριστικῶν καὶ ἰδιοτήτων, ὅμως ἔχουν καὶ κάτι τὸ κοινόν, ὅπερ τοὺς ἐνώνει εἰς ἓνα ὑψηλότερον καὶ εὐγενέστερον σκοπόν. Καὶ τὸ κοινόν τοῦτο στοιχεῖον, πού ὑπάρχει εἰς κάθε ἄνθρωπον, εἶναι τὸ πνεῦμα, ἡ σπῖθα αὐτῆ τῆς θείας Οὐσίας, πού κάμνει τοὺς ἀνθρώπους φύσει ν' ἀναζητοῦν τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν κοινὸν Πατέρα καὶ δημιουργόν των: νὰ Τὸν ἀναζητοῦν «εἰ ἄρα γε ψηλαφήσειαν Αὐτὸν καὶ εὗροιεν»!

τῆς Φιλοσοφίας σας, ἥτις ὅμως χάνεται περιπλανωμένη ἐντὸς τῶν ἀπειραρίθμων ἀτραπῶν τῆς δημιουργικῆς φαντασίας τῶν ἀντιπροσώπων της: ὁ οὐράνιος ἔρωσ τοῦ θεοῦ Πλάτωνος καὶ πᾶσαι αἱ μυστικαὶ καὶ μαγικαὶ ἐκδηλώσεις τῶν μεγάλων ἐκπροσώπων πάσης μυστικῆς καὶ μεταφυσικῆς ἰδεολογίας, οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἡ ἀγωνιώδης προσπάθεια εὐρέσεως τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ἡ εὐγενεστάτη καὶ ἰσχυροτάτη ἔφεσις προσεγγίσεως εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰ δυνατόν «ψηλαφήσεως» Αὐτοῦ! Ἄλλ' ἡ πορεία σας εἶναι ἐσφαλμένη: διότι ζητεῖτε τὸν Θεὸν μακρὰν ὑμῶν, ἐνῶ εἶναι τόσον εὐκόλον νὰ Τὸν εὗρητε: «καί γε οὐ μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχοντα». Στραφῆτε λοιπὸν ὀπίσω εἰς τὸν ἑαυτὸν σας! Ἐκεῖ θὰ εὗρητε τὸν Θεόν, διότι ὁ Θεὸς «ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν». Ὁ Θεὸς εἶναι μέσα μας καὶ ἡμεῖς μέσα εἰς τὸν Θεόν, ὅπως ἐκήρυξε καὶ κάποιος ἐκ τῶν ποιητῶν σας, ὁ Ἐπιμενίδης: «ἐν Αὐτῷ γὰρ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμεν... Τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμέν»! Αὐτὸς ἀκριβῶς εἶναι καὶ ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς φύσει «ἐντὸς ἡμῶν ἐστίν»: διότι ἐξ Αὐτοῦ ἔχομεν τὸ Πνεῦμα καὶ τὴν λογικὴν Ψυχὴν, ἡ ὁποία μᾶς ζωοποιεῖ καὶ μᾶς δίδει τὴν δύναμιν τῆς ἀναζητήσεως, τῆς ἀναγνωρίσεως καὶ τῆς ὁμολογίας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ.

2. Ὡ Ἀθηναῖοι! Σεῖς περισσότερον τῶν ἄλλων ἀνθρώπων εὐρίσκεσθε εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἡ ἐρευνητικὴ νοσταλγία

3. Ἔως ἐδῶ ὁ Παῦλος ἀποδεικνύεται μὲ τοὺς λόγους του ὅτι ζητεῖ νὰ ἐμφανίζηται ὡς ἰστάμενος ἐγγύτατα τῆς Πλατωνικῆς Φι-

λοσοφίας, ἥτις τόσον βαθέως συνεχίνει ἄλλοτε τοὺς Ἑλληνας. Ζητεῖ λοιπὸν διὰ τῶν λεχθέντων νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν βαθεῖαν ἔννοιαν τῆς νοσταλγικῆς περιπλανήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Φιλοσοφίας διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ Θεοῦ. Συνεχίζων δὲ τὴν διδασχὴν τοῦ ὁ Θεῖος Ἀπόστολος, δὲν διστάζει νὰ ἐλέγξῃ τὴν λατρείαν τῶν εἰδώλων καὶ τὴν ἀνθρωπομορφικὴν ἀντίληψιν τοῦ Θεοῦ. «γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφείλομεν νομίζειν, χρυσῶ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χαράγματι τέχνης καὶ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ Θεῖον εἶναι ὅμοιον». Ἀφοῦ λοιπὸν ἀπέδειξεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἔχει τὴν αἰτίαν τῆς ὑπάρξεώς του εἰς τὸν Ἐννα καὶ ἀληθινὸν Θεόν, ἔρχεται τώρα ν' ἀποκαλύψῃ εἰς αὐτοὺς καὶ κἄτι περισσότερον· ὅτι δηλαδὴ ἂν ἔχωμεν δημιουργηθῆ οἱ ἄνθρωποι συμφώνως πρὸς τὸ ἀρχέτυπον δημιουργικὸν Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, ἔπεται ὅτι ὁ Δημιουργὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν δύναται νὰ εἶναι ἢ αὐτὸ τὸ ἄπειρον Πνεῦμα, ὅπερ δὲν ἔχει ἀνάγκην χρυσοῦ ἢ ἀργύρου ἢ λίθου ἢ ἔργων τέχνης ἢ παραστάσεως ἄλλης καὶ τῆς πλέον θαυμαστῆς ἀνθρωπίνης ἐμπνεύσεως ἢ λογικῆς περιγραφῆς καὶ παραστάσεως. Τὸ παντοδύναμον Πνεῦμα, ὁ Δημιουργὸς Θεός, ἴσταται φύσει πέραν ὅλων αὐτῶν, ἀπροσδεής, ἀναφῆς, ἀπερινόητος, ἀπερίγραφτος, ὑπερούσιος, ἀκατάληπτος καὶ ὅμως «οὐκ ἔχει μακρὰν ἀπὸ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν ὑπάρχων»!

4. Ἡ ἐπὶ τοῦ φιλοσοφικοῦ πεδίου διὰ λέξεις τοῦ Παύλου οὐ μόνον δὲν ἠρέθιζε τὸ ἀκροατήριόν του, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι καὶ ἠὺχαρίσται τοῦτο. Διὸ καὶ σιωπηλὸν παρηκολούθει μετὰ προσοχῆς μεγάλης ἄχρι τοῦδε τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Παύλου. Ἄλλ' ἢ μοιραία ρῆξις δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐμφανισθῆ. Ὅσα ἐξέθεσεν ἄχρι τοῦδε ὁ μέγας Ἀπόστολος δὲν ἦσαν δι' αὐτὸν ἢ ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ κυρίου, τοῦ ἐπείγοντος καὶ οὐσιαστικοῦ τοῦ θέματός του. Ἡ ἀτμόσφαιρα θολοῦται τὴν στιγμὴν ἀκριβῶς, καθ' ἣν ὁ Παῦλος ἐτόλμησε νὰ κατηγορήσῃ τοὺς «δοκησισόφους» Ἀθηναίους ἐπὶ «ἀγνοία»! Ἄν καὶ μὲ περισσὴν εὐγένειαν ὁ Παῦλος ὁμιλεῖ περὶ χρόνων τῆς ἀγνοίας τῶν ἀνθρώπων γενικῶς, παρὰ ταῦτα οἱ πεφυσιωμένοι ἀκροαταὶ του ταρασσονται, πῶς τολ-

μᾶ εἰς Ἰουδαῖος νὰ κατηγορῆ τὸν πλέον μεμορφωμένον λαὸν τῆς γῆς δι' ἀγνοίαν! Ὁ Παῦλος παρὰ ταῦτα μένει ἀτάραχος. Βιάζεται μάλιστα νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ κύριον, τὸ ζωτικὸν δι' αὐτὸν θέμα. «Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπεριδὼν ὁ Θεὸς τανῶν ἀπαγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετὰ νοεῖν». Ἡ λέξις «μετὰ νοεῖν» ἀποτελεῖ τὴν θρυαλλίδα τῆς ἐκρήξεως τοῦ τεταραγμένου πλήθους. Οἱ ἐν ἀρχῇ ψίθυροι μεταβάλλονται εἰς ὄχλοβοήν! Τί πρᾶγμα εἶναι ἢ «μετὰ νοεῖν» αὕτη, τὴν ἑποῖαν μᾶς κηρύττει ὁ Ἰουδαῖος οὗτος; Ὁ Παῦλος ἀντιλαμβάνεται ὅτι ὅσον προχωρεῖ, τόσον καὶ ἡ ταραχὴ αὐξάνει μετὰ τῶν διαπορουμένων καὶ καταπλήκτων ἀκροατῶν του. Παρὰ τὸν θόρυβον καὶ παρὰ τὴν ταραχὴν, ὁ Θεὸς Ἀπόστολος συνεχίζει τὸ κήρυγμά του, τὸ τῆς ἀληθείας κήρυγμα, εἰς τὸ ὅποῖον ἀντετάσσετο ἐν τούτοις τὸ προκατειλημμένον ἀκροατήριόν του. «Ὁ Θεὸς τανῶν ἀπαγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετὰ νοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν ἐν ἣ ἡμέλλει κρῖνει τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ, ἐν ἀνδρί, ὃ ὠρίσει, πίστιν παρασχὼν πᾶσιν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν»!

5. Τὸ τέλος τῆς Ὁμιλίας τοῦ Παύλου ἀποτελεῖ καὶ τὸ κεφάλαιον τῆς ὅλης διδασχῆς του. Ὁ Θεὸς ὁ ἴδιος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἀφάνειαν Αὐτοῦ, θέτων οὕτω τὸν ἄνθρωπον πρὸ τοῦ διλήμματος ἢ νὰ συνεχίσῃ τὴν περιπλάνησίν του εἰς ἀναζήτησιν τοῦ Θεοῦ διὰ τῶν ποικίλων εἰκασιῶν καὶ φαντασιώσεών του, ἢ νὰ θελήσῃ μετὰ νοεῖν νὰ πιστεύσῃ καὶ ἀναγνωρίσῃ τὴν ὑπαρξίν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν λύτρωσιν τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ Θεοῦ Ἰησοῦ! Πίστις, λοιπὸν, μετάνοια, μεταμόρφωσις, ἀνάστασις, θέωσις διὰ Χριστοῦ καὶ ἐν Χριστῷ! Ἄλλ' εἰς τὸ ἄκουσμα καὶ μόνῃς τῆς λέξεως «Ἀνάστασις», ἡ ἔξαψις τῶν πνευμάτων τοῦ ἀκροατηρίου ἔφθασεν εἰς τὸ κατακόρυφον! «Ἀκούσαντες δὲ ἀνάστασιν νεκρῶν, οἱ μὲν ἐχλεύαζον, οἱ δὲ εἶπον· ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν»! Ὁ Παῦλος ἀναγκάζεται ἐκὼν-ἄκων νὰ διακόψῃ καὶ μάλιστα ἀποτόμως τὸν λόγον του. Τὸν διέκοψεν ἡ ὄχλοβοή καὶ αἱ διαμαρτυρίαι τῶν χλευαζόντων. Δὲν ἐπρόφθασεν οὐ-

ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΒΑΠΤΙΣΜΑ ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΙΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΝΟΝΑΣ*

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ΤΕΛΕΣΙΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ

1. Ποῖος βαπτίζει ἐγκύρως.

Κατὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς καθ' ἡμᾶς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τὸ ἅγιον Βάπτισμα τελοῦσιν ἐγκύρως ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ πρεσβύτερος, ἐφ' ὅσον ἔχουσι κανονικὴν χειροτονίαν καὶ δὲν διατελοῦσιν ὑπὸ ποινὴν, ἀπειροῦσαν τούτους τῆς τελέσεως ἁγιαστικῶν πράξεων, ἡγουν ἀποστεροῦσαν αὐτοὺς μέρους ἢ ὅλης τῆς ἱερατικῆς αὐτῶν ἐξουσίας⁴¹. Πέρα τῶν σχετικῶν μαρτυριῶν τῆς τε ἀγ. Γραφῆς καὶ τῆς πατερικῆς παραδόσεως, τὸ συμπέρασμα τοῦτο ἐνισχύεται διὰ τῶν οἰκείων κανονικῶν διατάξεων εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως. Οὕτως οἱ ΜΖ' καὶ ΜΘ' Κανόνες τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ἐπιβάλλουσι τὴν ποινὴν τῆς καθαιρέσεως εἰς τοὺς Ἐπισκόπους ἐκείνους καὶ πρεσβυτέρους, οἵτινες ἀναβαπτίζουσι τοὺς ἤδη ἅπαξ βεβαπτισμένους, ἢ δὲν βαπτίζουσι τοὺς λαβόντας τὸ βάπτισμα ὑπὸ αἰρετικῶν, ἢ βαπτίζουσι μὲν ἀλλ' οὐχὶ ὡς ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία ἐπιτάσσει. Εἰδικώτερον ὁ μὲν ΜΖ' διακελεύεται: «Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος τὸν κατὰ ἀλήθειαν ἔχοντα βάπτισμα ἐὰν ἀνωθεν βαπτίσῃ ἢ τὸν μεμολυσμένον παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐὰν μὴ βαπτίσῃ καθαιρέσθω», ὁ δὲ ΜΘ' ὁμοίως: «Εἰ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσῃ εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς ἢ εἰς τρεῖς πα-

ρακλήτους, καθαιρέσθω». Ἐκ τῶν παρατεθέντων δύο τούτων Κανόνων ἀβιάστως ἐξάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι ἐκ τῶν κληρικῶν, καλῶς ἐχόντων τῶν πραγμάτων καὶ κατὰ κανόνα, μόνον ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ πρεσβύτερος ἔχουσι τὸ δικαίωμα τοῦ βαπτίζειν, ἐφ' ᾧ καὶ μόνον οὗτοι ἀναφέρονται εἰς τὰς σχετικὰς διατάξεις καὶ ἐναντίον μόνον αὐτῶν ἐπισημαίνονται αἱ ἐπιπαραβάσεις τῆς κανονικῆς τάξεως κανονικαί κυρώσεις. Εἶναι δέ, κατὰ ταῦτα, πρόδηλον, ὅτι ἐὰν καὶ ὁ διάκονος ἢ ἄλλος τις ἠδύνατο, ὑπὸ ὁμαλᾶς συνθηκῆς νὰ τελέσῃ βάπτισμα, θὰ ἀνεφέρετο ἐν τοῖς κανόσι τούτοις. Εἰς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα ἄγεται καὶ ὁ Βαλσαμῶν, παρατηρῶν ὅτι «διὰ τοῦτο δὲ ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων μόνον ἐμνήσθη ὁ Κανὼν, διότι ἐτέρω τινι οὐκ ἐξεῖναι βαπτίζειν»⁴².

Βεβαίως οἱ Κανόνες ἀφορῶσιν, ὡς ἐλέχθη, εἰς Ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους ἔχοντας ἀκόλυτον τὴν ἱερωσύνην. Οὐχ ἦττον ἢ σπουδαιότης τοῦ μυστηρίου καὶ ἡ ἀναγκαιότης αὐτοῦ πρὸς σωτηρίαν ἀφ' ἑνός, καὶ αἱ δυσμενεῖς συνθηκαὶ ἀφ' ἑτέρου ὠδήγησαν τὴν Ἐκκλησίαν εἰς τὴν κατ' οἰκονομίαν ρυθμισιν τοῦ ζητήματος εἰς τρόπον ὥστε, ὑπὸ ὄρισμένας προϋποθέσεις, νὰ ἀναγνωρίζηται καὶ εἰς ἄλλα, πλὴν τῶν προαναφερθέντων, πρόσωπα τὸ δικαίωμα τοῦ βαπτίζειν ἐγκύρως. Καὶ κατ' ἀρχὴν μὲν ἐξεταστέα ἢ περιπτώσεις Ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων μὴ ἔχόντων ἀκόλυτον τὴν ἱερωσύνην. Εἰς τὴν ΙΑ' ἐρώτησιν «περὶ τῶν θελόντων βαπτισθῆναι ἐὰν μὴ εὐρεθῇ

42. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα... τ. Β' σ. 66. Ἐν συμφωνίᾳ πρὸς τοὺς Κανόνας τούτους καὶ αἱ Ἀποστολικαὶ Διαταγαί, καὶ οἱ Πατέρες ρητῶς ὀρίζουσιν ὅτι ὁ διάκονος οὐ βαπτίζει, εἰ μὴ μόνον ὁ Ἐπίσκοπος καὶ ὁ πρεσβύτερος. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 107.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 213 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

41. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἀνωτ. τ. 3 σ. 106.

τε τὸ ὄνομα «Ἰησοῦς») νὰ προφέρῃ! Τὸ ὄνομα δὲν ἀναφέρει ὁ Παῦλος, ἵνα μὴ ἐκθέσῃ τοὺς ἀκροατὰς του εἰς προκλήσεις ταπεινάς καὶ ἁμαρτωλάς, ἐπὶ μεγαλυτέρᾳ ζημίᾳ τῆς ἱεραῆς του ὑποθέσεως. Διακόπτει λοιπὸν ἀποτόμως τὸν λόγον του, ὑπὸ τοὺς χλευασμοὺς τῶν πολλῶν καὶ ὑπὸ τὴν προσποιητὴν εὐγένειαν τῶν ὀλίγων παραωθούμενος: «ἀκουσόμεθά σου περὶ τούτου καὶ πάλιν!» Καὶ «οὕτως ὁ Παῦλος ἐξῆλθεν ἐκ μέσου αὐτῶν», λυπημένος καὶ ἀπογοητευμένος. Ἀλλὰ φεύγων παρετήρησεν ὅτι μερικοὶ τὸν ἠκολούθουν: «τινὲς δὲ ἄνδρες κολληθέντες αὐτῷ ἐπίστευσαν, ἐν οἷς καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεο-

παγίτης καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς»!

6. Ἡ Ὀμιλία τοῦ Παύλου ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου θὰ παραμένῃ ἕσαεὶ τὸ ὠραιότερον «Μνημεῖον λόγου», ἀλλὰ καὶ ὁ συνεχῆς ἔλεγχος παντὸς σκεπτικιστοῦ καὶ ἀμφιρέποντος εἰς τὸ κήρυγμα τῆς Ἀληθείας καὶ τῆς Σωτηρίας ὑπὸ τοῦ θεοπνεύστου τῶν Ἐθνῶν Παύλου!

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητὴς τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν

πρεσβύτερος ἢ ἄμεμπτος, εἰ χρῆ βαπτισθῆναι ὑπὸ τῶν κοινωθέντων ἱερέων ἢ ἀκηρύκτων, μάλιστα ἐὰν θάνατος κατεπίγῃ» ὁ ἅγιος Νικηφόρος ὁ ὁμολογητῆς ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς: «Τύπος τοιοῦτος ἐξεφωνήθη ἐνταῦθα παρὰ τε ὁμολογητῶν, ἱεραρχῶν τε καὶ καθηγουμένων, τοὺς εἰρημένους πρεσβυτέρους παύεσθαι μὲν τῆς λειτουργίας διὰ τὴν αἰρετικῶν κοινωνίαν, συγχωρεῖσθαι δέ, μὴ εὕρισκομένου ἱερέως, καὶ βαπτίζειν καὶ μεταδιδόναι τῶν ἁγιασμάτων»⁴³. Ἐκ τῆς ἀποκρίσεως καταφαίνεται ἡ ἀσκουμένη ἐν προκειμένῳ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας Οἰκονομία. Ἐνθα ἀδήριτος ἀνάγκη καθιστᾷ ἀναγκαῖον τὸ βάπτισμα καὶ δὲν ὑπάρχει κανονικὸς ἱερεὺς, εἰ μὴ «κοινωθείς» ἦτοι κοινωήσας μεθ' αἰρετικῶν, συγκαταβατικῶς καὶ διὰ τὴν ἐνεστώσαν ἀνάγκην ἐπιτρέπεται αὐτῷ ἢ τέλει τοῦ βαπτίσματος. Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἡ ἀπόκρισις ἀφορᾷ εἰς ἱερεῖς ὑποπεσόντας εἰς αἵρεσιν καὶ εὕρισκομένους νῦν ὑπὸ ἐπιτίμιον. Διότι ἐὰν, ἀντιθέτως, ἐξακολουθῶσι νὰ παραμένωσιν ἐν τῇ πλάνῃ ἀμετανόητοι, ὡπωσδήποτε οὐδὲ κατ' Οἰκονομίαν εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιτραπῇ αὐτοῖς ἡ τέλει τοῦ ἁγ. Βαπτίσματος. Ἐὰν δὲ παρὰ ταῦτα προβῶσιν οὗτοι, αἰρετικοὶ ὄντες, εἰς τὴν βάπτισιν, τότε ὁ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας βαπτισθεὶς ἀναβαπτίζεται, ὡς παρακατιόντες θὰ ἴδωμεν⁴⁴.

Ἄλλ' ἡ Οἰκονομία τῆς Ἐκκλησίας χωρεῖ καὶ περαιτέρω καὶ δέχεται ὅτι, ὑπαρχούσης ἀνάγκης, καὶ μοναχός, εἰσέτι δὲ καὶ λαϊκὸς καὶ μάλιστα καὶ γυνὴ⁴⁵ δύναται νὰ τελέσωσι βάπτισμα. Προφανῶς, κατὰ μείζονα λόγον, καὶ διάκονος. Ἡ τοιαύτη Οἰκονομία ἤρξατο κατ' ἀρχὰς ἐφαρμοζομένη ἐν τῇ Δύσει, ἐνθα ὁ Τερτυλλιανός, ὁ Αἰγυσιτίνος καὶ ὁ Ἰερώνυμος διδάσκουσιν ὅτι καὶ τοῖς λαϊκοῖς ἕξεσι βαπτίζειν⁴⁶. Ἐν τῇ Ἀνατολῇ μέχρι μὲν τοῦ δ' αἰῶνος μετ' ἐπιφυλάξεως πολλῆς ἀντιμετωπιζέτο τὸ Βάπτισμα τῶν λαϊκῶν, ἕως οὗ μετὰ τὴν Ζ' Οἰκουμένηκην Σύνοδον ὁ ἅγιος Νικηφόρος ὁ ὁμολογητῆς ἐν τῷ ΣΤ' Κανόνι αὐτοῦ ἀπεφάνθη ὅτι «κατὰ περίστασιν καὶ μοναχὸς λιτὸς βαπτίζει. Ὡσαύτως καὶ διάκονος κατὰ περίστασιν βαπτίζει»⁴⁷. Ἐν δὲ τῷ Ζ' αὐτοῦ Κανόνι ὁ αὐτὸς ἱερός πατὴρ τάσσεται ὑπὲρ καὶ τῆς ὑπὸ λαϊκοῦ τελέσεως τοῦ βαπτίσματος ἐν περιπτώσει ἀνάγκης. «Χρῆ τὰ ἀβάπτιστα νήπια ἐὰν εὕρεθῇ τις εἰς τόπον, μὴ ὄντος ἱερέως, βαπτισθῆναι. Εἰ βαπτίσει δὲ καὶ ὁ ἴδιος πατὴρ ἢ οἰοσδήποτε ἄνθρωπος, μόνον ἵνα ἔστί χριστιανός, οὐκ ἔστιν ἁμαρ-

τία»⁴⁸. Βεβαίως, ἐπιβάλλεται νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα, ὅτι πάντα ταῦτα ἰσχύουσιν ἐφ' ὅσον, ἀφ' ἑνὸς μὲν συντρέχουσι λόγοι ἐκτάκτου ἀνάγκης, ἐπιβάλλοντες τὴν ἀνευ ἀναβολῆς βάπτισιν τινός, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ὑπάρχει πλησίον ἱερεὺς κανονικῶς κεχειροτονημένος. Μόνον ὑπὸ τὰς δύο ταύτας προϋποθέσεις οἱ Ἱεροὶ Κανόνες δέχονται παρέκκλισιν ἐκ τῆς κανονικῆς ἀκριβείας καὶ ἀναγνωρίζουσιν ὡς ἔγκυρον τὸ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τελεσθὲν ὑπὸ μὴ ἱερουργοῦ βάπτισμα. Ὁ Χ. Ἀνδρούτσος δικαιολογεῖ τὴν τοιαύτην τῶν Ἱ. Κανόνων ἐλαστικότητα ἐκ τῆς φύσεως τοῦ μυστηρίου, ὄντος ἀπαραιτήτου πρὸς σωτηρίαν, καὶ ἐκ τῆς ἀληθείας ὅτι «ὁ ἱερουργὸς ἱερεὺς ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ ὑποκρύπτεται οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὰ μυστήρια, ἃ τελεῖ, εἰς τὸν Θεὸν ἀμέσως ἀφιεῖς τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, ἐν τύπῳ δὲ παθητικῷ ἢ ἐν τρίτῳ προσώπῳ ἀπαγγέλλων τὰς ἱεουργίας, ἃς τελεῖ, καὶ τὰς δωρεὰς τῆς θείας χάριτος καὶ λέγων βαπτίζειται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ ὅπως καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις μυστηρίοις χριεῖται, ἀρραβωνίζεται, στέφεται, ἢ θεία χάρις προχειρίζεται»⁴⁹.

2. Πῶς δεῖ βαπτίζειν.

Βασικὰ καὶ θεμελιώδη αἰσθητὰ σημεῖα τοῦ θείου Βαπτίσματος, κατὰ τοὺς Ἱ. Κανόνες, εἶναι ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ Ἐπίκλησις τοῦ ὀνόματος τῆς παναγίας Τριάδος, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ τριτιτὴ ἐν τῷ ὕδατι κατάδυσις τοῦ βαπτιζομένου. Καὶ περὶ μὲν τοῦ τύπου τῆς ἐπικλήσεως θεμελιώδη σημασίαν ἔχει ὁ ἐν Ματθ. κη', 19 λόγος τοῦ Κυρίου πρὸς τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ ἐν τῷ ὄρει: «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος...». Τὸν λόγον τοῦτον τοῦ Κυρίου ἐπαναλαμβάνων καὶ ὁ ΜΘ' Κανὼν τῶν Ἀγ. Ἀποστόλων ἐπάγεται καθαιρέσιν κατὰ τοῦ μὴ βαπτίζοντος εἰς τὴν παναγίαν Τριάδα κληρικοῦ. «Εἰ τις ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος, κατὰ τὴν τοῦ Κυρίου διάταξιν μὴ βαπτίσει εἰς Πατέρα καὶ Υἱὸν καὶ ἅγιον Πνεῦμα, ἀλλ' εἰς τρεῖς ἀνάρχους ἢ εἰς τρεῖς υἱοὺς ἢ εἰς τρεῖς παρακλήτους, καθαιρεῖσθω»⁵⁰. Εἶναι προφανές ὅτι τὴν διάταξιν ταύτην ἐπέβαλον αἰρετικαὶ τινες διδασκαλῖαι, ἀναφανεῖσαι κατὰ τοὺς πρώτους αἰῶνας καὶ οἱ ὁπαδοὶ αὐτῶν, οὔτινες, κατὰ τὸν Βαλσαμῶνα, «ἦσαν ταῦτα βλασφημοῦντες καὶ οὕτω βαπτίζοντες». Πρόκειται, ὡς γνωστὸν, περὶ τῶν ἁλλοιούτων τὸν ὑπὸ τοῦ Κυρίου παραδοθέντα τύπον τῆς ἐπικλήσεως, διὰ τῆς ἐπεισαγωγῆς εἴτε αὐθαιρέτων αὐτοῦ παραλλαγῶν εἴτε νενοθευμένων μορφῶν, ὡς οἱ Μαρκιωνισταὶ, Γνωστικοὶ καὶ Εὐνομιανοί. Συνεχίζων ὁ Βαλσαμῶν δίδει τὸν ὀρθὸν τύπον, λέγων: «Ἡμεῖς δὲ μίαν θεότητα πιστεύοντες ἐν τρισὶν ὑπο-

43. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα... τ. Δ' σ. 431 ζ'.

44. Ἀντιθέτως ἡ ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, ὡς γνωστὸν, δέχεται ὡς ἔγκυρον τὸ ἐξ ἀνάγκης βάπτισμα τὸ τελεσθὲν ὑπὸ οἰοσδήποτε λαϊκοῦ, ἔστω καὶ ἀβαπτίστου ἢ αἰρετικοῦ ἢ ἐθνικοῦ, ἀρκεῖ νὰ ἐτελέσθῃ τοῦτο κατὰ τὸν ὀρισμένον τύπον καὶ νὰ ὑπῆρχε παρὰ τῷ βαπτισάντι ἡ πρόθεσις νὰ τελεσθῇ ὅ,τι τελεῖ ἡ Ἐκκλησία. Βλ. καὶ Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 110.

45. Χ. Ἀνδρούτσου, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 333.

46. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 108, ἐνθα καὶ παραπομπαί.

47. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα... τ. Δ' σ. 431

48. Ἐνθ' ἄνωτ.

49. Χ. Ἀνδρούτσου, ἐνθ' ἄνωτ. σ. 334.

50. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα... τ. Β' σ. 65.

στάσεις, ἐν βαπτίζομεθα βάπτισμα δι' ἐπικλήσεως Πατρός, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος»⁵¹.

Τὸ ἕτερον τῆς ἐξωτερικῆς πράξεως συστατικὸν τοῦ μυστηρίου εἶναι, ὡς ἐλέχθη, ἡ τριττὴ ἐν τῷ ὕδατι κατάδυσσις. Τοῦτο δὲν ἐξυπονοεῖται μόνον ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ ρήματος «βαπτίζω» σημαίνοντος πλήρη καὶ ὁλοκληρωτικὴν σώματος τινος ἐμβύθισιν ἐντὸς ρευστοῦ τινος, ἀλλὰ μαρτυρεῖται ρητῶς ἐν τῇ ἁγίᾳ Γραφῇ⁵². Ἐπὶ πλέον ἡ κατάδυσσις καὶ δὴ καὶ ἡ τριττὴ, εἰκονίζει τὴν τριήμερον ὁλόσωμον ταφήν καὶ ἐξανάστασιν τοῦ Κυρίου. Διότι «ὡσπερ ἐκεῖνος μετὰ τὴν ἐν τάφῳ κατάθεσιν τριταῖος ἐπὶ τὴν ζωὴν ἀνεφοίτησεν, οὕτως οἱ πιστεύοντες ἀντὶ τῆς γῆς τὸ ὕδωρ ὑποδυόμενοι ἐν τρισὶ κατάδυσσεσι τὴν τριήμερον ἑαυτοῖς χάριν τῆς Ἀναστάσεως ἐξεικονίζουσιν ἁγιαζομένου τοῦ ὕδατος τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ Παναγίου Πνεύματος»⁵³.

Σχετικὸς πρὸς τὴν τριττὴν κατάδυσιν εἶναι ὁ Ν' Κανὼν τῶν ἁγ. Ἀποστόλων καθ' ὃν «εἰ τις Ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος μὴ τρία βάπτισματα μιᾶς μύσεως ἐπιτελέσῃ, ἀλλ' ἐν βάπτισμα, τὸ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου διδόμενον, καθαιρεῖσθω...»⁵⁴. Ἐρμηνεύων δὲ τὸν Κανόνα τοῦτον ὁ Ζωναρᾶς, ἀποφαίνεται: «Τρία βάπτισματα ἐνταῦθα τὰς τρεῖς κατάδυσεις φησὶν ὁ Κανὼν ἐν μιᾷ μύσει, ἥτοι ἐν ἐνὶ βάπτισματι ὥστε τὸν βαπτίζοντα ἐκάστη τῶν κατάδυσσεων ἐν τῆς ἁγίας Τριάδος ἐπιλέγειν ὄνομα. Τὸ γὰρ ἅπαξ καταδύειν τὸν βαπτιζόμενον εἰς τὴν ἱερὰν κολυμβήθραν καὶ εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου τὴν μίαν ἐπιφημίσειν κατάδυσιν, ἀσεβές ἐστίν»⁵⁵. Τὰ αὐτὰ που ὀρίζει καὶ ὁ

Βαλασαμῶν, παρατηρῶν: «Διορίζεται γὰρ (ὁ Κανὼν) διὰ τριῶν μὲν καταδύσεων τὴν μύσιν ἐπιτελεῖσθαι τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἡγουν εἰς ὄνομα Πατρός, Υἱοῦ καὶ ἁγίου Πνεύματος, ἅπαξ δὲ βαπτίζειν διὰ τὸ ἐνιαῖον τῆς θεότητος, καὶ τὸ τριττὸν τῶν ὑποστάσεων ἢ διὰ τὸν ἐν τῷ σταυρῷ θάνατον τοῦ Χριστοῦ ἢ τὴν τριήμερον τοῦτου ἀνάστασιν... Τὸν μέντοι διὰ μιᾶς κατάδύσεως εἰς τὸν θάνατον τοῦ Κυρίου βαπτίζοντα, καθαιρεῖσθαι φησὶν ὁ Κανὼν ὡς παρὰ τὴν τοῦ Κυρίου διδαχὴν ποιοῦντα καὶ προφανῶς ἀσεβοῦντα»⁵⁶.

Καὶ ὁ Μ. Βασίλειος ἐν τῷ ΚΖ' κεφαλαίῳ περὶ τοῦ ἁγ. Πνεύματος τάσσεται ὑπὲρ τῆς τριττῆς κατάδύσεως, ὑποστηρίζων ἀπλῶς ὅτι τὸ τοιοῦτον παρελάβομεν ἐκ τῆς ἀγράφου παραδόσεως. Κατὰ τὸν ἱερὸν πατέρα «ἐυλογοῦμεν τὸ ὕδωρ τοῦ βαπτίσματος καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως καὶ προσέτι αὐτὸν τὸν βαπτιζόμενον ἀπὸ ποίων ἐγγράφων; Οὐκ ἀπὸ τῆς σιωπῶμενης καὶ μυστικῆς παραδόσεως; Τὸ δὲ τρεῖς βαπτίζεσθαι τὸν ἄνθρωπον, πόθεν; Ἀλλὰ καὶ ὅσα περὶ τὸ βάπτισμα ἀποτάσσεσθαι τῷ Σατανᾷ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἐκ ποίας ἐστὶ Γραφῆς; Οὐκ ἐκ τῆς ἀδημοσιεύτου ταύτης καὶ ἀπορρήτου διδασκαλίας;»⁵⁷. Διαπορῶν διὰ τὴν περὶ ἀγράφου παραδόσεως ὡς πρὸς τὸ τρισὸν τῆς κατάδύσεως ἄποψιν ταύτην τοῦ οὐρανοφάντορος ὁ Ζωναρᾶς ἐξίσταται καὶ παρατηρεῖ: «Τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἀγράφως, ὡς ἀληθῶς, παραδεδόνται. Τὸ δὲ τρισάκις τὸν βαπτιζόμενον καταδύεσθαι, ἐκ τοῦ Γ' Κανόνος ἔχομεν τῶν ἁγ. Ἀποστόλων. Θαυμάζω οὖν πῶς καὶ τοῦτο ὁ ἅγιος ἀγράφως εἶπε παραδεδόσθαι· οὐ γὰρ ἀγνοεῖσθαι τὸν Κανόνα ἐκεῖνο ὑποληπτέον»⁵⁸. Σημειωτέον πάντως ὅτι ὄχι ὁ Γ' ἀλλ' ὁ Ν' Κανὼν τῶν ἁγ. Ἀποστόλων ἀναφέρεται εἰς τὸ προκείμενον ζήτημα.

(Συνεχίζεται) † Ὁ Δημητριάδος ΧΡΙΣΤΟΛΟΥΛΟΣ

51. Ἐνθ' ἀνωτ. τ. Β' σ. 66. Ἐκ τῶν ὑποστηριζάντων διάφορον τοῦ γνησίου τύπον ἐπικλήσεως, ἄλλοι μὲν παρηρημένους γραφικὰ χωρία ὡς τὰ Πρξ. β' 38, ἡ' 16, ι' 48, ιθ' 5. Ρωμ. στ' 3, ἐνθα γίνεταί λόγος περὶ βαπτίσματος εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἢ Α' Κορ. ι' 2, ἐνθα γίνεταί λόγος περὶ βαπτίσματος εἰς τὸν Μωυσῆν, ἄλλοι δὲ ἀπέρριπτον τὴν εἰς τριαδικὸν Θεὸν πίστιν.

52. Πρβλ. Π. Τρεμπέλα, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 83-85

53. Ὅρος συσταίνων τὸ θεόθεν δοθὲν ἅγιον βάπτισμα. Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα... τ. Ε' σ. 614.

54. Ἐνθ' ἀνωτ. τ. Β' σ. 66.

55. Ἐνθ' ἀνωτ. τ. Β' σ. 66.

56. Ἐνθ' ἀνωτ. τ. Β' σ. 66.

57. Ἐνθ' ἀνωτ. τ. Δ' σ. 283-284.

58. Ἐνθ' ἀνωτ. τ. Δ' σ. 284.

ΚΑΤΑ ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΝ ΚΑΒΑΛΑΣ

ΑΝΥΠΟΣΤΑΤΟΙ ΟΙ ΓΑΜΟΙ ΤΩΝ ΜΑΡΤΥΡΩΝ ΤΟΥ ΙΕΧΩΒΑ*

ΤΟ ΠΟΛΥΜΕΛΕΣ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΝ ΚΑΒΑΛΑΣ

Συγκείμενον ἐκ τῶν Δικαστῶν Παναγιώτου Κωστάκου, Προέδρου Πρωτοδικῶν, Μιχαὴλ Μαρκοπούλου, Ἀδὰμ Κυριλλίδου, Εἰσηγητοῦ Πρωτοδικῶν, καὶ ἐκ τῆς Γραμματέως Ἀννης Κυριατζῆ.

Συνεδριάσαν δημοσίᾳ ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ του τὴν 22αν Ἰανουαρίου 1976, ἕνα δικάση ὑπόθεσιν τῶν:

Καλοῦντος—Ἐνάγοντος Δ.Π. τοῦ Α. κατοίκου Καβάλας, παραστάντος διὰ τοῦ πληρεξουσίου του δικηγόρου Ἀστερίου Ζήκου. Καὶ

Καθ' ἧς ἡ κλῆσις — Ἐναγομένης: Μ. θυγατρὸς Β. Κ., φερομένης ὡς δῆθεν συζύγου Δ.Π., κατοίκου Καβάλας, παραστάσης διὰ τοῦ πληρεξουσίου της δικηγόρου Χρήστου Ζουρνιαδῆ.

Ὁ ἄνω καλῶν-ἐνάγων ἀπηύθυνεν ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου τούτου τὴν ἀπὸ 14ης Ὀκτωβρίου 1975 ἀγωγὴν του, καταχωρισθεῖσαν ἐν τῷ οἰκείῳ βιβλίῳ ὑπ' ἀξ. ἀριθμ. 200/75 δι' ἧς ἠτήσατο: Νὰ γίνῃ δεκτὴ αὕτη. Νὰ ἀναγνωρισθῆ, διὰ τῆς ἐκδοθησομένης ἀποφάσεως καὶ διὰ τοὺς ἐν τῷ ἱστορικῷ τῆς παρούσης ἀναφερομένους λόγους, ἢ μὴ ὑπαρξῆς τοῦ ἐν Καβάλα, κατὰ τὴν 9ην Φεβρουαρίου 1964, τελεσθέντος, κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς θρησκείας τῶν Χριστιανῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά κεκανονισμένα, μεταξύ αὐτοῦ καὶ τῆς ἀντιδικου καὶ περὶ οὗ ἢ ὑπ' ἀριθμ. 70 ἀπὸ 12ης Φεβρουαρίου 1964 ληξιαρχικῆ πρᾶξις τοῦ Ληξιάρχου Καβάλας, γάμου καὶ νὰ καταδικασθῆ ἢ ἐναγομένη εἰς τὴν δικαστικὴν δαπάνην.

Ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης συζητήσεως γενομένης, ἐξεδόθη ἢ ὑπ' ἀριθμ. 270/1975 προδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ Δικαστηρίου τούτου τὰς ἐν αὐτῇ ἀποδείξεις, αἵτινες καὶ διεζήχθησαν. Προκειμένης καὶ αὐθις συζητήσεως κατόπιν τῆς ἀπὸ 23ης Δεκεμβρίου 1975 κλήσεως τοῦ ἐνάγοντος, ἐφ' ἧς διὰ τῆς ἀπὸ 10ης Ἰανουαρίου 1976 πράξεως τῆς Γραμματέως τοῦ Δικαστηρίου τούτου ὠρίσθη δικάσιμος πρὸς συζήτησιν τῆς Ἀγωγῆς ἢ ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης ἀναφερομένη νόμιμος τοιαύτη.

Ἀκοῦσαν τῶν πληρεξουσίων δικηγόρων τῶν διαδίκων, αἰτησαμένων τὴν παραδοχὴν τῶν ἐγγράφων προτάσεών των.

Ἰδὼν τὴν δικογραφίαν

Σκεφθὲν κατὰ τὸν Νόμον

ΕΠΕΙΔΗ, νομίμως φέρεται ἢ ὑπὸ κρίσιν ὑπόθεσιν πρὸς περαιτέρω συζήτησιν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου

τούτου διὰ τῆς ἀπὸ 23/10/75 κλήσεως τοῦ ἐνάγοντος, μετὰ τὴν ἐπ' αὐτῆς ἐκδοσιν τῆς ὑπ' ἀριθμ. 270/75 προδικαστικῆς ἀποφάσεώς του καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν δι' αὐτῆς ταχθεισῶν ἀποδείξεων.

ΕΠΕΙΔΗ, ἐκ τῶν καταθέσεων τῶν ἐξετασθέντων μαρτύρων ἀποδείξεως καὶ ἀνταποδείξεως, τῶν ἐμπεριεχομένων εἰς τὰ ταῦτάριθμα τῆ παρούση πρακτικὰ συνεδριάσεως τοῦ Δικαστηρίου τούτου, καὶ τῶν μετ' ἐπικλήσεως προσκομιζομένων ἐγγράφων, συνεκτιμωμένων πρὸς συναγωγὴν δικαστικῶν τεκμηριῶν, συμφώνως πρὸς τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 336 παρ. 3 καὶ 395 τοῦ Κ. Πολ. Δ., ἀπεδείχθη τὸ διὰ τῆς προδιαληφθείσης προδικαστικῆς ἀποφάσεως ταχθὲν εἰς τὸν ἐνάγοντα θέμα ἀποδείξεως, ἦτοι ὅτι ἐν Καβάλα τῇ 9-2-1964 ἐτελέσθη μεταξύ τῶν διαδίκων γάμος κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ «δόγματος» τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, τοῦ τοιοῦτου γάμου τελεσθέντος ἐν τινὶ οἰκίᾳ, ἰδιοκτησίας Τ., ὑπὸ τοῦ «ὑπέρτου» τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά Π. Ἐφ' ὅσον ὅμως, κατὰ τὰς ὁρθὰς καὶ νομίμως σκέψεις τῆς προδιαληφθείσης ὑπ' ἀριθμ. 270/75 ἀποφάσεως τοῦ Δικαστηρίου τούτου, εἰς ἦν καὶ αὐθις τὸ Δικαστήριον ἀναφέρεται, οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβά ἀποτελοῦν θρησκείαν «μὴ γνωστήν», ἄλλωστε καὶ ἐφ' ὅσον τὸ «δόγμα» τούτων δὲν εἶναι «ἀναγνωρισμένον» ἐν Ἑλλάδι καὶ ἰδίᾳ τὸ τυπικὸν τελέσεως τῶν μεταξύ των γάμων δὲν ἔχει ἀναγνωρισθῆ ἐπίσημως ἐν τῇ ἡμεδατῇ, ἔπεται ὅτι ὁ κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ εἰρημένου «δόγματος» τελεσθεῖς, ὡς ἀνωτέρω, γάμος εἶναι ἀνυπόστατος, ἀγνοεῖται ὑπὸ τοῦ ἰσχύοντος δικαίου καὶ οὐδὲν ἔνομον ἀποτελέσμα συνεπάγεται. Τούτοις ἀκολούθως, ἢ ἐνδίκως ἀγωγῇ, διώκουσα τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀνυπαρξίας τούτου, δέον ὅπως γίνῃ δεκτὴ καὶ ὡς κατ' οὐσίαν βάσιμος, καταδικαζομένης τῆς ἐναγομένης ὡς ἐκ τῆς ἡττης της (ἀρθρ. 176 Κ. Πολ. Δ.), εἰς τὴν τοῦ ἐνάγοντος δικαστικὴν δαπάνην.

ΔΙΑ ΤΑΥΤΑ

ΔΙΚΑΖΟΝ ἀντιμωλίᾳ τῶν διαδίκων.

ΔΕΧΕΤΑΙ τὴν ἀγωγὴν.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΖΕΙ, ὅτι ὁ ἐν Καβάλα τῇ 9-2-1964 μεταξύ τῶν διαδίκων τελεσθεῖς, κατὰ τὸ τυπικὸν τοῦ «δόγματος» τῶν μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβά, γάμος περὶ οὗ συνετάγη ἢ ὑπ' ἀριθμ. 70/1964 ληξιαρχικῆ πρᾶξις τοῦ Ληξιάρχου Καβάλας, εἶναι ἀνυπόστατος.

ΚΑΤΑΔΙΚΑΖΕΙ τὴν ἐναγομένην εἰς τὴν τοῦ ἐνάγοντος δικαστικὴν δαπάνην ἐκ δραχμῶν ἑπτὰ χιλιάδων ἑπτακοσίων (7.700).

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 215 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

Η ΜΕΤΑ ΤΩΝ ΕΤΕΡΟΔΟΞΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ*

Είναι αληθές, ότι υπάρχουν και εν ταῖς 'Εκκλησίαις ταύταις ἐξαιρετοὶ ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες, διακεκριμένοι κληρικοί καὶ Θεολόγοι, ἐκφράσαντες ἐπανειλημμένως τὴν τιμὴν, τὸν σεβασμὸν καὶ θαυμασμὸν αὐτῶν πρὸς τὴν 'Εκκλησίαν ἡμῶν, πολλὰ περὶ αὐτῆς κατὰ καιροὺς γράψαντες. Τοῦτο ὅμως δὲν σημαίνει, ὅτι δυνάμεθα ἐπὶ ζημίᾳ τῆς ἀσωμότητος ἡμῶν πιστεῶς καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἡμῶν συνειδήσεως νὰ προβῶμεν εἰς πράξεις, τῶν ὁποίων τὸ κῦρος εὐκόλως προσβάλλεται ὑπὸ τοῦ πληρώματος τῆς 'Αγιοπάτης ἡμῶν 'Εκκλησίας. Ἐκ τῶν δύο τούτων 'Εκκλησιῶν, ἡ μὲν Παλαιοκαθολικὴ δέχεται, ὡς γνωστόν, πάντα τὰ ἐν τῇ 'Ρωμαιοκαθολικῇ 'Εκκλησίᾳ ἰσχύοντα ἐκτὸς τοῦ ἀλαθῆτου τοῦ 'Επισκόπου Ρώμης καὶ ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἔχει τὴν διάθεσιν, ὅπως ἐπανεέλθῃ εἰς τὰ ὑπὸ τῶν ἐπτὰ Οἰκουμενικῶν Συνόδων θεσπισθέντα, ἀποβάλλουσα πάντα τὰ μετέπειτα προστεθέντα, ἡ δὲ 'Αγγλικανικὴ καὶ ἂν εἰσέτι ἀναγνωρισθῇ, ὅτι ὁ πρῶτος ἐν αὐτῇ διατελέσας 'Επίσκοπος εἶχε τὴν ἀποστολικὴν διαδοχὴν, ἐφ' ὅσον ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν δέχεται πάντα τὰ τῆς ἡμετέρας 'Εκκλησίας καὶ ἀφ' ἑτέρου συνάπτει μυστηριακὴν ἐπικοινωνίαν μετ' ἄλλων Διαμαρτυρομένων 'Εκκλησιῶν, μὴ ἔχουσῶν μάλιστα 'Επισκόπους, εὐρίσκεται εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἐκ τῆς ἡμετέρας.

Ὅτι εἰς οὐδὲν θετικὸν ἀποτέλεσμα καταλήγουσιν ἐκάστοτε αἱ τοιαῦται ἐπικοινωνίαι, συναντήσεις καὶ ἐκθέσεις ἐκκλησιαστικῶν ἀπόψεων, κατεδείχθη κατ'

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 217 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

ΕΚΡΙΘΗ, ἀπεφασίσθη ἐν Καβάλα τῇ 29ῃ 'Ιανουαρίου 1976, καὶ ἐδημοσιεύθη αὐτόθι τῇ 2ῃ Φεβρουαρίου 1976, ἐν ἐκτάκτῳ συνεδριάσει δημοσίᾳ ἐπ' ἀκροατηρίου.

Ὁ Πρόεδρος

Ἡ Γραμματεὺς

Αἱ ἀνωτέρω τεκμηριωμέναι ἀποφάσεις τοῦ Πολυμελοῦς Πρωτοδικείου Καβάλας ἀποτελοῦν βαρυσήμαντα στοιχεῖα τῆς 'Εκκλησιαστικῆς Νομολογίας, ἱκανὰ νὰ παγιώσουν τὴν στάσιν ἀπάντων τῶν δικαστικῶν καὶ διοικητικῶν Ὄργανων τῆς 'Ελληνικῆς Πολιτείας ἔναντι τοῦ Χιλιασμοῦ, ὁ ὁποῖος «δὲν ἀποτελεῖ καὶ Χριστιανικὴν αἵρεσιν, οὐδὲ δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ ὡς «γνωστὴ Ὄρησκεία», ἀλλὰ προεχόντως ἀναρχικὴ καὶ ἀντεθνικὴ καὶ ἀντιχριστιανικὴ κίνησιν, ἀποσκοποῦσαν εἰς τὴν παγκόσμιον ἐπικράτησιν τοῦ Σιωνισμοῦ»⁵.

† Ὁ Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

5. Πρβλ. Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» τ. 1967 σελ. 638.

ἐπανάληψιν μέχρι τοῦδε. Ἡμεῖς εἰς διαπίστωσιν τούτου ἐξιστοροῦμεν κατατέρω περιστατικόν τι, ὅπερ προσωπικῶς ὑπεχρεώθημεν ποτε ὡς ὀρθόδοξος κληρικός ν' ἀντιμετωπίσωμεν. Συγκεκριμένως συνέβη τὸ ἐξῆς. Ἐν ἔτει 1949 ἀδεία καὶ ἐγκρίσει τῆς 'Ιερᾶς Συνόδου τῆς 'Εκκλησίας τῆς 'Ελλάδος μετέβημεν εἰς τὸ ἐν Bossey τῆς 'Ελβετίας ἐδρεῦον Οἰκουμενικὸν Ἰνστιτούτον τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου 'Εκκλησιῶν προκειμένου νὰ παρακολουθήσωμεν θεολογικὰ μαθήματα κατὰλληλα διὰ κληρικούς (Minister's Course). Ταῦτα ἠκροάσθησαν ἐκπρόσωποι Διαμαρτυρομένων 'Εκκλησιῶν, τρεῖς δὲ ἐν συνόλῳ Ὁρθόδοξοι (εἰς Ἕλληνα κληρικός καὶ δύο Βούλγαροι, ἐξ ὧν εἰς ἱερομόναχος καὶ εἰς λαϊκὸς θεολόγος). Ἐννοεῖται, ὅτι ἡμεῖς, φέροντες τὸ ἱερατικὸν ἡμῶν σχῆμα, μηδὲν μετέσχομεν εἰς συμπροσευχὴν μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἐκ τοῦ μακρόθεν παρηκολουθήσαμεν τὰ παρ' αὐτῶν γενόμενα. Ὅσακις μάλιστα παραίχτο ἡμῖν ἡ εὐκαιρία ὅπως ἐκθέσωμεν τὰς ὀρθοδόξους ἡμῶν ἀπόψεις, ἐπράξαμεν τοῦτο μετὰ πολλῆς παρρησίας, ἀδιαφορήσαντες παντελῶς διὰ τὰς τυχόν ἐκ μέρους αὐτῶν ἐπικρίσεις καὶ σχόλια. Ἄμα τῷ πέρατι τῶν μαθημάτων ἐπροτάθη, ὅπως ἀπὸ κοινοῦ μετάσχωμεν πάντες εἰς τὴν θείαν λατρείαν καὶ μεταλάβωμεν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων (Holy Communion), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον προεκάλεσε διαμαρτυρίας ἐκ μέρους τόσοσιν τῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἀγγλικανικῆς 'Εκκλησίας ('Υψηλῆς), ὅσον καὶ ἡμῶν τῶν Ὁρθοδόξων. Οἱ Ἀγγλικανοὶ εἶπον, ὅτι τοῦτο εἶναι αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον ὑπὸ τῆς 'Εκκλησίας αὐτῶν, μὴ ἀναγνωρίζουσης ἱερωσύνην εἰς πολλὰς ἄλλας Διαμαρτυρομένας 'Εκκλησίας. Ἡμεῖς λαβόντες τὸν λόγον, εἶπομεν περίπου τὰ ἐξῆς. Ἐὰν διὰ τοὺς ἐκπροσώπους τῆς Ἀγγλικανικῆς 'Εκκλησίας εἶναι αὐστηρῶς ἀπηγορευμένη ἡ συμμετοχὴ εἰς τὸ Μυστήριον τῆς θείας Εὐχαριστίας ὡς κληρικῶν τῶν παραστάντων διαμαρτυρομένων, πολλῶ μᾶλλον δι' ἡμᾶς τοὺς Ὁρθοδόξους, μὴ ἀναγνωρίζοντας ποσῶς τὰς 'Εκκλησίας αὐτῶν, τὰς μὴ ἔχουσας καθόλου τὸ Μυστήριον τῆς ἱερωσύνης. Ἐξήρθη ἐν προκειμένῳ ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ τῶν ποιμένων τῆς ἡμετέρας 'Εκκλησίας, τὴν ὁποίαν ἄχρι τοῦδε ἀδιάσπαστον διετήρησεν αὐτῇ. Ἐνεκα τούτου μάλιστα καλεῖται καὶ ἀρχαία 'Εκκλησία, ἔχουσα παράδοσιν. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦτο καθίστατο ἐντελῶς ἀδύνατον, ἐπροτεινάμεν αὐτοῖς νὰ προσέλθουν, ἐὰν ἐπιθυμῶσι τὴν μεθεπομένην ἡμέραν νὰ βαπτίσωμεν αὐτοὺς εἰς τὴν λίμνην τῆς Γενεύης, καὶ οὕτω γενόμενοι πιστὰ μέλη τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς 'Εκκλησίας, νὰ λάβωσι παρ' ἡμῶν τὴν Ἁγίαν Κοινωνίαν. Ὡς εἶναι εὐνόητον, ἡ πρότασις ἡμῶν προεκάλεσε ἔντονον διαμαρτυρίαν, καθ' ὅτι παρ' οὐδενὸς διαμαρτυρομένου ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἀποδεκτὴ. Ἐπεξηγήσαμεν εἰς αὐτοὺς δεόντως τοὺς λόγους, διὰ τοὺς ὁποίους ἡμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι ἀδυνατοῦμεν νὰ δεχθῶμεν τούτους εἰς τὴν θείαν λατρείαν, εὐθὺς δὲ ἀμέσως προε-

ΑΡΧΙΕΡΕΙΣ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΝ ΒΙΖΥΗΣ, ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ, ΣΑΡΔΕΩΝ ΚΑΙ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ*

Δ. Φιλαδελφείας.

Ἡ ἴδρυσις τῆς Ἐπισκοπῆς Φιλαδελφείας ἀνάγεται εἰς τοὺς πρώτους ἀποστολικούς χρόνους, τοσοῦτ' ἄλλο καθ' ὅσον, κατὰ τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, τὸ 325, εἶναι Ἐπισκοπὴ τῆς ἐπαρχίας Λαοδικίας, ἐνῶ κατὰ τὴν Γ' τοιαύτην τὸ 431 εἶναι ὑπὸ τὸν Μητροπολίτην Σάρδεων, καὶ μάλιστα πρωτόθρονος¹³, προαχθεῖσα εἰς Μητρόπολιν, ἐπὶ αὐτοκράτορος Ἰσαακίου Ἀγγέλου (1185-1195), τίτλον, ὃν διετήρησεν ἐφεξῆς κατὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτῆς πορείαν καὶ διαδρομὴν. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Τουρκοκρατίας οἱ φέροντες τὴν ἐπωνυμίαν τῆς παροικίας ταύτης Μητροπολίται ἐδρεύουν ἐν Βενετία, ἐπὶ τῷ τέλει ἐξυπηρετήσεως τῶν αὐτόθι Ἑλλήνων χριστιανῶν· ὁμως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΗ' αἰῶνος καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ ΙΘ' ἐγκαθίστανται εἰς τὴν ἐν Μ. Ἀσίᾳ ἔδραν, εἰς ἣν παρέμεινον μέχρι τοῦ

1922, κατὰ τὸ ἔτος δηλ. τῆς Μικρασιατικῆς καταστροφῆς.

Κατωτέρω παρατίθενται τὰ γνωστὰ ὀνόματα τῶν Ἀρχιερέων αὐτῆς.

Λούκιος, κατὰ τὰς Ἀποστολικὰς Διαταγὰς φερόμενος ὡς χειροτονηθεὶς, πιθανῶς, ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Δημήτριος· κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἄνω πηγὴν χειροτονηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου.

Ἀνόνημος, μνημονευόμενος ἐν τῇ Ἀποκαλύψει τοῦ Ἐθαγγελιστοῦ Ἰωάννου (γ' 7) ὡς «ὁ ἄγγελος τῆς ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἐκκλησίας».

Ζαχαρίας 109.

Θεοδοσίος Α' 302.

Κρίνων 320.

Ἐτοιμάσιος 325, λαβὼν μέρος εἰς τὴν Α' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Κυριακὸς 344.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 193 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 11 τεύχους.

13. Γερασ. Κονιδάρη, ἐνθ' ἀνωτ. σ. 93.

τάθη παρ' ἡμῶν, ὅπως οἱ μὲν δυνάμενοι νὰ συλλειτουργήσουν ὡς ἱερεῖς, τελέσουν κεχωρισμένως χάριν αὐτῶν τῶν ἰδίων τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, οἱ δὲ λοιποὶ ὅ,τι συνιστῶσιν αὐτοῖς αἱ Ἐκκλησίαι, τὰς ὁποίας ἐκπροσωποῦν. Εἰρήσθω δ' ἔστι μεταξύ αὐτῶν συνυπῆρχον καὶ τέσσαρες ἐξ Ὀλλανδίας ἱερεῖαι! Ὡς πρὸς ἡμᾶς τοὺς τρεῖς Ὀρθοδόξους ἐπροτεῖναμεν τὴν τέλεσιν ἀκολουθίας Ἐσπερινοῦ ἐκ μέρους τῶν δύο κληρικῶν, τοῦ λαϊκοῦ τελέσαντος καθήκοντα ἱεροψάλτου. Ὀρθόδοξον Λειτουργίαν εἶχον παρακολουθήσει εἰς τὸν Ῥωσικὸν Ναὸν τῆς Γενεύης, κατὰ τὴν μεγάλην ἐορτὴν τῆς Πεντηκοστῆς, εἰς ἣν μετέσχουμεν καὶ ἡμεῖς. Περιττὸν εἶναι νὰ λεχθῆ, ὅτι ταῦτα ἀπεδέχθησαν πάντες, ἀφ' οὗ κατ' οὐδένα λόγον καθίστατο ἐφικτὴ ἡ κοινὴ συμμετοχὴ εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον πάντων.

Ἐκθέσαντες ἀνωτέρω ἐν συνόψει τὰς ἡμετέρας ἀπόψεις ἐπὶ τοῦ ἀνακύψαντος σοβαρωτάτου ἐκκλησιαστικοῦ θέματος τῆς ἐπικοινωνίας μετὰ ἑτεροδόξων, φρονοῦμεν, ὅτι πρὸ πάσης ἄλλης ἐνεργείας ἐπιβάλλεται, ὅπως πρωτίστως προετοιμασθῆ καλῶς τὸ ἔδαφος τῆς μελλούσης νὰ συνέλθῃ, ἐν εὐθέτῳ χρόνῳ, Μεγάλῃς Πανορθοδόξου Συνόδου. Ἐφ' ὅσον κριθῆ παρὰ πασῶν τῶν ἐπὶ μέρους ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν ἀναγκαῖα ἡ σύγκλησις ταύτης, δεόν προηγουμένως νὰ ἐκφρασθῆ ἡ ἀποψὶς μιᾶς ἐκάστης ἐξ αὐτῶν διὰ τοῦ συνόλου τῆς Ἱεραρχίας αὐτῶν ἐπὶ τῶν προτεινομένων θεμάτων τῆς Πανορθοδόξου Συνόδου, γνωσθῆ δ' αὕτη κατόπιν τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριαρχείῳ. Ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ

δεόν παρ' αὐτοῦ νὰ συνεχισθῶσιν αἱ Προσύνοδοι πρὸς τελικὴν ἐπεξεργασίαν τῶν θεμάτων καὶ σύνταξιν τοῦ προγράμματος τῶν ἐργασιῶν τῆς Μεγάλῃς Συνόδου. Παραλλήλως ἐπιβάλλεται ἡ πλήρης ἐνημέρωσις τοῦ πληρώματος μιᾶς ἐκάστης ἑτεροδόξου Ἐκκλησίας, οὕτως, ὥστε ἡ συγκληθησομένη Πανορθόδοξος Σύνοδος νὰ καταστῆ διάχυτος τούτου ἐπιθυμία. Ἐὰν τοῦτο δὲν ἐπιτευχθῆ, τίνι τρόπῳ κατόπιν θὰ γίνουσι ἀποδεκταὶ εἰς τὴν συνείδησιν τούτου αἱ τυχόν παρ' αὐτῆς ληφθῆσόμενα ἀποφάσεις; Σπουδὴ τυχόν περὶ τὰ τοιαῦτα θέματα πίστεως καὶ δόγματος δὲν ἐνδείκνυται. Μήπως καὶ ἄλλοτε δὲν ἐνεφανίσθησαν περιστάσεις, καθ' ἃς ἐκλήθησαν οἱ ἡμέτεροι, ὅπως διαπραγματευθῶν μετ' ἑτεροδόξων σχέσεις καὶ ἐπικοινωνίας καὶ οὐδὲν ἐπέτυχον; Εἰς τὸν τὰ πάντα κατευθύνοντα Θεόν, οὐδεμίαν σημασίαν ἔχει ὁ χρόνος. Ἐναπόκειται τῇ θεῖᾳ βουλῇ καὶ Προνοίᾳ Αὐτοῦ ἡ ἐπίτευξις τῆς ποθητῆς ἐνώσεως σύμπαντος τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, ὡς προείπομεν. Ὅθεν ἡμεῖς καθηκόντως, συσφίγγοντες τὸν δεσμόν, τὸν συνέχοντα τὰς ἐπὶ μέρος ἑτεροδόξους Ἐκκλησίας, τηροῦντες ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι ἀρρηκτον τὴν μεταξὺ τούτων ἐνότητά τοῦ σώματος αὐτῆς καὶ προβάλλοντες εὐθαρσῶς τὴν Ὀρθοδοξίαν ἐναντι παντὸς ἑτεροδόξου, καθιστῶμεν τὴν Ἁγιωτάτην ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἀξίαν παντὸς σεβασμοῦ καὶ τιμῆς.

† Ὁ πρ. Παραμυθίας, Φιλιατῶν καὶ Γηρομερίου

Τ Ι Τ Ο Σ

Θεοδόσιος Β' 359· λαβών μέρος εις τὴν ἐν Σελευκείᾳ Σύνοδον.

Θεοφάνης Α' 431, μετασχὼν τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐν Ἐφέσῳ Γ'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου πρεσβεύων τὰ τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας, καὶ διὰ τοῦτο «ἐκηρύχθη ὑπὸ τῆς Συνόδου ἔξω πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας».

Μέτελος ἢ Μελέτιος Α' ἢ Εὐλόγιος 451, λαβὼν μέρος εις τὴν ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

Ἀσιανὸς 458, γνωστὸς ἐκ τῆς ὑπογραφῆς του εἰς ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Λέοντα τὸν Α' (457-474) περὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Εὐστάθιος 518, λαβὼν μέρος εις ἐν Κων/λει ἐνδυναμοῦσαν Σύνοδον, ἐπὶ Πατριάρχου Ἰωάννου τοῦ Β' (518-520) καὶ ὑπογράφων ἀναφορὰν σχέσιν ἔχουσαν πρὸς τὸν Πατριάρχην Ἀντιοχείας Σεβήρον (513-518).

Ἰωάννης Α' 680, μετασχὼν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Κων/λει ΣΤ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Λεόντιος Α' 705.

Στέφανος Α' 787, λαβὼν μέρος εις τὰς συνελεύσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Λύκαστρος ἢ Λύκαστος 783.

Μιχαὴλ 879, μετασχὼν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς ἐν Κων/λει ἐπὶ Φωτίου, τῷ αὐτῷ ἔτει, Συνόδου.

Ἀγαπητὸς πρὸ τοῦ 1000, οὐτινος σώζεται σφραγὶς «Κύριε βοήθει Ἀγαπητῷ ἐπισκόπῳ Φιλαδελφείας».

Μανουὴλ 1193, 1197.

Νικόλαος Α' 1213-1216.

Φωκᾶς 1128-1246, λαβὼν μέρος εις τὴν, ἐν Κων/λει Σύνοδον, ἐπὶ Πατριάρχου Μανουὴλ τοῦ Β' (1240-1255).

Νικόλαος Β' 1246.

Ἰωάννης Β' 1256-1260 «καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ Συρακουσῶν».

Ἰωαννίκιος Α', κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς βασιλείας τοῦ Αὐτοκράτορος Μιχαὴλ Η' τοῦ Παλαιολόγου (1259-1282).

Θεόληπτος 1284, 1324, 1326¹⁴.

Μακάριος Α' Χρυσοκέφαλος 1326-1372¹⁵, μετασχὼν εἰς τὰς ἐργασίας τῆς, ἐπὶ Πατριάρχου Καλλιῆστου τοῦ Α' (1350-1354, β'. 1355-1363) τοῦ 1351, Συνόδου, ὑπογράφων ὡς «Ὁ Μητροπολίτης Φιλαδελφείας ὑπέρτιμος καὶ ἑξαρχος πάσης Λυδίας καὶ καθολικὸς κριτὴς τῶν Ρωμαίων Μακάριος».

Παῦλος 1393.

Ἀνώνυμος, ἀρχαί ΙΕ' αἰῶνος.

Ἰωάννης Γ' ἀχρονολογήτως, οὐτινος διασώζεται σφραγὶς «Ἰωάννης ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας». Ἴσως νὰ πρόκειται περὶ τοῦ, κατὰ τὰ ἔτη 1256-1260 ἀρχιερατεῦσαντος ὁμωνύμου του.

Μακάριος Β' 1454-1456· εἰς τῶν τριῶν συνθετῶν τῆς ἀσματικῆς ἀκολουθίας τοῦ Μητροπολίτου Ἐφέσου ἁγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενικοῦ († 23 Ἰουνίου 1444 ἢ 14445) ἐπὶ Πατριάρχου Κων/λεως Γενναδίου τοῦ Σχολαρίου (1453-1456 β'. 1458-1463).

Ἰωακείμ 1497.

Νεόφυτος 1546.

Γαβριὴλ Α' 1560, 1561 γνωστὸς ἐξ ἐγγράφων τῶν ἐτῶν τούτων.

Σωφρόνιος 1575.

Γαβριὴλ Β' Σεβήρος 18 Ἰουλίου 1577-21 Δεκεμβρίου 1616¹⁶ ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του οἱ Μητροπολίται Φιλαδελφείας ἐδρεύουν ἐν Βενετία, χάριν τῶν ἐκεῖ διαμενόντων Ἑλλήνων χριστιανῶν· ἐν τῷ μεταξὺ παρεμβάλλεται ἕτερος αὐτῆς Ἀρχιερεὺς ὑπὸ τὸ ὄνομα Παρθένιος 1590.

Θεοφάνης Β' Ξενάκης ἢ Ξενάκιος 1617-1632 Κύπριος τὴν καταγωγὴν.

Νικόδημος Μεταξᾶς, ὁ ἀπὸ Κεφαλληνίας καὶ Ζακύνθου 1632-1635 παραιτηθεὶς, προετίμησε νὰ παραμῆνῃ ἐν τῇ ἀρχιεπισκοπῇ του.

Ἀθανάσιος Βαλλεριανός, ὁ ἀπὸ Κυθήρων 1635-1656· ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας του, κατὰ τὸ ἔτος 1644, ἀπονέμεται τὸ δικαίωμα, ὅπως, οἱ ἐν Βενετία ἐδρεύοντες Μητροπολίται Φιλαδελφείας, «μίτραν ἐπὶ κεφαλῆς φέρειν καὶ προσεπικοσμεῖσθαι σάκκῳ», ὀνομαζόμενοι «ἐπίτροποι καὶ ἑξαρχοὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ἐπὶ τῶν ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἐκκλησιῶν».

Μελέτιος Β' Χορτάτζης ἢ Χορτάκιος 1657-1677 Κρῆς τὴν καταγωγὴν (ἐκ Ῥεθύμνου).

Μεθόδιος Μορώνης ὁ ἀπὸ πρ. Κων/λεως 1677-1679· (ὡς Πατριάρχης Κων/λεως ὑπὸ τὸ ὄνομα Μεθόδιος Γ' 1668-1671).

Γεράσιμος Α' Βλάχος 1679-1685 Κρῆς τὴν καταγωγὴν· πολυγραφώτατος καὶ λογιώτατος ἀρχιερεὺς¹⁷.

Μελέτιος Γ' Τυπάλδος 1685-1713 Κεφαλλῆν· σημειωτέον ὅτι μετὰ τοῦτο κατηργήθη ἡ ἐν Βενετία ἔδρα τῶν Μητροπολιτῶν Φιλαδελφείας· ἐν τοσοῦτῳ ὅμως ἐξακολουθοῦν νὰ ἐκλέγωνται παρανόμως, ὡς ὁ Φατσεᾶς 1723, εἴτε λατινόφρονες, εἴτε ἐκ-

14. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» Τ. ΣΤ' σ. 1249-1250.

15. Αὐτόθι. Τ. Η'. σ. 480-481.

16. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» Τ. Δ'. σ. 117-119.

17. «Θρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία» Τ. Δ'. σ. 332-334.

λεγόμενοι να μη αποδέχονται την έδραν ως ο Νικηφόρος Α' Μόρμορης ο από Κυθήρων 1778 και ούχι 1768 (31 'Ιουλίου) εκτός εάν πρόκειται περι τυπογραφικού λάθους και αντί 1778 έγγραφη 1768, αποθανών πριν η αναλάβη τα νέα αυτού καθήκοντα.

Νικηφόρος Β' Θεοτόκης 1772 (21 'Ιανουαρίου) μη αποδεχθείς την εκλογήν του ταύτην¹⁸.

Σωφρόνιος Κοντούβαλης ή Κοντούβελος ή Κουτούβαλης, ο από Κεφαλληνίας και Ζακύνθου 1780-1790 εις διαδοχήν του μη αποδεχθέντος την εκλογήν του ως Μητροπολίτου Φιλαδελφείας Νικηφόρου Θεοτόκη, Ζακυνθίου την καταγωγήν¹⁹.

Γεράσιμος Β' Ζυγούρας 1795.

'Ιωσήφ Μαστροκωνσταντάκης 1733 Πάτριος την καταγωγήν· δέν γνωρίζομεν τόν χρόνον τής άνόδου αυτού επί τόν Μητροπολιτικόν τουτον θρόνον, ούτε εάν διέμενε εν Βενετία ή εις την Φιλαδέλφειαν τής Μ. 'Ασίας· τó πιθανότερον είναι, ότι θα διέμενε εις την εν Μ. 'Ασία έδραν αυτού²⁰. Γνωρίζομεν όμως θετικώς, ότι άπέθανε τῷ 1733· πάντως από του τέλους του ΙΗ' αιώνος και τās αρχάς του ΙΘ' ο Φιλαδελφείας εγκαθίσταται και αυθις εις την εν Μ. 'Ασία παλαιάν αυτού έδραν, ως οι ακόλουθοι.

'Ιωαννίκιος Β' 1798.

Δωρόθεος Α' 1800.

'Ιάκωβος Α' 1800-1805 παραιτηθείς.

Δωρόθεος Β'. Πρώτος 1805-1813 διαπρεπής και 'Εθνομάρτυς 'Ιεράρχης· ούτος εκλεγείς Μητροπολίτης Φιλαδελφείας τó έτος 1805, μόλις μετά διετίαν, ήτοι τó 1807 ανέλαβε τὰ καθήκοντά του, άτινα διετήρησε μέχρι του 1813, ότε μετετέθη εις την 'Ι. Μητρόπολιν 'Αδριανουπόλεως· κατήγετο εκ Χίου²¹.

Γαβριήλ Γ' ο από 'Αγχιάλου 1813-1824 παυθείς²².

Πανάρετος 1824-1838, μετατεθείς εις την 'Ι. Μητρόπολιν Τυρνόβου (Τορνόβου) 1838-1840 παυθείς· είτα 'Ηρακλείας 1848-1878.

Δανιήλ ο από Μαρωνείας (1821-1838), 1838-1845, μετατεθείς εις την 'Ι. Μητρόπολιν Νύσσης (Μάρτιος-Ιούνιος 1845) παραιτηθείς.

Σωφρόνιος 1845-1849, μετατεθείς εις 'Ι. Μητρόπολιν 'Αρτης 1849-1864, ο κατόπιν 'Αμασειάς 1864-1887.

'Ιωαννίκιος Γ' 1849-1860.

18. Αὐτόθι Τ. Θ'. σ. 486-490.

19. Μ. Μανούσακα: 'Η εν Βενετία 'Ελληνική Κοινότης και οι Μητροπολίται Φιλαδελφείας. «'Επετηρίς 'Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών» Τ. ΑΖ'. σ. 182-184.

20. Ν. Φοροπούλου, εις τó λήμμα Φιλαδέλφεια. «'Θρησκευτική και 'Ηθική 'Εγκυκλοπαίδεια» Τ. ΙΑ' σ. 1036.

21. Αὐτόθι. Τ. Ε'. σ. 274-276.

22. Αὐτόθι Τ. Δ'. σ. 121-129.

Μελέτιος Γ'. ο από 'Αγκύρας (1852-1860) ών προηγουμένως 'Επίσκοπος 'Αμισού (1845-1852), 1860-1869, μετατεθείς εις την 'Ι. Μητρόπολιν Σμύρνης 1869-1883.

Διονύσιος ο από Παραμυθίας (1847-1869) 1869-1887, παυθείς.

Στέφανος Β' Σουλίδης 1887-1896, μετατεθείς εις την 'Ι. Μητρόπολιν Μηθύμνης 1896-1916.

Λεόντιος Β' 'Ελευθεριάδης ο από Παραμυθίας 1896-1899, μετατεθείς εις την 'Ι. Μητρόπολιν Μελενίκου (Σιδηροκάστρου)· ούτος έχρημάτισεν 'Αρχιερείς εις τās κάτωθι έπαρχίας: Κίτρους 1885-1893, Παραμυθίας 1893-1896, Φιλαδελφείας 1896-1899, Μελενίκου 1899-1901, Κασσανδρείας 1901-1903 παυθείς, και αθημερόν Αίνου 1903-1907, παυθείς και αποθανών κατά Μάρτιον του 1918 εξ 'Ηπείρου καταγόμενος.

Λεόντιος Γ' Χουτουριώτης ο από Κολωνίας 1899-1906, άρχιερατεύσας ως Λεύκης 1886 Βοηθός 'Επίσκοπος παρά τῇ 'Ι. Μητροπόλει Νικαίας, Κολωνίας 1894-1899, Φιλαδελφείας 1899-1906 και Ροδοπόλεως 1906-1909, παυθείς και αποθανών τῇ 2α Φεβρουαρίου 1926. Πόντιος την καταγωγήν.

Προκόπιος Λαζαρίδης ο από Δυρραχίου 1906-1911, μετατεθείς εις την 'Ι. Μητρόπολιν 'Ικονίου 1911-1923, αποθανών εκ κακουχιών.

Λουκάς Πετρίδης ο από Βερροίας και Ναούσης 1911-1912.

Χρυσόστομος Χατζησταύρου ο από Τράλλεων 1913-1922, 'Εφέσου 1922-1924, Ρόδου 1924 (5 Φεβρουαρίου) Βερροίας και Ναούσης (30 'Απριλίου), Φιλίππων-Νεαπόλεως, (Καβάλας) 1924-1962, 'Αρχιεπίσκοπος 'Αθηνών 1962-1967 και θανών τó 1968 ως «πρώην».

Ευγένιος Θεολόγου ή Βακάλης ο από 'Αμισού 1922-1924, Κυδωνιών 1924-1928, Νιγρίτης 1928-1935, Νευροκοπίου 1935-1936, παραιτηθείς και αποθανών τῇ 15η Δεκεμβρίου 1956²³.

Φώτιος Μανιάτης ο από Ειρηνουπόλεως 1924-1925, Δέρκων 1925-1929, Πατριάρχης Κων/λεως υπό τó όνομα Φώτιος Β'. 1929-1935.

Κύριλλος Μουμτζής ο από Μυτιλήνης 20 'Ιανουαρίου - 1 'Απριλίου 1925, θανών.

Μάξιμος Βαπορτζής 1930-1932, Χαλκηδόνος 1932-1946, Πατριάρχης Κων/λεως υπό τó όνομα Μάξιμος Ε' 1946-1948, εξαναγκασθείς εις παραίτησιν και θανών τó 1972.

Αιμιλιανός Παπαδημητρίου ο από Μιλήτου (1928-1936) άρχιερατικώς προϊστάμενος Σταυροδρομίου (1936-1946).

23. 'Θρησκευτική και 'Ηθική 'Εγκυκλοπαίδεια» Τ. Ε'. σ. 1017.

150ΕΤΗΡΙΣ ΑΠΟ ΤΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ ΤΟΥ ΠΑΛΑΙΩΝ ΠΑΤΡΩΝ Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ο Υ

Τῇ Κυριακῇ 30ῃ Μαΐου ἐ.ε. συνεπληρώθησαν ἑκατὸν πενήκοντα ἀκριβῶς ἔτη ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀοιδίμου ἔθνεγέρτου 'Αρχιεπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ († 30-5-1826).

'Επὶ τῇ εὐσήμενίᾳ ταύτῃ ἀμφιετηρίδι διεξήχθησαν ἐόρτιοι τελεταὶ ἐν τῇ πόλει τῶν Πατρῶν, ὀργανωθεῖσαι ὑπὸ τῆς αὐτόθι 'Ιερᾶς Μητροπόλεως.

Τὸ πρόγραμμα τῶν ἐορτιῶν τελετῶν καὶ ἐκδηλώσεων, περιλαμβάνον δύο φάσεις, μίαν καθαρῶς ἐκκλησιαστικὴν καὶ τελετουργικὴν καὶ ἑτέραν ἐθνικὴν καὶ φιλολογικὴν, ἀπεφασίσθη, ὅπως πραγματοποιηθῇ ἀφ' ἑνὸς μὲν τῇ ἀκριβεῖ ταύτῃ ἡμερομηνίᾳ, καθ' ἣν συνεπληρώθη ἡ 150ετηρίς (30-5-1976), ἀφ' ἑτέρου δ' ἐν συνεχείᾳ ἐντὸς τοῦ τρέχοντος ἔτους, 150οῦ ἀπὸ τῆς μεταστάσεως τοῦ ἐθνικοῦ ἀνδρός.

"Οθεν, ἀπὸ ἐκκλησιαστικῆς πλευρᾶς, ἐγένοντο αἱ ἐπόμεναι τελεταί.

α) Τῇ παραμονῇ τῆς ἐν λόγῳ ἐπετείου, 29ῃ Μαΐου (τὴν πρωΐαν) ἐψάλλη ἐπιμνημόσυνος δέησις πρὸ τοῦ ἀνδριάντος τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Γερμανοῦ, ἐν τῇ πλατείᾳ 'Υψηλῶν 'Αλωνίων Πατρῶν, ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου, πλαισιουμένου ὑπὸ πλειάδος ἱερέων καὶ διακόνων, τῇ συμμετοχῇ παντὸς τοῦ 'Ι. Κλήρου τῆς Πόλεως, τῶν αὐτόθι Πολιτικῶν, Στρατιωτικῶν, 'Εκπαιδευτικῶν καὶ λοιπῶν 'Αρχῶν, τῶν μαθητῶν τῶν Σχολείων Μέσης καὶ Δημοτικῆς 'Εκπαίδευσως, καὶ τοῦ λαοῦ. Συμπαρέστησαν ὁ 'Ηγούμενος τῆς 'Ι. Μονῆς 'Αγίας Λαύρας Καλαβρυτῶν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ὁ 'Ιεράρχης ὕψωσε τὸ Λάβαρον τῆς 'Επαναστάσεως καὶ ἠύλογησε τὸν ἀγῶνα τοῦ 'Εθνους (25.3.1821), ὁ Δήμαρχος Δημητσάνης, γενετείρας τοῦ ἔθνεγέρτου, οἱ Σύλλογοι Καλαβρυτινῶν καὶ Γορτυνίων,

'Αθηναγόρας Καββάδας ὁ ἀπὸ Βοστώνης (1938-1949) 1949-1951, θνατείρων 1951-1962²⁴.

'Ιάκωβος Β' Τζαναβάρης-Παπαϊωάννου 1954, ὁ κατὰ τὴν 3ην Δεκεμβρίου 1971 φονευθεὶς εἰς αὐτοκινηστικὸν ἀτύχημα, ὡς Μητροπολίτης Γερμανίας.

Βαρθολομαῖος 'Αρχοντιῶνης 1973²⁵.

† Ὁ πρ. Λήμνου ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ

24. Π. Νικολοπούλου εἰς τὸ λῆμμα. «Φιλαδέλφεια». Αὐτόθι Τ. ΙΑ'. σ. 1036-1037.

25. Εἰς τὴν 'Εκκλησίαν τῆς 'Ελλάδος κατὰ τὸ ἔτος 1974 ἐτοποθετήθη ὡς Μητροπολίτης Ν. 'Ιωνίας-Ν. Φιλαδελφείας ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν 'Αθηνῶν, ὁ ἀπὸ Μαρωσίας (1954-1974) Τιμόθεος Ματθαίουκῆς, ὄν προηγουμένως Βοηθὸς 'Επίσκοπος παρὰ τῇ 'Ι. Μητροπόλει Θεσσαλονίκης ὑπὸ τὸν τίτλον «Μυρέων» (1951-1954).

αἱ Ὄργανώσεις 'Εφῆδρων Παλαιῶν πολεμιστῶν κλπ. Κατετέθησαν δ' ἐν τέλει στέφανοι ἐκ δάφνης ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου, ἐκπροσώπων τῶν 'Αρχῶν, τῶν Συλλόγων καὶ Ὄργανώσεων.

β) Αὐθμερὸν μ.μ. ἐψάλλη 'Εσπερινός, χοροστατούντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Νικοδήμου, ἐν τῷ 'Ι. Ναῶ τοῦ Προφήτου 'Ηλιοῦ, τῆς ὁμωνύμου ἐν Πάτραις γυναικείας 'Ι. Μονῆς, μαρτυρουμένῳ ὡς προσωπικῷ 'Ι. Ναῶ τοῦ 'Αρχιεπισκόπου Π. Πατρῶν Γερμανοῦ. 'Επηκολούθησε δ' ἐν τέλει ἐπίκαιρος ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἐθνικῆς προσφορᾶς τοῦ ἀοιδίμου ἐθνικοῦ ἥρωος-'Ιεράρχου.

γ) Τῇ κυρία ἡμέρᾳ τῆς ἐπετείου, Κυριακῇ 30-5-1976, ἐτελέσθη πανηγυρικὴ θεία Λειτουργία ἐν τῷ 'Ι. Ναῶ τοῦ ἁγίου Δημητρίου, τῆς ἀνω πόλεως Πατρῶν, ἄλλοτε Μητροπολιτικῷ 'Ι. Ναῶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Π. Πατρῶν Γερμανοῦ, προεξάρχοντος τοῦ οἰκείου Μητροπολίτου καὶ συνιουρουγούντων 12 πρεσβυτέρων καὶ διακόνων.

'Επὶ τοῦ 'Αρχιερατικοῦ Θρόνου εἶχε τοποθετηθῆ εὐμεγέθης εἰκὼν τοῦ ἡρωϊκοῦ 'Ιεράρχου Γερμανοῦ, ὁ δὲ ἱεουργῶν Μητροπολίτης ἔστη ἐπὶ ἀπλοῦ παρακειμένου βήθρου, πλαισιούμενος ὑπὸ τῶν ὡς εἴρηται συλλειτουργῶν.

Τὴν 'Ιεράν Σύνοδον ἐξεπροσώπησεν ὁ Γραμματεὺς Αὐτῆς, πανοσιολ. 'Αρχιμ. 'Αμβρόσιος Λεινῆς. Παρέστησαν δ' ἅπασαι αἱ 'Αρχαὶ καὶ πλῆθος πολὺ τοῦ λαοῦ.

Κατ' ἀνάθεσιν τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Πατρῶν, ὁ συλλειτουργήσας Γραμματεὺς τῆς 'Ι. Συνόδου ἐξέφωνησεν ἀπ' ἄμβωνος τὸν κάτωθι λόγον.

Σεβασμιώτατε,

Συμπληροῦνται σήμερον 150 ἔτη ἀπὸ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀοιδίμου 'Αρχιεπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, τοῦ 'Εθνεγέρτου καὶ ἥρωος τῆς 'Εθνικῆς ἡμῶν Παλιγγενεσίας. Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ἀποτελεῖ ἐν ὁδόσημον εἰς τὴν παν-ἐνδοξον ἱστορίαν τοῦ 'Εθνους ἡμῶν. Τὸ ὄνομά Του, ἀλλὰ καὶ τὸ ὄνομα τῆς εὐάνδρου πόλεως τῶν Πατρῶν, παραμένον ἐκτοτε ἀροήκτως συνδεδεμένα μὲ τὴν νεκρανάστασιν τῆς 'Ελλάδος. Διότι ἡ μὲν πόλις τῶν Πατρῶν εἶναι ὁ τόπος, ὅπου ἐκηρύχθη ἐμφαντικῶς καὶ ἐπισήμως ἡ 'Επανάστασις τῶν 'Ελλήνων κατὰ τοῦ τυραννικοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, ὁ δὲ Ποιμενάρχης τῆς πόλεως ταύτης, ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, εἶναι ὁ 'Ιεράρχης, ὅστις ἐκήρυξε τὴν ἑναρξιν τοῦ ἱεροῦ ἐκείνου ἀγῶνος καὶ ὥρισε τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς ἐλευθερίας.

Μεμνημένος εκ των πρώτων εις τὰ τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας καὶ μνήσας πλῆθος ἄλλων ὁ Ἐθνεγέρτης Ἱερόαρχος, εἰσελθὼν μετ' ἄλλον ὀπλαρχηγῶν εἰς τὴν πόλιν τῶν Πατρῶν, μόλις τὸ ἔνασμα τῆς ἐνάρξεως τοῦ Ἀγῶνος ἐδόθη, κατηθύνη εἰς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, ἐκεῖ δὲ ἔπηξε μέγα ξύλινον σταυρὸν καὶ τελέσας δοξολογίαν ἐνώπιον ἀπάντων τῶν Πατρῶν καὶ τῶν ξένων, ὥρκισε τοὺς ἀγωνιστὰς τῆς ἐλευθερίας καὶ ἠδλόγησε τὰ ὄπλα των. Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἡ ἐλευθερία ἀρχίζει νὰ ἐπανακτάται. «Σύμπας ὁ Λαός, σημειώνει ὁ ἱστορικός, ἐξεχόθη ἀνὰ τὰς ὁδοὺς κατευθυνόμενος πρὸς τὴν πλατεῖαν τοῦ Ἁγίου Γεωργίου. Ὁρκίζονται ἅπαντες. Πτωχοί, πλούσιοι, ἰδιῶται καὶ ἐγγράμματοι, ὀπλαρχηγοὶ καὶ παλληκάρια τῶν ἐπαναστατικῶν σωμάτων τῆς Ἀχαΐας... Ὁρκίζοντο οἱ πάντες. Ὅλοι ἐπανελάμβανον «Ἐλευθερία ἢ θάνατος»... Ὁ Γερμανὸς ἴστατο παρὰ τὸν σταυρὸν τὸν ὑπ' αὐτοῦ στηθέντα, ὑψῶν τὴν χεῖρα καὶ εὐλογῶν» (Ἀρχιμ. Θεοφ. Σιμοπούλου, Μάρτυρες καὶ Ἀγωνισταὶ ἱεράρχαι, Ἀθήναι 1972, σελ. 102).

Ἐπὶ τῇ ἐδῆμῳ ταύτῃ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν συμπληροῦνται ἑκατὸν πενήκοντα ἔτη ἀκριβῶς ἀπὸ τῆς ἐκδημίας τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου Ἱεράρχου, ἡ Ἱερά Μητρόπολις τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν διοργάνωσεν ἑορταστικὰς ἐκδηλώσεις πρὸς τιμὴν ἐκείνου, ὁ ὁποῖος ἀνεδείχθη καλὸς μὲν Ποιμὴν τῆς Τοπικῆς ταύτης Ἐκκλησίας, ἄξιον δὲ τέκνον τῆς Πατρίδος.

Ὅθεν καὶ ἡμεῖς τὴν ἐντολὴν τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πατρῶν κ. Νικοδήμου εὐλαβῶς ἀποδεχθέντες, ἐν τῷ πλασιῷ τῶν ἑορταστικῶν αὐτῶν ἐκδηλώσεων θὰ προσπαθήσωμεν, διὰ τῶν εὐχῶν τοῦ εὐλογούντος ἡμᾶς Ποιμενάχου, νὰ διατυπώσωμεν πτωχὰς τίνας σκέψεις, λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τῆς προσωπικότητος καὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀοιδίμου Ἱεράρχου, καὶ ἀναπτύσσοντες τὸ θέμα: Π α λ α ῖ ὠ ν Πα τ ρ ῶ ν Γ ε ρ μ α ν ὸ ς. Τ ῖ μ ᾶ ς ὑ π ε ν θ υ μ ῖ ζ ε ι καὶ τ ῖ μ ᾶ ς ὑ π ο γ ρ α μ μ ῖ ζ ε ι.

Ὁ Ἐθνεγέρτης οὗτος Ἱερόαρχος, σήμερον, ἀφ' ἐνὸς μὲν μᾶς ὑπενθυμίζει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξεν ἢ Κιβωτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους, ἀφ' ἑτέρου δὲ μᾶς ὑπογραμμίζει ἓνα τρισμέγιστον πνευματικὸν κίνδυνον, τὸν ὁποῖον διατρέχει ἡ Ἑλλὰς ἀπὸ αὐτῆς ταύτης τῆς ἀπελευθερώσεώς της, τὸν κίνδυνον τῆς πνευματικῆς ὑποδουλώσεως καὶ ὑποταγῆς της, ἰδίᾳ μάλιστα σήμερον, ὅτε ποικίλα ἰδεολογικὰ καὶ ἄλλα ρεύματα, ἔξωθεν εἰσελάνθοντα, καθιστῶσι θολοὺς τοὺς πνευματικούς ὁρίζοντας.

1) Ἡ Ἐκκλησία ὑπῆρξε Κιβωτὸς τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους.

Ἡ ἡρώϊκῃ μορφῇ τοῦ Ἐθνεγέρτου Ἱεράρχου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ φέροι κατ' ἀρχὴν εἰς τὸ προσκήμιον τὴν ἰδιάζουσαν θέσιν τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας καὶ ὑπομνήσκει τὴν προσφορὰν ἀναριθμητῶν θυσιῶν προσώπων καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν εἰς τὸν βωμὸν τῆς ἐλευθερίας τῆς Πατρίδος ἡμῶν. «Ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία

διεφύλαξεν ἀλώβητα καὶ ἀνόθευτα τὰ θεῖα δόγματα καὶ τὰς ἱερὰς παραδόσεις τοῦ ἀρχεγόνου χριστιανικοῦ θρησκευματος, ὅτι ἐθέρομανε τὰ ἑλληνικὰ γράμματα, κατεπνυγμένα ἐν καιροῖς μεγίστοις καὶ χαλεπωτάτοις, ὅτι ὑπῆρξε τιθήνη καὶ κορυφοφόρος, ἅμα δὲ καὶ σώτειρα τῶν Ἑλλήνων ἐν ἡμέραις ἀθλιότητος καὶ δυστυχίας, ταῦτα πάντα εἶναι οὐχὶ ἀστήρικτοι ἰσχυρισμοί, ἀλλ' ἀλήθειαι ἀναμφήριστοι καὶ παρὰ πάντων ὁμολογούμεναι» λέγει Διονύσιος ὁ Θεοεικὸς (Βίος τοῦ Κοραῖ (Α' 30) πρὸβλ. καὶ Ἐμμ. Πρωτογράφτη Ἰγνάτιος Οὐγγροβλαχίας, Ἐπίτομος ἔκδοσις, Ἀθήναι 1961, σελ. 7).

Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς τῶν τεσσάρων αἰώνων τυραννικῆς δουλείας ἡ Ἐκκλησία σώζει τὸν Ἑλληνισμόν, ὡς γλώσσαν, ὡς πνευματικὸν θησαυρὸν, ὡς ἐθνικὴν συνείδησιν, ὡς ἱστορικὴν ἀναγκαιότητα, ὡς Λαὸν ἀναφομοίωτον, ὡς Ἔθνος. Ἡ Ἐκκλησία εἶναι Ἐθναρχέουσα. Οἱ κληρικοί, δὲν εἶναι ἀπλῶς οἱ θρησκευτικοὶ λειτουργοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ἡγήτορες τοῦ Ἔθνους. Ἡ Ἐθναρχέουσα Ἐκκλησία διακρατεῖ τὸν Λαόν. Τὸν περιβάλλει διὰ τρυφερότητος καὶ στοργῆς τοιαύτης, ὥστε νὰ θεραπεύῃ ἀπάσας τὰς ἀνάγκας αὐτοῦ. Τὸ ἐξομολογητήριον π.χ. εἶναι συγχρόνως καὶ ὁ τόπος τῆς κατηχήσεως εἰς τὰ ἐθνικὰ ἰδεώδη. Ὁ Ναός, τὸ ἐθνικὸν σχολεῖον. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ κιβωτὸς τοῦ Ἔθνους. «Ἡ ὅλη ζωὴ τοῦ ὑπόδουλου Ἔθνους ἔφερεν ἐκκλησιαστικὸν χαρακτήρα. Ὁ ὑπόδουλος Ἑλλήν ἐβλεπεν ἐνώπιόν του διαρκῶς τὴν Ἐκκλησίαν, τὸν Πατριάρχη, τὸν Ἀρχιερέα... Ἐστηρίζετο τὸ Ἔθνος ἐπὶ τῆς Ἐκκλησίας...», γράφει ὁ Χρυσόστομος Παπαδόπουλος (Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, σελ. 114, κ. ἐ.). Καὶ ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς διακηρύττει: «Εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὡς κοινὴν Μητέρα εἶναι τὸ Γένος προσκεκολλημένον καὶ διὰ τὴν θρησκείαν καὶ διὰ τὴν μητρικὴν φροντίδα, τὴν ὁποῖαν δείχνει καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὑπὲρ τῆς Παιδείας τοῦ Γένους» (Μ.Ε.Ε. τόμος Ἑλλὰς σελ. 675). «Ὅδδὲν ἔργον ἐπεχειρεῖ ὁ λαϊκός, ἀν μὴ ἐλάμβανε τὴν γνώμην καὶ τὴν εὐλογίαν τοῦ ἱερέως», κατὰ τοὺς ἱστορικούς (αὐτόθι).

Τὸ γεγονός τοῦτο ἠναγκάσθησαν νὰ ὁμολογήσουν οὐ μόνον οἱ ἡμέτεροι, ἀλλὰ καὶ ξένοι ἱστορικοί. «Ἡ θρησκεία, γράφει ὁ Γόλντσμυθ, εἶχεν εἰς τοῦτο τὸ Ἔθνος περισσοτέραν ἐπιρροὴν παρὰ ἢ Βασιλικὴ δύναμις, διότι αὐτὴ ἔκρινε τῷ ὄντι π ο λ έ μ ο υ καὶ ε ἰ ρ ῆ ν η ς καὶ οἱ Ἕλληνες δὲν ἐπεχείρησαν, οὔτε ἐξηκολούθουν, οὔτε ἔπανον τὸν πόλεμον, πλὴν ὅταν συνεβουλεύοντο τοὺς ἱερεῖς των» (Κων. Βοβολίνη, Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας, σελ. 6).

Ἡ σημασία τῆς διαπιστώσεως ταύτης εἶναι τρισμέγιστη, οὐχὶ μόνον διὰ τὴν ταύτισιν τῆς Ἐκκλησίας μετὰ τῶν πιστῶν τέκνων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν διάφρεσιν ὅλων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι παραχαράττοντες τὴν ἱστορίαν, ἀποπειρῶνται νὰ ἐμφανίσουν τοὺς πρωτεργάτας τῆς Ἐθνικῆς Παλιγγενεσίας ἡμῶν καὶ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, κληρικούς καὶ λαϊκούς, ἐν οἷς καὶ τὸν Παλαιὸν Πατρῶν Γερμανόν, ὡς σχέσιν ἔχοντας

πρός τὸν Τεκτονισμὸν ἢ πρὸς ἄλλας μυστικὰς ὁργανώσεις τῆς Εὐρώπης. «Ἡ Ἐκκλησία εἶχε τὴν δύναμιν καὶ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐλέγξῃ τὴν ποιότητα καὶ τὴν προέλευσιν τῶν κινήματων. Οὐδέποτε, συνεπῶς, θὰ ἐδί-δε τὴν ὁμόφωνον συγκατάθεσίν της καὶ οὐδέποτε θὰ ἐπέτρεπε τὴν καθολικὴν συμμετοχὴν της εἰς τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν, ἐὰν ὑπῆρχε ἔστω καὶ ὑπόνοια σχέσεών τινων τῆς Ἐταιρείας ταύτης πρὸς τὴν Στοάν.

Ἡ συμμετοχὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀποτελεῖ βεβαίωσιν ἀσφαλῆ τε καὶ βεβαίαν περὶ τῆς θρησκευτικῆς καὶ ἐθνικῆς γνησιότητος τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας» (Ἀρχιμ. Ἀμβροσίον Γ. Δελῆ, Τεκτονισμὸς καὶ Φιλικὴ Ἐταιρεία, Ἀθήναι 1972, σελ. 39).

Ἀδιάρπεντος ἀπόδειξις, ἐν προκειμένῳ, εἶναι δύο ἱεράρχαι-μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ὁ ἠρωϊκὸς Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου Κυπριανός, ὁ ὁποῖος ἐξέδωκεν Ἀφορισμὸν κατὰ τῶν Τεκτόνων (πρὸβλ. ἐνθ' ἄνωτ. σ. 95-97), ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ Μητροπολίτης Οὐγγροβλαχίας Ἰγνάτιος, ὅστις ἐξαοχτήρισε τὸν Τεκτονισμὸν ὡς αἰρεσὴν ἀθέων καὶ μάγων, οἵτινες εὐρίσκονται εἰς σχέσιν μετὰ τοῦ Διαβόλου καὶ οἵτινες εἶναι ἐχθροὶ ὄλων τῶν Χριστιανῶν» (ἐνθ' ἄνωτ. σ. 74).

Πέραν ὄλων αὐτῶν καὶ ἡ ὁμολογία τοῦ Ἐμμανουὴλ Ξάνθου, πρωτεργάτου εἰς τὴν ἴδρυσιν τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας, εἶναι ἐμπόδιον ἀμετακίνητον διὰ τοὺς ἰσχυρισμοὺς τῶν Τεκτόνων: Τὴν ἐπανάστασιν, λέγει ὁ Ξάνθος, ἐκίνησαν καὶ ἐνεψύχωσαν οἱ κληρικοί, καθ' ὅτι πρῶτοι ἐπῆραν τὰ ὄπλα ἀὐλοῖ σ χ ε δ ὲ ν οἱ ἐκ τοῦ Ἱερατικοῦ Τάγματος, ἄνευ τῶν ὁποίων ποτε ὁ λαὸς δὲν ἤθελε κινηθῆ ἢ ἠδύνατο νὰ εὐδοκίμησῃ» (Ἀπομνημονεῦματα περὶ τῆς Φιλ. Ἐταιρείας, Ἐκδόσις Β', Ἀθήναι 1939, σελ. 46).

Ὑπὸ τὰ δεδομένα ταῦτα («κέντρον καὶ συνιστάμενη τοῦ ἐθνικοῦ βίου ὑπῆρξε πάντοτε ἡ Ἐκκλησία, ὄχι ὡς μία ἐξουσία ἐπὶ τοῦ λαοῦ καὶ ὁργανώσεις, ἀλλ' ὡς ἐσωτερικὴ προῆ καὶ δύναμις, ζωοποιούσα τὸ ἐθνικὸν σῶμα, ἐνοῦσα τὰ μέλη αὐτοῦ διὰ τῆς κοινῆς πίστεως καὶ συντονίζουσα τὰς ἐνεργείας του»). (Ἰ. Σερβίων καὶ Κοζάνης Διονυσίου, Ἐκκλησιαστικαὶ ἐκδόσεις Ἐθνικῆς ἐκατομνηντηκονταετηρίδος). Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἔμπλεως θαυμασμοῦ ὁ σοφὸς Νομομαθὴς Νικόλαος Σαοίπολος, ἐμφαντικῶς, ἐτόνιζεν εἰς τὴν Β' Ἐθνοσυνέλευσιν τοῦ ἔτους 1864 («Ἐσώθημεν διὰ τῆς Ἐκκλησίας»!

2) Τὸ Ἑλληνικὸν Ἔθνος, ὑπὸ τὸ κράτος ξένων ἐπιρροῶν, διατρέχει τὸν ἔσχατον κίνδυνον τῆς πνευματικῆς του ὑποδουλώσεως.

Ἡ ἠρωϊκὴ μορφή τοῦ Ἐθνεγέρτου Ἱεράρχου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ φέρει εἰς ἀνάμνησιν ἐν τῇ ὄρα ταύτῃ οὐκ ἴσως μόνον ὅσα ἡ Ἐκκλησία προσέφερεν εἰς τὸ Ἔθνος, ἀλλὰ καὶ ὅποιαν μορφήν ἤραξε νὰ λαμβάνῃ ὁ πολιτικὸς καὶ δημόσιος βίος τῶν Ἑλλήνων ὑπὸ τὴν

ἐπήρειαν ξένων ἐπιρροῶν καὶ ἄλλοθεντῶν ἐπιδράσεων. Ἐπισημαίνει δηλ. τὸν κίνδυνον θρησκευτικοῦ ἀποχρωματισμοῦ τῶν Ἑλλήνων, ὁ ὁποῖος ἐνεφανίσθη ἐσθῆς ἀμέσως ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Ἔθνους.

Ὁ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανός, προβλέπων τὸν ἐπερχόμενον κίνδυνον, περιέλαβε σαφεῖς προτροπὰς εἰς τὸ «Ἀυτόγραφον ἐπιγραφόμενον», ἧτοι εἰς τὴν ἀπ' αὐτοῦ συνταχθεῖσαν κατήχησιν τῶν ὑποψηφίων διὰ τὴν Φιλικὴν Ἐταιρείαν, λέγων τὰ ἑξῆς:

«Κατὰ τὸν ἡ' αἰῶνα ὅτε τὰ φῶτα τῆς μαθήσεως ἔφθασαν εἰς τὸν τέλειον βαθμὸν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, ἔτρεξαν πολλοὶ τῶν ὁμογενῶν μας καὶ ἐφωτίσθησαν, καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἐπροχώρησαν εἰς τὰς μαθήσεις ἱκανά· αὐτοὶ ἔντες ἐλεύθεροι εἰς τὴν Εὐρώπῃ καὶ θέλοντες νὰ ἐντεινώσι καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τῶν ὁμογενῶν τὸν ἔρωτα τῆς ἐλευθερίας, συνέγραψαν πολλὰ περὶ τούτου, ἀλλὰ τινὲς ἐξ αὐτῶν ἠπατημένοι εἰς τὰς ἰδέας των, ἐνόμισαν ὅτι, ἐὰν ὑποπνυχράνωσι τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν τῶν ὁμογενῶν καὶ τοὺς κάμωσιν ἀνεξίτητους, θέλουσι τοὺς κάμει καὶ φιλελευθερωτέρους καὶ ἐναρετωτέρους· ὅθεν, διὰ νὰ οἴσων τὴν ὑπόληψιν τῆς θρησκείας, ἀοχισαν καὶ ἐπεσώρευσαν γενικῶς κατὰ τοῦ ἱερατείου τόσας καὶ τόσας ἀδίκους κατηγορίας. Ἐσφαλὸν ὅμως μεγάλως, ἐπειδὴ τὸ ἱερατεῖον εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἐχοσιμίμωσε μεγάλως καὶ θέλει χοσιμεύσει εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τοῦ ἔθνους καὶ ἂν ἡ τυραννία τὸ ἐγύμνωσε τῆς ἀρχαίας λαμπρότητος καὶ ἀρετῆς, πλήρ δὲν ἔλειψαν κατὰ καιροὺς μετὰ τὸ ἱεροῦ κλήρου ἄνδρες ἐνάρετοι καὶ σοφοί, καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους ὠφέλιμοι εἰς τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἔθνους.

Ἐφθασε τέλος πάντων καιρὸς ὅπου τὸ ἔθνος μας ἔλαβε τὰ ὄπλα κατὰ τῶν τυράνων καὶ τὰ πράγματα ἔδειξαν πόσον τὸ ἱερατεῖον συνετέλεσεν εἰς τοῦτο· καὶ ἤθελε συντελέσει πολὺν περισσώτερον ἂν πολλοὶ τῶν παιδευμένων δὲν ἐπέμενον εἰς τὴν πρώτην τους πλάνην κατὰ τῆς θρησκείας καὶ τοῦ ἱερατείου, καὶ ἂν οἱ προκοιτώτεροι τοῦ ἔθνους ἤθελον ἐπιμεληθῆ ἐκ πρώτης ἀρχῆς περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας, διὰ νὰ λάβῃ ἐπιρροὴν τὸ ἱερατεῖον εἰς τὸν λαόν, ἐπειδὴ τότε ἤθελεν εἰσαχθῆ εἰς αὐτὸν ζῆλος ὑπὲρ τῆς θρησκείας καὶ ἡ ἠθικὴ ἀρετῆ, ὠφελιμώτατα καὶ τὰ δύο διὰ τὴν πρόοδον τοῦ ἔθνους καὶ διὰ τὴν πολιτικὴν εὐταξίαν.

Ἦκολούθησε δὲ τοῦναντίον, διότι ἡ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ εἰς τὸ ἱερατεῖον ἀνευλάβεια τῶν μεγαλυτέρων, ἔσρωε καὶ τὸν λαὸν εἰς τοῦτο, ὁ ὁποῖος ἀφοῦ ἀπέρριψε τὸν ζυγὸν τῆς τυραννίας, ἀφηνίασε καὶ ἀπὸ τὰ εἰς τὴν ἱερὰν θρησκείαν χροῆν του καὶ οὕτω κατήχησεν εἰς ἄκραν αἰωνίαν κακοήθειαν καὶ κακονομίαν». (Ἀρχιμ. Θεοφ. Σιμοπούλου, ἐνθ' ἄνωτ. σελ. 120).

Ἡ φωνὴ τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ, ὡς ἤδη ἠκούσθη διὰ τῶν γραμμῶν τοῦ κειμένου του, ὑπογραμμίζει τὸν κίνδυνον τῆς πνευματικῆς ἡμῶν ὑποδουλώσεως εἰς κατακτητὰς ἐτέρου τινὸς εἶδους, ἀσυγκοίτους χειροτέρους, οἱ ὁποῖοι ἐπιβάλλονται οὐκ ἴσως τῶν ὄλων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδεολογίας των. Ἡ πνευματικὴ ὅμως δουλεία εἶναι ἡ χειρόστη.

Ἡ τῶν τετρακοσίων χρόνων δουλεία δὲν ἐπέ-
τυχε, ὡς γνωστόν, νὰ καταλύσῃ τὸ ἑλληνικὸν Ἔθνος,
διότι τὸ σῶμα μόνον τοῦ Ἑλληνος ἦτο ὑπὸ τὸν ζυγὸν
τῆς δουλείας, ἀλλ' ἡ ψυχὴ καὶ τὸ πνεῦμά του ἔμειναν
πάντοτε ἀδούλωτα, ἵνα ἐπαληθεύσῃ ὁ λόγος τοῦ Κυ-
ρίου: «μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτενόντων τὸ σῶμα,
τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν» (Ματθ. ι'
28).

Ἀφ' ὅτου δμως ἡ Ἐπανάστασις τοῦ 1821 ἐπέ-
τυχε καὶ τὸ ἀγαθὸν τῆς ἐλευθερίας ἐπανεκτήθη, ἀπὸ τὴν
ιδίαν ἀμέσως στιγμὴν, ἤρχισε μία ἄλλον εἶδους πολι-
ορκία τῆς Ἑλλάδος, ἡ ἰδεολογικὴ πολιορκία, ἡ ὁποία
ἀπέβλεπε — καὶ συνεχίζει νὰ ἀποβλέπῃ — εἰς τὴν
πνευματικὴν ἀποδυναμώσιν καὶ φθορὰν τοῦ Ἑθνους.

Τὰ σπέρματα τῆς ἰδεολογικῆς ταύτης πολιορκίας
διεΐδεν ἤδη ἐγκαίρως ὁ Π. Πατρῶν Γερμανός. Οἱ
μεταβάντες εἰς τὴν Δύσιν, διὰ νὰ φωτισθῶσιν, ὑπό-
δουλοι ἐπίστευσαν ὅτι, εἰάν οἱ Ἕλληνες καταστῶσιν
ἀνεξίθρησκοι, θὰ γίνωσιν αὐτομάτως καὶ ἐρασταὶ τῆς
ἐλευθερίας! Ἐπίστευσαν δηλ. ὅτι οἱ Ἕλληνες θὰ κα-
θίσταντο εὐτυχέστεροι, εἰάν ἀπηνουῶντο τὴν θρησκείαν
τῶν προγόνων των, εἰάν ἐμακρύνοντο ἀπὸ τὴν ἐπιροὴν
τῆς Ἐκκλησίας των! Τὸ κήρυγμα τῆς θρησκευτικῆς
ἀνοχῆς καὶ τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας, τὸ ὁποῖον,
σήμερον, τόσον εὐρέως κηρύττεται, ἀνάγει, ὡς βλέπετε,
τὴν ἀρχὴν του εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν
Γερμανοῦ.

Ἀτυχῶς, διὰ τὴν Ἑλλάδα, τὰ βλήματα αὐτῆς τῆς
ἰδεολογικῆς ἐπιθέσεως εἰσῆλασαν καὶ εἰς τὴν χώραν ταύ-
την, ἡ ὁποία ἦτο τὸ λίκνον τῆς Ὁρθοδοξίας, τῆς μονα-
δικῆς, καθαρᾶς καὶ κρυσταλλίνης ἰδεολογίας. Ἀκριβῶς,
μετὰ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐπανάστασιν, ἡ κτηθεῖσα ἐλευ-
θερία ἔδωκε ἀκμὴν εἰς αὐτὰ τὰ νεωτερίζοντα ἰδεολο-
γικὰ ρεύματα. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν αὐτῶν ὁ πολιτικὸς
καὶ δημόσιος βίος ἤρχισε νὰ θεμελιώνεται ἔξω ἀπὸ
τὴν παράδοσιν τοῦ Ἑθνους, ἡ ὁποία τὸ ἐκράτησεν δε-
θὸν εἰς τὴν αἰχμαλωσίαν του καὶ τὸ ὠδήγησεν εἰς τὸν
μεγάλον του ξεσηκωμόν. Ἐμφανίζεται δηλ. μία τάσις
χειραφετήσεως ἀπὸ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν. Ἡ
ἄρνησις τῆς πίστεως καὶ ὁ ἄθρησκος βίος παρουσιάζ-
ονται πλέον ὡς μία ἐξέχουσα μορφή ἐλευθερίας, ὡς
μία ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸ «κατεστημένον», ἵνα τὴν σύγ-
χρονον ὁρολογίαν χρησιμοποιήσωμεν.

Ὅποῖος ἄνεμος ἤρχισε πνέων εἰς τὸν τόπον μας,
ἀμέσως μόλις ἡ Ἑλλάς ἔγινεν ἓνα μικρὸν ἐλεύθερον
κράτος, φαίνεται εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Μα-
κρυγιάννη, ὁ ὁποῖος γράφει μὲ τὸν ἰδικόν του ξεχωρι-
στὸν τρόπον καὶ τὸ ἰδιάζον ἐπιγραμματικὸν ἔφος του:
«Ὁ, τι τοὺς λέξ, ἡ θρησκεία δὲν εἶναι τίποτας». Αὐτὴ
εἶναι «ἡ ἀπάντησις τῶν ἐλευθέρων λεγομένων
πνευμάτων καὶ τῶν ξεριζωμένων ἀνθρώπων, ποὺ δὲν
καταδέχονται νὰ ἔχουν τὴν πίστιν τοῦ λαοῦ» (Σερβίων
καὶ Κοζάνης Διονυσίου, ἐνθ' ἄνωτ.). Ἄλλ' ὁ Μακρυ-
γιάννης μὲ τὴν πολλὴν πίστιν του καὶ τὴν ὀλίγην μόρ-
φωσίαν του, μὲ τὴν φλογερὰν καρδίαν του καὶ μὲ τὰ
πέντε τραύματά του ἀμύνεται εἰς αὐτὴν τὴν πνευμα-
τικὴν πολιορκίαν καὶ διακηρύττει: «Ἡ πατρίδα τοῦ

κάθε ἀνθρώπου καὶ ἡ Θρησκεία εἶναι τὸ πᾶν» καὶ συμ-
πληρώνει ὅτι «χωρὶς ἀρετὴ καὶ πόνο εἰς τὴν πατρίδα
καὶ πίστι εἰς τὴν θρησκεία ἔθνη δὲν ὑπάρχουν» (αὐ-
τόθι).

Τὸ «ξένον πνεῦμα», τὸ ὁποῖον εἰσῆλασεν εἰς τὴν
χώραν ἡμῶν, διεμορφώθη ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ἀντι-
κληρικὸν καὶ εἰς ἀντιεκκλησιαστικὸν πνεῦμα, τὸ ὁ-
ποῖον πολλὰκις ἐπηρεάσε τὴν πορείαν τῶν παρ' ἡμῶν
πολιτικῶν καὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων κατὰ τὴν
διαδρομὴν τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν τοῦ ἐλευθέ-
ρου ἐθνικοῦ βίου ἡμῶν.

Εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν τὸ πνεῦμα τοῦτο,
τὸ «ξένον καὶ ἀλλότριον», εὐρίσκεται ἤδη εἰς με-
γαλύτεραν ἔξαρσιν καὶ ἀποβλέπει εἰς νέας κατακτή-
σεις. Ἐμφανίζεται πλέον, σαφῶς, ὡς μία τάσις θρη-
σκευτικοῦ ἀποχωματισμοῦ, ὡς ἀδιαφορία διὰ τὴν
θρησκευτικὴν ζωὴν καὶ τὴν θρησκείαν γενικώτε-
ρον, ὡς ἓνα εἶδος ἀνεξίθρησκείας, ἡ ὁποία τοποθετεῖ
εἰς τὴν αὐτὴν βάσιν τὴν ἀμώμητον Ὁρθόδοξον Χρι-
στIANIKὴν Πίστιν πρὸς ποικίλα ἄλλα κατασκευάσματα
ἀνθρώπων, ἢ καὶ ὡς ἄρνησις τῆς πίστεως. Ἡδὴ καὶ
εἰς τὴν Ὁρθόδοξον Χριστιανικὴν Ἑλλάδα, εὐτυχῶς εἰς
βαθμὸν οὐχὶ ὡς εἰς ἄλλας χώρας σήμερον ἀπαντᾶται,
τίθεται βραδέως, πλὴν σταθερῶς, ἡ ἀθεΐα ὡς πρόβλημα
τῆς καθημερινῆς ἡμῶν ζωῆς.

Τοιοτοτρόπως τὰ πνευματικὰ σύνορα τῆς Ἑλ-
λάδος καταλύονται καὶ κατακτώνται ὑπὸ ἀλλοτρίων
ἰδεολογικῶν δυνάμεων. Ἡ διαγῆς πνευματικὴ ἀτμο-
σφαῖρα τῆς Ὁρθόδοξου Ἑλλάδος ἀμανοῦται. Νέαι
ιδεαὶ καὶ νέα ἦθη εἰσβάλλουν καὶ ἀλλοιώνουν τὴν ἐθνι-
κὴν καὶ τὴν θρησκευτικὴν μας παράδοσιν, συνε-
πεία τῶν ὁποίων ἡ Ἑλλάς λησμονεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον
τὸν μοναδικὸν ἐν τῇ οἰκουμένῃ χαρακτήρα της, τὴν
ἱστορικὴν της συνείδησιν.

Ἡ Ἑλλάς, τώρα πλέον, δὲν εἶναι ἡ χώρα τῆς
Ὁρθοδοξίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος ὅπου καὶ οἱ ἀρ-
νηταὶ τῆς Χριστιανικῆς πίστεως καὶ οἱ αἰρετικοὶ καὶ
οἱ Χιλιασταὶ καὶ οἱ μύσται Ἀνατολικῶν θρησκευτικῶν
συστημάτων μποροῦν ἀνετα νὰ κινηθοῦν, νὰ διοργα-
νώσωσιν θεαματικὰ Συνέδρια, νὰ ἐνεργήσωσιν ἀνενόητοι
προσηλυτισμοὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς
ἀνεξίθρησκείας!

Τὰ τοιαῦτα εἶναι δείγματα τῆς πνευματικῆς
ἀλώσεως, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται σήμερον ἡ Ὁρθό-
δοξος Χριστιανικὴ Ἑλλάς, τὸ λίκνον τῆς Ὁρθοδοξίας
καὶ τοῦ ἑλληνοχριστιανικοῦ πολιτισμοῦ. Καὶ τὰ δει-
γματα ταῦτα δὲν εἶναι τὰ μόνα. Ὁ κίνδυνος τῆς ὀλο-
κληρωτικῆς πνευματικῆς ἡμῶν χρεωκοπίας εἶναι τρισμέγ-
στος. Εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν ὁδῶν τῆς πρωτευούσης
ὑπάρχουν ἀφίσσαι μὲ τὸν τίτλον: «Ἡ Χριστὸς ἢ
Χάος». Εἰς τὴν Χριστιανικὴν Ἑλλάδα τὸ ἰδεολογικὸν
Χάος ἐπεκτείνει συνεχῶς τὰ σύνορά του. Ὅταν ἄλλοι
λαοὶ προσπαθοῦν σήμερον νὰ ἐξέλθουν ἀπ' αὐτὸ τὸ
Χάος, εἰς τὸ ὁποῖον τοὺς ἔρριψεν ἡ ἀφροσύνη των, εἶναι
τραγικὸν ἡμεῖς νὰ δεδῶμεν ὀλοταχῶς πρὸς αὐτό.
Ὅταν ἡ Ἀντικὴ Εὐρώπη γεμίξῃ τοὺς τοίχους τῶν οἰ-

κῶν της καὶ τὰ παρμποῖς τῶν αὐτοκινήτων της μὲ ἐπιγραφάς, ὡς ἡ παροῦσα «Jesus, die einzige Hoffnung für dich» δηλ. «Ἰησοῦς, ἡ μοναδικὴ Ἑλπίς δι' ἐσέ», εἶναι τραγικὸν ἢ Ἑλλάς νὰ λησμονῇ τὸν Χριστόν, διότι τοῦτο σημαίνει ὅτι ἀπαρνεῖται τὸν ἑαυτὸν της. Ἡ Ἑλληνικὴ Ὀρθοδοξία θὰ ἐπιζήση καὶ χωρὶς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλ' ἢ Ἑλλάς θὰ δυνηθῇ νὰ ἐπιβιώσῃ, χωρὶς τὸν Χριστόν, χωρὶς τὴν Ἐκκλησίαν, χωρὶς τὴν Ὀρθοδοξίαν της;

'Αγαπητοί,

'Ἰδοὺ τὸ ἀγωνιώδες ἐρώτημά, τὸ ὁποῖον κριοι�ρχεῖ σήμερον εἰς τὰς καρδίας τῶν γνησίων Ἑλλήνων καὶ Ὀρθοδόξων.

Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν χαλκεύει δεσμὰ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὡς διαδίδουν σύγχρονοι σκοταδισταί, δῆθεν ἐκπρόσωποι τοῦ μοντέρου πνεύματος. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ δὲν χαλκεύει δεσμὰ, ἀλλ' ἀντιθέτως λυτρώνει ἀπὸ τὰ δεσμὰ. Ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἐγγνητής τῶν ἐλευθεριῶν τοῦ Ἑλληνοσ, δηλ. καὶ τῆς σωματικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς του ἐλευθερίας. Ἄς συνειδητοποιήσωμεν τὸν κίνδυνον. Ἡ Ἑλλάς πολιορκεῖται. Ἐπὶ ἑκατὸν πενήκοντα ἔτη πολιορκεῖται ὄχι στὰ ἑδαφικά, ἀλλὰ στὰ πνευματικά της σύνορα. Ἄλλ' ἐνῶ μέχρι χθὲς ἡ ἄμυνα ἦτο γενναία, σήμερον ἡ πνευματικὴ μας ἄμυνα κάμπτεται, τὰ πνευματικά μας σύνορα περιορίζονται, τὰ πνευματικά μας κάστρα ὑποκύπτουν. Αὐτὸ εἶναι τὸ δρᾶμα τῆς Ἑλλάδος. Καλούμεθα εἰς ἀνασύνταξιν καὶ ἐπαγρύπνησιν πνευματικῆν. Τὸ πνεῦμα τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ μᾶς καλεῖ εἰς ἀποτίναξιν τῶν δεσμῶν, τὰ ὁποῖα μᾶς ἐπέβαλον οἱ εἰσβολεῖς τῆς ἰδεολογικῆς ὑποδουλώσεως. Ἄς ἀκούσωμεν τὸν Π.Π. Γερμανόν:

«Βλέπεις εἰς ποίαν κατάστασιν ἔφθασεν ἡ ἀνατολικὴ Ὀρθόδοξος τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησία; βλέπεις πόσον ἐκαταφρονήθη καὶ αὐτὴ καὶ τὸ ἱερατεῖον; βλέπεις ὅτι προχωροῦν τὰ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὸ χεῖρον; καὶ ἐνῶ ἐπαραινῆσαμεν τὸ ἔθνος μας νὰ λάβῃ τὰ ὄπλα κατὰ τοῦ τυράννου διὰ νὰ ἐλευθερώσωμεν τὴν ἐκκλησίαν καὶ ν' ἀναλάμψῃ ἢ προτέρα τῆς δόξας, ἠκολούθησε τὸ ἐναντίον; καὶ κατήντησε τώρα εἰς κατάστασιν πολλὰ χειροτέρα ἀπὸ ἐκείνην ὅπου ἦτο ὑπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Μωάμεθ. Ποία ἄραγε νὰ εἶναι ἡ αἰτία, ἀδελφέ!

'Ἰδοὺ. Εἰς τὴν διοίκησιν τῶν πραγμάτων τῆς πατριδος μας ἐπροχώρησαν ἔξ ἀρχῆς ἄνθρωποι χωρὶς ἐδλάβειαν διόλου εἰς τὴν θρησκείαν. Αὐτοὶ παρακινούμενοι καὶ ἀπὸ πολλοὺς αἰρετικὸς Ἑυρωπαίους, οἱ ὁποῖοι πάσχον νὰ νοθεύουν τὸ ἀμώμητον τῶν ὀρθῶν δογμάτων μας, δὲν ἠθέλησαν νὰ βαλθῇ εἰς εὐταξίαν τὸ Ἐκκλησιαστικόν, μὲ ὄλον ὅπου πολλάκις τοὺς ἐπροβλήθη. Αὐτοὶ οἱ Ἑυρωπαῖοι ἐπὶ προσχήματι τάχα ὅτι εἶναι καλοθεληταὶ τοῦ ἔθνους ἐσυμβούλευσαν τοὺς προκρίτους τοῦ ἔθνους διὰ νὰ ἐνσπείρουν τὴν ἀνεξίθρησκείαν εἰς τὸν λαόν, ἀλλὰ μὴ ἐννοοῦντες τὴν λέξιν ἀνεξίθρησκείαν οἱ πρόκριτοι, διέσπειραν τὴν καταφρο-

νησιν εἰς τὴν θρησκείαν καὶ τὸ ἱερατεῖον, λέγοντες καὶ ποιοῦντες ἐναντίον τοῦ καθήκοντος εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν πλησίον. Ὁ λαός, ὅστις συνειθίζει πάντοτε νὰ μιμῆται τοὺς μεγαλυτέρους καὶ εἰς τὸ καλὸν καὶ εἰς τὸ κακόν, βλέποντες τοὺς ἄρχοντας, ὅτι καταφρονοῦν τὴν θρησκείαν, ἀφηρίασαν καὶ αὐτοί, καὶ μὴδὲ ἐκκλησίαν θέλουν νὰ εἰξεύρουν οἱ περισσότεροι, μὴδὲ ἱερατεῖον, καὶ ἀπεμακρύνθησαν διόλου ἀπὸ τὰ τῆς ἐκκλησίας ἔθιμα. Ἐκ τούτου τί συμβαίνει;

Οἱ μὲν ἄρχοντες, οἱ διοικοῦντες τὰ τοῦ ἔθνους, μὴ ἔχοντες ὁδηγὸν τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Ἐυαγγελίου, δηλονότι τὴν δικαιοσύνην, τὴν ἀγάπην, τὴν ταπεινώσιν, τὴν σωφροσύνην κτλ. πράττουν ἀναισχύντως ὅσα κακὰ δύνανται. Ὁ δὲ λαός ἀκολουθοῦντες τὸ κακὸν παράδειγμα τῶν ἄρχόντων, μὴ ἔχοντες δὲ καὶ τὸν χαλινὸν τῆς θρησκείας, κατήντησαν ὥστε νὰ τρώγονται ὡσὰν τὰ θηρία μεταξὺ τῶν, νὰ ἀρπάζῃ ὁ εἰς τοῦ ἄλλου τὸ πρᾶγμα ἀναφανδόν, νὰ φονεύονται, νὰ κατατρέχονται, ν' ἀσελγαίνων, καὶ ὁ δυνατὸς νὰ πράττῃ εἰς τὸν ἀδύνατον ὅσα θέλει, καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ «τυφλὸς τυφλοὺς ὁδηγοῦντες, ἀμφοτέροι εἰς βόθρον ἐμπεσοῦνται».

Τὰ τοιαῦτα, ἀδελφέ, ὄχι μόνον κρημνίζουσι τὸ ἔθνος μας εἰς τὴν ψυχικὴν ἀπώλειαν, ἀλλ' ἐὰν ἀκολουθοῦν τοιοῦτοτρόπως, θέλουν τὸ κρημνίσουν καὶ εἰς παντελῆ καταστροφὴν τῆς πολιτικῆς του ὑπάρξεως, ἐπειδὴ ἡ διαφθορὰ τῶν ἡθῶν εἶναι ἐκείνη ὅπου κρημνίζει ὅλα τὰ ἔθνη». (Ἀρχιμ. Θεοφ. Σιμοπούλου, ἐνθ' ἀνωτ. σελ. 122-123).

Μετὰ δὲ τὴν θείαν Λειτουργίαν, κατὰ τὴν τελεσθεῖσαν ἐπιμνημόσυνον δέησιν, ἀνεγνώσθη, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Συνοδικοῦ Ἐκπροσώπου, τὸ ἐπόμενον μήνυμα τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθ. { Πρωτ. 2516
Διεκπ. 1222

'Αθήνησι τῆ 29-5-1976

Πρὸς

Τὸν Ἱερόν Κλήρον

καὶ τὸν Χριστεπώνυμον Λαόν

τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει ἑκατὸν πενήκοντα ἐτῶν ἀπὸ τῆς τελευτῆς καὶ τῆς πρὸς Κύριον ἐκδημίας τοῦ ἀοιδίμου Ἀρχιεπισκόπου Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ καὶ ταῖς αὐτόθι τελομέναις εορταστικαῖς ἐκδηλώσεσιν, ἡ Ἱερά Σύνοδος, ἀπευθύνουσα ὑμῖν τὸν ἀναστάσιμον χαιρετισμόν, γηθοσύνως συγχαίρει τῷ εὐσεβεῖ Ἱερωῦ Κλήρῳ καὶ τῷ φιλοχρίστῳ Λαῷ τῆς Ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας τῶν Πατρῶν.

Ὁ ἐν Ἱεράρχαις ἀοίδιμος Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς ὑπῆρξεν οὐ μόνον Ποιμὴν ἀγαθὸς τοῦ Θεο-

Η Ε' ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΙΣ ΤΟΥ Π. Σ. Ε. ΚΑΙ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝ ΑΥΤΗ, ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ*

Ὁ νέος τρόπος συμμετοχῆς τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ Π.Σ.Ε. θέτει εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν πλείστα ὅσα προβλήματα ἀφ' ἑνὸς μὲν καθαρῶς θεολογικῆς φύσεως, ἀφ' ἑτέρου δὲ διοικητικῆς τοιαύτης. Καίτοι ὁ προτεσταντικὸς κόσμος ἤρχισε νὰ κατανοῇ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν θεολογίαν — ὡς πρῶτον ἅμα καὶ θεωρίαν — τῆς κατ' Ἀνατολὰς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν τούτοις ἐμμένει εἰς ὀρισμένους αὐτοῦ θέσεις, αἵτινες ἐκνευρίζουσι τοὺς ὀρθοδόξους καὶ οὐδόλως καλλιεργοῦσι κλίμα ἀμοιβαίας συνδιαλλαγῆς καὶ κατανοήσεως. Ὡς παράδειγμα ἀρκοῦμεθα ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸ περὶ εὐχαριστιακῆς διακοινωνίας πρόβλημα. Διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους ἡ εὐχαριστιακὴ διακοινωνία (Intercommunio)

δὲν εἶναι τὸ μέσον, δι' οὗ θὰ ἐπιτευχθῆ ἡ ὑπὸ πάντων ποθουμένη ἑνώσις τῶν ἐκκλησιῶν, ὡς ἐκλαμβάνουσι ταύτην τὰ μέλη τῶν προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν. Τούναντιον αὕτη εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα τῆς ἐνώσεως τῶν σήμερον ἐν διαιρέσει ἢ, διὰ νὰ ἐκφρασθῶμεν ἐπὶ τὸ πατερικώτερον, τῶν ἐν «ἀκοινωνησίᾳ» εὐρισκομένων ἐκκλησιῶν, ὡς τοιαύτη δὲ προϋποθέτει ἀπαιρητήτως τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας (ὁμοφωνίαν εἰς τὴν περὶ μυστηρίων διδασκαλίαν, ὁμοφωνίαν εἰς τὸ δόγμα γενικῶς, εἰδικώτερον δὲ εἰς τὸ δόγμα τῆς Χριστιανικῆς ἱερωσύνης), ἣτις δυστυχῶς σήμερον δὲν ὑπάρχει. Ἐργαζόμεθα διὰ τὴν ἑνωσιν τῶν ἐκκλησιῶν προκειμένου νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν εὐχαριστιακὴν διακοινωνίαν, οὐδόλως δὲ προβαίνομεν εἰς τὴν πρᾶξιν τῆς εὐχαριστιακῆς διακοινωνίας πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐνώσεως

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 219 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

θεν ἐμπειστευμένον αὐτῷ Ποιμνίῳ, ἀλλὰ καὶ ἄξιον τέκνον τῆς φιλιότητος ἡμῶν Πατρίδος.

Ἐκ τῆς Δημητσάνης ὁμώμενος καὶ διὰ πολλῶν προσόντων περικοσμούμενος ἠγάλασεν ἑαυτὸν ἐν τῇ διακονίᾳ τῆς ἐν Πάτραις Τοπικῆς Ἐκκλησίας, μεγάλως ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τοῦ ποιμνίου του.

Ἐξῆσεν ἐν περιόδῳ τοῦ Ἔθνους χαλεπωτάτῃ, ἀλλ' ἀνεδείχθη μέγας διὰ τε τὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ τὰς ἐθνικὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας.

Δικαίως, ὅθεν, χαίρει καὶ ἀγάλλεται σήμερον ἡ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῶν Πατρῶν, ὅτι ἔσχε τοιοῦτον Ποιμένα, ἀναλώσαντα ἑαυτὸν ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ μεγάλου Ἀρχιεπισκόπου, τοῦ εἰπόντος: «ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων» (Ἰωάν. ι', 11).

Ὁ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συχαίρει καὶ συναγάλλεται ὑμῖν καὶ ἐν δοξολογίᾳ ἔχει πρὸς τὸν ἐν Τριάδι δοξαζόμενον Θεὸν διὰ τὸ σέμνωμα τοῦτο τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀγλάισμα τῆς Πατρίδος. Συμμετέχονσα δὲ καὶ εἰς τὰς ἐορταστικὰς ἐκδηλώσεις ὑμῶν, διὰ τοῦδε τοῦ Μηνύματος Αὐτῆς, χρεῶν ἠγήσατο ὑπομνήσαι παντὶ τῷ Θεοφιλεῖ Κλήρῳ καὶ τῷ φιλοχριστῷ Λαῷ τῆς πόλεως τοῦ Πρωτοκλήτου τῆν τοῦ Κυρίου ἐπιθυμίαν, «ἵνα πάντες ἐν ὧσιν» συσπειρωμένοι καὶ ἠνωμένοι ὑπὸ τὰς πτέρυγας τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα ἀφ' ἑνὸς μὲν λαμβάνωσιν ἐξ Αὐτῆς εὐκαιρον βοήθειαν, ἀφ' ἑτέρου δὲ «μιᾶ ψυχῇ συναθροῦντες» (Φιλιπ. ι' 27), ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην ποιμαντορίαν τοῦ οἰκείου Ἱεράρχου, Σεβ. Μητροπολίτου κ. Νικοδήμου, δίδωσι τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινότητι, μαρτυρίαν πίστεως θερμοσροῦ, ἀγάπης ἀνυποκρίτου, ἐλπίδος ἀνεπαισχύντου, βίου

ἀκαταγνώστου καὶ διακονίας φιλαδέλφου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

Ἐπὶ τούτοις, ἐπευλογοῦντες ὑμᾶς πατρικῶς, ἐκτενῶς δεόμεθα, ὅπως ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἴη μετὰ πάντων ὑμῶν.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος
 † Ὁ Τρίκης καὶ Σταγῶν Στέφανος
 † Ὁ Ἄρτης Ἰγνάτιος
 † Ὁ Ἀττικῆς Δωρόθεος
 † Ὁ Κορωθίας Παντελεήμων
 † Ὁ Φθιώτιδος Δαμασκηνὸς
 † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Στέφανος
 † Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου Παῦλος
 † Ὁ Λήμων Παντελεήμων
 † Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων
 † Ὁ Δράμας Διονύσιος
 † Ὁ Μηθύμνης Ἰάκωβος
 † Ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης
 † Ὁ Ἀρχιεπισκοπῆς
 † Ὁ Δέσβης Κοσμάς

Τέλος, κατὰ τὴν διανομὴν τοῦ Ἀντιδώρου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης διένειμεν εἰς μὲν τὰς Ἀρχὰς ἀναμνηστικά βιβλία — ἱστορικὰ λευκώματα τῆς Ἁγίας Λαύρας Καλαβρύτων — εἰς δὲ τὸν λαόν, συμβολικῶς, ἔγχρωμα δελτάρια παριστάνοντα τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Π. Πατρῶν Γερμανόν, ὀρκίζοντα τοὺς ἐθνικοὺς ἀγωνιστὰς πρὸ τοῦ Λαβάρου τῆς Ἁγίας Λαύρας, μετ' αὐτογράφου ἀναμνηστικῆς ἐνδείξεως.

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

των ἐκκλησιῶν. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, ἡ μυστηριακὴ διακοινωνία δὲν εἶναι, διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους, μέσον πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, ἀλλ' εἶναι ὁ τελευταῖος σταθμὸς τῆς ἀναζητουμένης ἐνώσεως, διὸ καὶ αὕτη ἀποτελεῖ ἀντικείμενον θεολογικῆς συζητήσεως, ἐρεύνης καὶ προσευχῆς. Ἡ ἀνωτέρω θέσις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καίτοι τυγχάνει γνωστὴ εἰς τοὺς προτεσταντικούς θεολογικούς κύκλους, ἐν τοῦτοις οἱ προτεστάνται δὲν ἐννοοῦσι νὰ μὴ ἐκφέρωσι τὰ σχόλιά των, διὰ τὴν μὴ συμμετοχὴν τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τὴν μυστηριακὴν διακοινωνίαν, εἰς ἐκάστην θεολογικὴν συζήτησιν καὶ συγκέντρωσιν. Ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος ἡ ἐμμονὴ τῶν Ὁρθοδόξων εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἐγεύρατο σφοδρὰς ἀντιδράσεις εἰς τοὺς προτεστάντας, οἵτινες, ὀφείλομεν ἐνταῦθα νὰ ὁμολογήσωμεν, ἐκνευρίζονται ἐκ τῆς ἀρνητικῆς ταύτης θέσεως τῶν Ὁρθοδόξων, τῶν ὁποίων ἡ τυχὸν συμμετοχὴ εἰς τὴν θείαν εὐχαριστίαν οὐ μόνον δὲν θὰ ἐξυπηρετῆ τὸν καλῶς νοούμενον σκοπὸν τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως, ἀλλὰ συγχρόνως θὰ ἀπετέλει ἀνακολούθιαν πρὸς τὴν περὶ μυστηρίων διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἔτι δὲ καὶ μίαν ἀνεπιχειρήσιαν πρὸς τὸ ἴδιον αὐτὸ «πιστεύω». Μέχρι στιγμῆς δὲν φαίνεται νὰ ἐπετεύχῃ μία ἀμοιβαία κατανόησις ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, ὁ δὲ διάλογος ἐπ' αὐτοῦ εἶναι λίαν τραχὺς καὶ δύσκολος, θὰ ἀπατηθῆ δὲ πολὺς χρόνος ὡς καὶ μεγάλη θέλησις καὶ εἰλικρινεία διὰ τὴν ἐπίτευξιν μιᾶς ἀμοιβαίας κατανόησεως ἐπὶ τοῦ τόσο βασικοῦ καὶ θεμελιώδους τούτου προβλήματος, ἡ ἐπίλυσις τοῦ ὁποίου θέλει φανερωσῆ εἰς τὰς ψυχὰς καὶ τὰς καρδίας πάντων τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν μετ' ἅλην αὐτῆς τὴν σωστικὴν δύναμιν καὶ δόξαν.

* *

Πρὸς μίαν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ στέψιν τοῦ ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Π.Σ.Ε. γενομένου θεολογικοῦ διαλόγου μεταξὺ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τὸ ἓν μέρος, καὶ τῶν ἀγγλικανικῶν καὶ προτεσταντικῶν ὁμολογιῶν, ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος, δέον νὰ ἐπιτευχθῇ ἀναδιάρθρωσις τῆς τοῦ ὅλου συστήματος λειτουργίας τοῦ Π.Σ.Ε. Ὁ μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν-μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε. θεολογικὸς οὗτος διάλογος διὰ νὰ καρποφορήσῃ πρέπει ἀπαραιτήτως νὰ γίνηται ἐπὶ ἴσοις καὶ μόνον ἔροις, ἡ κάλλιον εἰπεῖν, πρέπει οὗτος νὰ διενεργηθῆ βάσει ἐνὸς συνοδικοῦ συστήματος.

Ἡ ἔλλειψις ἐνὸς τοιοῦτου συστήματος ἀφ' ἐνὸς καὶ ὁ μὴ ἐπὶ ἴσοις ἔροις τελούμενος διάλογος, ἀφ' ἑτέρου, ἦσαν λίαν αἰσθητὰ ἐν τῇ πορείᾳ τῶν θεολογικῶν καὶ μὴ θεολογικῶν συζητήσεων τῆς Ε' Γενικῆς Συνελεύσεως. Βεβαίως ὁ ἀρνητικὸς οὗτος παράγων, ὅστις ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον ὀφείλεται εἰς τὸ ἰσχύον σύστημα διοικήσεως τοῦ Π.Σ.Ε., δὲν ἦτο καὶ τόσο αἰσθητὸς εἰς τὰς συζητήσεις, αἵτινες ἐγένοντο μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν διαφόρων ὑποεπιτροπῶν, ὅσον οὗτος ὑπῆρξεν αἰσθητὸς εἰς τὰς συζητήσεις, αἵτινες ἐγένοντο ἐνώπιον

ὁλοκληροῦ τῆς ὁλομελείας τῆς Ε' Γενικῆς Συνελεύσεως, ἐν ἧ ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία τῶν προτεσταντῶν ἀπετέλει κράτος ἐν κράτει.

Πρὸς ἀποφυγὴν πάσης τυχὸν παρεξηγήσεως, ὀφείλομεν ἐνταῦθα ἐπιεικρινῶς νὰ εἰπώμεν, ὅτι ὁ τρόπος λειτουργίας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως, ὅστις βασιίζεται ἐπὶ τοῦ κανονισμοῦ τοῦ Π.Σ.Ε., εἶναι τρόπος λειτουργίας ἀνταποκρινόμενος ἀποκλειστικῶς καὶ μόνον εἰς τὸ ὁμοσπονδιακὸν σύστημα λειτουργίας καὶ ἐπικοινωνίας μεταξύ των τῶν διαφόρων προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν, οὐδεμίαν δὲ ἔχει οὗτος σχέσιν μετ' ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ ἐπικρατήσαν καὶ νῦν ἐν πλήρει ἰσχύϊ σύστημα διοικήσεως τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὅθεν, εἶναι εὐνόητον, ὅτι ἡ ὅλη προβληματολογία, τὴν ὁποίαν θέτει τὸ ὡς ἄνω, ἐκ πρώτης μὲν ὄψεως πρακτικόν, κατὰ βάθος δὲ θεολογικόν, θέμα χρήζει ἰδιαίτερας προσοχῆς καὶ ἅμα ἐμβριθοῦς μελέτης ὑπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, εἰς τρόπον ὅστε νὰ ἀποφευχθῶσιν ἐν τῷ μέλλοντι αἱ τυχὸν παρεξηγήσεις, αἵτινες δυστυχῶς δὲν ἔλειψαν ἐκ τῆς Ε' Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Ναϊρόμπης. Δύνανται δὲ αὗται νὰ ἀποφευχθῶσιν, ἐάν τὰ μὴ ὀρθόδοξα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., καὶ δὴ ἡ κεντρικὴ αὐτοῦ ἐπιτροπὴ ἀντιληφθῶσιν ἐγκαίρως, ὅτι ἡ μέθοδος καὶ ὁ τρόπος λειτουργίας τοῦ Π.Σ.Ε., καὶ δὴ ἐκάστης αὐτοῦ Γενικῆς Συνελεύσεως, δὲν πρέπει μόνον νὰ εἶναι δημοκρατικὸς, ἀλλὰ πρωτίστως ἐκκλησιολογικὸς. Ἡ ἐν αὐτῷ συμμετοχὴ οὐ μόνον ἐκκλησιῶν, ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐννοία τῆς λέξεως, ἀλλὰ καὶ ἀπλῶν τινῶν ὁργανώσεων οὐδόλως συντελεῖ εἰς τὴν εὐόδωσιν τοῦ ἀρχικοῦ σκοποῦ, δι' ὃν ἰδρύθη τὸ Π.Σ.Ε. Τουναντίον αὕτη ἐπιφέρει ἐκκλησιολογικὴν σύγχυσιν, δρᾷ ἐναντίον μιᾶς δυνατῆς μελλοντικῆς συνενώσεως τοῦ Προτεσταντισμοῦ εἰς μίαν ἐκκλησίαν, πρὸς τούτοις δὲ ἀποβαίνει αὕτη καὶ αἰτία ἐλαττώσεως τῆς παρουσίας καὶ μαρτυρίας τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν αὐτῷ (Π.Σ.Ε.). Ἡ βᾶσις λειτουργίας τοῦ Π.Σ.Ε. ὀφείλει πρωτίστως νὰ ἐρείδεται ἐπὶ ἐκκλησιολογικῶν θεμελιῶν καὶ ἀρχῶν καὶ εἶτα ἐπὶ δημοκρατικῶν τοιοῦτων. Μία καθαρῶς ἐκκλησιολογικὴ, ὑπὸ τὴν ὀρθόδοξον ἐννοίαν καὶ σημασίαν τῆς λέξεως ταύτης, βᾶσις στηρίζεται, ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῆς, καὶ ἐπὶ δημοκρατικῶν ἀρχῶν, ἐν ᾧ μία καθαρῶς δημοκρατικὴ βᾶσις λειτουργίας τοῦ Π.Σ.Ε. δὲν ἐμπεριέχει ἀπαραιτήτως καὶ τὰ ἀναγκαῖα ἐκεῖνα ἐκκλησιολογικὰ στοιχεῖα διὰ μίαν εὐρυθμὸν «ἐκκλησιολογικὴν λειτουργίαν».

Ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Π.Σ.Ε., γενικῶς, εἰδικώτερον δὲ ἐν τῇ Ε' Γενικῇ Συνελεύσει ἐγένοντο προσπάθειαι ἡ ἀπόπειραι συζητήσεων καθαρῶς θεολογικῶν θεμάτων ἐπὶ βάσει καθαρῶς δημοκρατικῆς. Ἡ ἀπόπειρα αὕτη δὲν εἶναι ἐπιτυχῆς καθ' ὅτι μόνον ἐπὶ ἐκκλησιολογικῆς τινος βάσεως εἶναι δυνατὸν νὰ συζητηθῶσιν ὑπὸ τῶν δύο μερῶν θέματα ἀναγόμενα εἰς τὴν πίστιν, τὴν λατρείαν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς ἐκκλησίας. Διὰ νὰ εἰμεθα περισσότερον σαφεῖς λέγομεν, ὅτι ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, βᾶσει τοῦ ἀπ' αἰώνων ἐν αὐτῇ ἰσχύοντος συστήματος, δὲν θέτει, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὴν νὰ θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν θέματα

αναγόμενα εις την πίστιν και την διδασκαλίαν αὐτῆς, χωρὶς βεβαίως τοῦτο νὰ σημαίνει, ὅτι αὐτὴ ἀποκλείει πᾶσαν περαιτέρω θεολογικὴν διευκρίνησιν καὶ ἐρμηνείαν τῆς πίστεως αὐτῆς. Ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, γενικῶς, καὶ ἡ πίστις αὐτῆς, εἰδικώτερον, δὲν συνδέονται μετὰ τὴν ἰδέαν ἢ τὸ σύστημα τῆς δημοκρατίας, εἰς τρόπον ὥστε ἐκάστη φορά, καθ' ἣν τίθεται θεμά τι πίστεως ἢ ἀναθεωρήσεως τῆς δογματικῆς ἢ λειτουργικῆς αὐτῆς πράξεως νὰ εἶναι αὐτὴ ὑποχρεωμένη νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν γνώμην τῆς πλειοψηφίας, ἣτις δύναται, ὡς τοῦλάχιστον, προκύπτει ἐκ τῆς μακροαίωνος ζωῆς τῆς μιᾶς καὶ ἀδιαιρέτου ἐκκλησίας, νὰ εὐρίσκηται ἐν πλάνῃ, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ὑπῆρξεν, ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἐκκλησίᾳ, ἡ περίπτωσις τῶν Ἀρειανῶν, οἵτινες, ἐν μιᾷ δεδομένη στιγμῇ, ἀπετέλουν τὴν πλειοψηφίαν τῶν εἰς Χριστὸν πιστευόντων εἰς μίαν ὠρισμένην γεωγραφικὴν περιοχὴν. Τούναντίον ἡ πίστις (διδασκαλία) τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας συνδέεται μετὰ τὴν ἀποκεκαλυμμένην ἀλήθειαν καὶ ὡς τοιαύτη ἀκριβῶς γίνεται ἀποδεκτὴ ὑπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἐκ τοῦ σώματος τῆς ὁποίας αὐτομάτως ἀποκόπτονται πάντες οἱ μὴ δεχόμενοι αὐτήν. Ἡ ἐμμονὴ τῶν μὴ ὀρθοδόξων μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε., ὅπως πάσῃ θυσία θέσωσιν εἰς ψηφοφορίαν θέματα καθαρῶς ἀναγόμενα εἰς τὴν πίστιν τῆς ἐκκλησίας, ὡς συνέβη ἐν Ναϊρόμπη, οὐδόλως ἐξυπηρετεῖ τὸν σκοπὸν, δι' ὃν ἰδρύθη τὸ Π.Σ.Ε., πρὸς τούτοις δὲ οὐδόλως συμβάλλει εἰς τὴν ἀγαθὴν συνεργασίαν μετὰ τῶν ὀρθοδόξων αὐτοῦ μελῶν. Ὁ τρόπος διεξαγωγῆς θεολογικῶν συζητήσεων, τὸν ὁποῖον ἠκολούθησαν τὰ ἐν τῇ Ε' Γενικῇ Συνελεύσει συμμετασχόντα μέλη, δὲν προάγει, φρονούμεν, τὴν ἐν τῷ Π.Σ.Ε. ἐνεργὸν καὶ ἄνευ ὄρων συμμετοχὴν τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ τούναντίον αὐτὴ ἐγείρει οὐκ ὀλίγα προβλήματα, ἅτινα προβληματίζουν τὴν συμμετοχὴν αὐτῶν εἰς τὸ Π.Σ.Ε. Ἐὰν τὰ μὴ ὀρθόδοξα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε. ἐξακολουθήσωσι νὰ ἐπιμένωσιν ἐπὶ τῆς γενικῆς αὐτῶν ἀρχῆς, καθ' ἣν πρέπει νὰ διενεργῆται ψηφοφορία καὶ ἐπὶ θεμάτων ἀφορώντων εἰς τὴν πίστιν καὶ διδασκαλίαν τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, τότε μοιραίως αἱ Ὁρθόδοξοι Ἐκκλησίαι θὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὸν ἀρχικὸν τρόπον συμμετοχῆς τῶν ἐν τῷ Π.Σ.Ε., ὅστις, ὡς γνωστόν, συνίστατο εἰς εἰδικὴν ἐκ μέρους τῶν Ὁρθοδόξων δήλωσιν πρὸ τῆς ὀλομελείας τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως. Αἱ πρῶται ἀντιδράσεις ὀρθοδόξων θεολόγων περὶ μιᾶς τοιαύτης ἐπιστροφῆς εἰς τὸν ἀρχικὸν τρόπον συμμετοχῆς τῶν ἐκκλησιῶν τῶν ἐν τῷ Π.Σ.Ε. ἤδη ἐνεφανίσθησαν ἐν Ναϊρόμπη.

Δὲν εἶναι μόνον τὸ ὡς ἄνω θέμα, τὸ ὁποῖον προβληματίζει τοὺς Ὁρθοδόξους περὶ ἐπιστροφῆς αὐτῶν εἰς τὸν ἀρχικὸν τρόπον συμμετοχῆς τῶν ἐν τῷ Π.Σ.Ε., ἀλλὰ καὶ ὁ τρόπος καθαρτισμοῦ τῶν κειμένων, ὅπως δὲ ἰδιαιτέρως ἡ ἐξασθένεισι τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Π.Σ.Ε.² Ὡς γνωστόν, ἡ Ὁρθόδοξος

2. Ὡς γνωστόν τὰ κείμενα ἐκάστης ἐπιτροπῆς, ἅτινα ὑποβάλλονται εἰς τὴν ὀλομέλειαν πρὸς ψήφισιν, καθαρτίζονται κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε ὁ ἀναγνώστης αὐτῶν νὰ μὴ δύ-

Ἐκκλησία ἀπώλεσεν ἐν Ναϊρόμπη οὐκ ὀλίγας θέσεις ἐν τῷ νέῳ ἀπαρτισμῷ τῆς Κεντρικῆς αὐτοῦ Ἐπιτροπῆς, αἱ ὑπ' αὐτῆς δὲ ἀπωλεσθεῖσαι θέσεις ἐδόθησαν εἰς νέα μέλη τοῦ Π.Σ.Ε., ἐξ ὧν ὠρισμένα οὐδὲ κἄν ἀποτελοῦσιν ἐκκλησίαν. Εὐλόγως διερωτᾶται τις διὰ ποῖον λόγον ἡ εἰδικὴ ἐπιτροπὴ, ὅπισθεν τῆς ὁποίας εὐρίσκηται ἡ διοικοῦσα τὸ Π.Σ.Ε. δύναμις, ἔλαβε τοιαύτην ἀπόφασιν εἰς βάρος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐν τελευταίᾳ δὲ ἀναλύσει εἰς βάρος αὐτοῦ τοῦτο τοῦ Π.Σ.Ε., δεδομένου ὅτι μία δυνατὴ καὶ ἐντονος πολυπληθὺς ἐκπροσώπησις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν αὐτῷ ἀποβαίνει ὠφέλιμος πρῶτον δι' αὐτὸ τοῦτο τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ εἶτα διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἐκκλησίαν; Ἡ δοθεῖσα ἀπάντησις, καθ' ἣν ἀφηρέθησαν αἱ θέσεις αὗται, ὡς ἐπίσης καὶ ἐκ τῶν προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν, προκειμένου νὰ δοθῶσιν αὗται εἰς νέα μέλη, δὲν εἶναι ἀρκούντως ἱκανοποιητικὴ διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους. Ἡ ἐξήγησις αὐτὴ ἀποτελεῖ μόνον μίαν φαινομενολογικὴν ἐξήγησιν, ἣτις προϋποθέτει ὠρισμένους σοβαροὺς λόγους, οἵτινες τελικῶς ὡδήγησαν εἰς τὸν περιορισμὸν τῆς ἐν τῷ Π.Σ.Ε. ἐκπροσωπήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ὁ περιορισμὸς δὲ οὗτος καταστρέφει τὴν ἐν τινι μέτρῳ ὑπάρχουσαν αἰσοροπίαν» μετὰ τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ ὀρθοδόξου καὶ προτεσταντικοῦ κόσμου. Ἐὰν ὄντως ἡ φαινομενολογικὴ αὕτη ἐξήγησις περὶ τοῦ περιορισμοῦ τοῦ ἀριθμοῦ ὀρθοδόξων μελῶν ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ τοῦ Π.Σ.Ε. ὡς καὶ ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει ἀνταποκρίνηται εἰς τὴν πραγματικότητά, τότε αἱ θέσεις αὗται ἔπρεπε νὰ ἀφαιρηθῶσιν οὐχὶ ἐκ τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ κυρίως ἐκ τῶν προτεσταντικῶν, ἐν μέρει δὲ καὶ ἐκ τῶν ἀγγλικανικῶν τοιούτων, καθ' ὅτι τὰ νέα μέλη, τὰ ὁποῖα «ἔπρεπε» νὰ γίνωσι μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ τὰ ὁποῖα τελικῶς ἐγένοντο, προήρχοντο ἐκ τῶν προτεσταντικῶν καὶ ἀγγλικανικῶν ἐκκλησιῶν, οὐδὲν δὲ ἐξ αὐτῶν προήρχετο ἐκ τῶν κόλπων τῶν Ὁρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ταπεινῶς φρονούμεν, ὅτι διὰ τοῦ περιορισμοῦ τούτου τῆς ἐκπροσωπήσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ καὶ τῇ Γενικῇ Συνελεύσει, τὸ Π.Σ.Ε. μεταβάλλεται εἰς ἕνα καθαρῶς παμπροτεσταντικὸν καὶ ἀγγλικανικὸν ὄργανισμὸν, ὅστις, προκειμένου νὰ διατηρήσῃ τὸ γόητρον αὐτοῦ ὡς ὄντως Π.Σ.Ε., ἔχει ἀνάγκην καὶ τῆς συμβολικῆς παρουσίας τῶν Ὁρθοδόξων, διὸ καὶ παραχωρεῖ εἰς αὐτοὺς ὠρισμένας θέσεις εἰς τὴν κεντρικὴν ἐπιτροπὴν, ἣτις καὶ διευθύνει αὐτό. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία κατέχει μόλις τὸ 15% εἰς τὴν Κεντρικὴν

ναται νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν προσωπικότητα αὐτῶν τῶν κειμένων. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, τὰ τελικὰ κείμενα, τὰ ὁποῖα γίνονται ἀποδεκτὰ ὑπὸ τῆς ὀλομελείας καὶ ἐν συνεχείᾳ παραδίδονται εἰς τὸν τύπον εἶναι κείμενα, τὰ ὁποῖα προήλθον ἐκ μακρᾶς καὶ ἐνίοτε λίαν ἐπιπόνου προεργασίας καὶ ζωηροτάτης θεολογικῆς συζητήσεως μετὰ τῶν μελῶν τῶν μετασχόντων εἰς τὴν καθάρτησιν αὐτῶν. Δυστυχῶς ὅμως ἡ προεργασία αὕτη ὡς καὶ αἱ τυχόν ἀντιρρήσεις τῶν μὴ ὁμοφρόνων δὲν διαφαίνονται ἐν τῇ δημοσιεύσει τῆς τελικῆς μορφῆς τῶν κειμένων τούτων, τὰ ὁποῖα, ἀληθῶς εἰπεῖν, οὐδὲν ἕτερον εἶναι εἰ μὴ ἐν συνονθύλευμα διαφόρου θεολογικῆς τάσεως Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν καὶ ὁμολογιῶν. Ὡς ἐκ τούτου, ἡ δημοσίευσίς τῶν κειμένων τούτων μετὰ τῶν σχετικῶν πρακτικῶν κρίνεται ἀπολύτως ἀναγκαία διὰ τοὺς Ὁρθοδόξους.

'Επιτροπήν, ἦτοι 20 ἐπὶ 136 προσώπων³. Πιστεύομεν ἀκραδάντως, ὅτι ἡ παραχώρησις θέσεώς τινος ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει καὶ τῇ Κεντρικῇ 'Επιτροπῇ εἰς μίαν τῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν εἶναι πολὺ προσφορωτέρα καὶ περισσότερον καρποφόρος διὰ αὐτὸ τοῦτο τὸ Π.Σ.Ε. καὶ διὰ τὴν καθόλου οἰκουμενικὴν κίνησιν ἀπ' ὅτι ἐάν δοθῇ ἡ θέσις αὕτη εἰς μίαν νέαν παραφυάδα τῆς προτεσταντικῆς παρατάξεως τοῦ τρίτου κόσμου, ἥτις, ἐξασθενίζουσα τὴν μαρτυρίαν τῆς 'Ορθοδόξου 'Εκκλησίας, καθιστᾷ τὴν παρουσίαν αὐτῆς συμβολικὴν — ἀναγκαίαν βεβαίως διὰ τὸν οἰκουμενικὸν χαρακτῆρα τοῦ Π.Σ.Ε. — ἐν ᾧ ταυτοχρόνως ἐνισχύει ἔτι περισσότερον τὸν παμπροτεσταντικὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα καὶ τὴν λίαν ἐπισηφαλῆ ὀριζοντίαν αὐτοῦ ἐπέκτασιν. Εἶναι καιρὸς, νομίζομεν, τὸ Π.Σ.Ε. νὰ δώσῃ σημασίαν καὶ προτεραιότητα πρωτίστως εἰς τὴν ποιητικὴν καὶ μόνον δευτερευόντως εἰς τὴν ποσοτικὴν ἀντιπροσώπευσιν τῶν διαφόρων ἐκκλησιῶν μελῶν αὐτοῦ. Διὰ νὰ υπάρξῃ πραγματικὴ ἰσορροπία τῶν ἐκκλησιῶν ἐν τῷ Π.Σ.Ε. εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον νὰ μελετηθῇ ἐκ νέου ὁ τρόπος καταμερισμοῦ τῶν θέσεων τόσο ἐν τῇ Κεντρικῇ αὐτοῦ 'Επιτροπῇ, ὅσον καὶ ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει. 'Ισορροπία δυνάμεων ἐν τῷ Π.Σ.Ε., σημαίνει καὶ ἰσορροπὸν κατανομὴν τῶν θέσεων τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς καὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως μεταξύ τοῦ προτεσταντικοῦ καὶ τοῦ ὀρθοδόξου κόσμου. Ἡ σήμερον ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ ὑφισταμένη ἀνισοκατανομὴ τῶν θέσεων μεταξύ τῶν προτεσταντικῶν καὶ ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν δὲν ἀνταποκρίνεται οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν ἀριθμὸν τῶν πιστῶν τῶν ἀνήκόντων εἰς αὐτάς, ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ οὐδὲ πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν γεωγραφικὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν κατέχουσιν ὀρισμένοι 'Ορθόδοξοι 'Εκκλησιαί. Διὰ νὰ δικαιολογηθῇ, οὕτω πως, ἡ ἀνισοκατανομὴ τῶν θέσεων εἰς τὴν Κεντρικὴν 'Επιτροπήν, ἀπὸ γεωγραφικῆς ἐπόψεως αὕτη κρινομένη, τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον, ἐπὶ παραδείγματι, ἐποποθετήθη ὡς ἀνήκον γεωγραφικῶς εἰς τὴν Μέσσην 'Ανατολήν, ὡς ἐκ τούτου δὲ δὲν δικαιούται νὰ ἔχῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν θέσεων, τὰς ὁποίας τοῦτο θὰ ἐδικαιούτο νὰ ἔχῃ, ἐάν ἐποποθετεῖτο ὡς γεωγραφικῶς ἀνήκον εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ οὐχὶ εἰς τὴν Μέσσην 'Ανατολήν, ὅπου τοποθετοῦνται ἕτεροι 'Ορθόδοξοι 'Εκκλησιαί μετὰ τῶν ὁποίων καλεῖται τοῦτο νὰ μοιρασθῇ τὸν περιορισμένον διὰ τὸν γεωγραφικὸν τοῦτον χῶρον ἀριθμὸν θέσεων τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς (καὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως). Γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι ἡ μὲν ἔδρα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου εὐρίσκεται ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ δὴ, ἀπὸ γεωγραφικῆς πλευρᾶς, ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ τμήματι τῆς Τουρκίας, ἡ δὲ διασπορὰ αὐτοῦ ἐκτείνεται ἐφ' ἀπάσης τῆς ὑψηλῆς «οἰκουμένης», ἦτοι εἰς τὸ κλίμα καὶ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ δικαιο-

δοσίαν ἀνήκουσιν 'Ορθόδοξοι διαβιοῦντες ἐν Εὐρώπῃ, Β. καὶ Ν. 'Αμερικῇ, Αὐστραλίᾳ, Νέα Ζηλανδία καὶ 'Απὼ 'Ανατολῇ, ἐλάχιστοι δὲ μόνον διαβιοῦσιν ἐν Τουρκίᾳ, καὶ δὴ ἐν τῷ εὐρωπαϊκῷ καὶ οὐχὶ ἐν τῷ ἀσιατικῷ αὐτῆς τμήματι.

Ἡ σήμερον ἰσχύουσα ἀνισοκατανομὴ τῶν θέσεων ἐν τῇ Κεντρικῇ 'Επιτροπῇ καὶ τῇ Γενικῇ Συνελεύσει σημαίνει ὅτι οὐδέποτε οἱ 'Ορθόδοξοι δύνανται νὰ κερδίσουν θέμα τι τιθέμενον εἰς ψηφοφορίαν ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει καὶ ἀλλαγῶν, διότι ἀπλούστατα οἱ 'Ορθόδοξοι ἀποτελοῦν μεγάλην μειοψηφίαν, ἥτις συνεχῶς ἐλαττοῦται εἰς τὸ ἐλάχιστον, ἐν ᾧ ἡ ἀπόλυτος πλειοψηφία, ἥτις ἀνήκει εἰς τὸν προτεσταντικὸν κόσμον, δύνανται νὰ κερδίσῃ ὅ,τι τίθεται εἰς ψηφοφορίαν, ἀρκεῖ μόνον νὰ τὸ θελήσῃ αὕτη. Βεβαίως ὑπάρχει, ἐνίοτε, καὶ ἀσυμφωνία μεταξύ τῶν μελῶν τῆς πλειοψηφίας, οὐχ ἤττον ὅμως αὕτη δὲν εἶναι τόσο μεγάλη εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ κάποια ἰσότης μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν προτεσταντικῶν ἐκκλησιῶν. Γνωρίζων δὲ τις τὴν ὑπάρχουσαν σήμερον ἐν τῷ Π.Σ.Ε. ἀνισορροπίαν δυνάμεων μεταξύ τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, καὶ τῶν προτεσταντικῶν καὶ τῶν ἀγγλικανικῶν τοιούτων, ἀπὸ τὸ ἕτερον μέρος, εὐλόγως διερωτᾶται διὰ ποῖον λόγον παρουσιάζονται ὀρισμένα θέματα πρὸς ψηφοφορίαν ἐν τῇ Γενικῇ Συνελεύσει, γνωστοῦ ὄντος ἐκ τῶν προτέρων ὅτι ἡ μὲν παράταξις τῶν προτεσταντικῶν θὰ τὸ ὑπερψηφίσῃ, ἐν ᾧ ἡ παράταξις τῶν ὀρθοδόξων θὰ τὸ καταψηφίσῃ. Γίνεται τοῦτο μόνον διὰ νὰ διατηρηθῇ ὁ κατ' εὐφημισμὸν δημοκρατικὸς χαρακτῆρ τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ διὰ νὰ ἔχουν ἰσχὺν τὰ ψηφίζόμενα ἢ καὶ διὰ ἑτέρους ἐπίσης σκοπούς⁴;

Εἶναι σαφές, ὅτι ἡ ἀνισορροπία αὕτη τῶν δυνάμεων, ἥτις σήμερον ὑφίσταται μεταξύ τῶν μελῶν τοῦ Π.Σ.Ε., θέλει ἐκλείπει διὰ τῆς μελλοντικῆς ἐν αὐτῷ εἰσοδοχῆς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας. Διὰ τῆς πιθανῆς αὐτῆς εἰσόδου τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας αἱ προτεσταντικαὶ ἐκκλησιαί θέλουσι ἀπολέσει τὴν συντριπτικὴν πλειοψηφίαν, τὴν ὁποίαν ἔχουσι σήμερον εἰς ὅλας ἀνεξαίρετως τὰς ἐπιτροπὰς τοῦ Π.Σ.Ε., ὡς ἐπίσης καὶ ἐν τῷ προσωπικῷ, τὸ ὁποῖον τοῦτο ἀπασχολεῖ ἐν Γενεύῃ.

Ἔως ὅτου ἡ ἰσορροπία αὕτη τῶν δυνάμεων γίνῃ πραγματικότης, διὰ τὴν προσφορωτέραν καὶ ἐποικοδομικωτέραν προαγωγὴν τῆς οἰκουμενικῆς κινήσεως καὶ τὴν ἐπίτευξιν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, ἥτις πρωτίστως εἶναι ἔργον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, θεωροῦμεν ἀναγκαίαν τὴν καθιέρωσιν — ἐκεῖ ὅπου ἤδη ὑφίστανται τὴν ἐνίσχυσιν — τῶν διμερῶν θεολογικῶν συζητήσεων. Ὁ διμερῆς θεολογικὸς διάλογος γενόμενος ἐπὶ ἴσοις ὅροις, ἐπὶ ἐκκλησιολογικῆς τινος βάσεως καὶ ἐπὶ συγκεκριμένων προτάσεων δύνανται εὐ-

3. Σημειωτέον ἐνταῦθα, ὅτι αἱ ἐλάσσονες ἐκκλησιαί τῆς 'Ανατολῆς (Κοπτικῆ, Αἰθιοπικῆ, Συριακῆ, Ἀρμενικῆ καὶ ἡ ἐκκλησία τῶν Ἰνδιῶν) διαθέτουσιν καὶ ἀντιπροσώπους, ἐν ᾧ μάλιστα ἀντιπροσωπεύουσιν αὐταὶ τὸ 8% τῶν 'Ορθοδόξων 'Εκκλησιῶν. Αὗται κέκτληται 8 θέσεις ἐν τῇ Κεντρικῇ 'Επιτροπῇ ἐπὶ συνόλου 136 ἐδρῶν.

4. Συζητήσεως γενομένης περὶ τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Ναϊρόμπης, πεπειραμένος ἀνταποκριτῆς ἐγκρίτου ἐφημερίδος μοι ἐδήλωσεν τὰ ἑξῆς: Δύνανται τις νὰ ἐκτιμῆσῃ τὰ συμπεράσματα ἐκείτης Γεν. Συνελεύσεως τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ νὰ γράψῃ τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ μόνον ὅταν ἔχῃ γνῶσιν τῶν παρασκηθίων, ἅτινα τελικῶς ἀποφασίζουσι.

Η ΔΙΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΩΝΙΑΝ

«Ὁν οὖν ἀγροῦντες εὐσεβεῖτε
τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν».

Με αὐτὴν τὴν φράσι, Μακαριώτατε Δέσποτα, πραγματοποιεῖται ἡ συνάντησις τοῦ εἰδωλολατρικοῦ κόσμου μετὰ τὸ μήνυμα τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Καὶ ἐκεῖνος ποῦ γίνεται τὸ ὄργανο γιὰ τὴν συνάντησι αὐτὴ εἶναι ὁ Μεγάλος Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν, ὁ πρῶτος μετὰ τὸν Ἐνα, ὁ Ἄπ. Παῦλος, ποῦ τιμᾶ σήμερα ἡ Ἐκκλησία μᾶς. Καὶ ἀκριβῶς σ' αὐτὸν τὸν βράχο, ποῦ συγκεντρωθήκαμε σήμερα εὐλαβεῖς προσκυνηταὶ καὶ πανηγυρισταί, ἔφερε τὸ μοναδικὸ μήνυμα πρὶν ἀπὸ εἴκοσι περίπου αἰῶνες ὁ Μεγάλος Ἀπόστολος.

Ἦταν μιὰ συνάντησι δραματικὴ καὶ κοσμοϊστορικὴ, ποῦ τὴν ζῆ σ' ὅλη τῆς τὴν ἔντασι ἡ μεγάλη καρδιά τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν. «Παρῶξυνετο τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἐν τῷ θεωροῦντι κατείδωλον οὖσαν τὴν πόλιν». Κατανοεῖ ὁ Ἀπόστολος ὅλη τὴν ἀγωνία καὶ τὸν φόβο τὸν ἀνθρώπινο, ποῦ ὀδηγεῖ στὴν λατρεία τῶν πολλῶν θεοτήτων. Καὶ θέλει νὰ τοὺς ἐλευ-

κολώτερον νὰ καταλήξῃ εἰς θετικὰ συμπεράσματα. Τὰ πλεονεκτήματα τῶν διμερῶν θεολογικῶν συζητήσεων εἶναι πολλὰ ἀνώτερα ἐκείνων τῶν πολυμερῶν συζητήσεων. Βεβαίως τοῦτο οὐδόλως σημαίνει κατάργησι τῶν ἤδη ὑφισταμένων πολυμερῶν θεολογικῶν συζητήσεων καὶ καθιέρωσι μόνον διμερῶν συνομιλιῶν. Τοῦτο ἀπλῶς καὶ μόνον δηλοῖ ἀπονομὴν προτεραιότητος εἰς τὰς διμερεῖς θεολογικὰς συνομιλίας, δι' ὧν τὰ εἰς διάλογον συνερχόμενα μέρη γνωρίζονται καλύτερον, ὁμιλοῦσιν εὐχερέστερον, λαμβάνουσι βαθύτεραν συνείδησι τῶν ὑφισταμένων διαφορῶν, τὰς ὁποίας καλοῦνται νὰ ὑπερπηδήσωσι, προσεγγίζουσι ἄλληλα εὐκολώτερον, δημιουργοῦσι στενωτέραν ἐπαφήν, φιλίαν καὶ συνεργασίαν ἐπὶ πρακτικῶν καὶ θεωρητικῶν θεμάτων, συζητοῦσι κατὰ βάθος καὶ πλάτος τὰς τυχόν μεταξὺ αὐτῶν ὑφισταμένας θεολογικὰς διαφοράς καὶ αἰσθάνεται τὸ ἐν μέρος πλησιέστερον τοῦ ἐπέ-του, καθ' ὅσον ἡ ψυχικὴ μεταξὺ αὐτῶν ἐπαφή εἶναι εὐκολωτέρα καὶ στενωτέρα, πρὸς τούτοις δὲ ἡ ἀπὸ κοινοῦ συνάντησις αὐτῶν δύναται νὰ πραγματοποιηθῆται ἐντὸς βραχέος, τακτοῦ χρονικοῦ διαστήματος, ἀνευ μεγάλων κωλυμάτων. Ὅσον μικρότερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδιαλεγόμενων προσώπων, τόσο περισσότερο ἀυξάνονται αἱ πιθανότητες συμφωνίας καὶ τάνάπαυιν ὅσον μεγαλύτερος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν συνδιαλεγόμενων, τόσο αἱ πιθανότητες ἐπιτυχίας τοῦ διαλόγου αὐτῶν ἐλαττοῦνται. Ἡ Καθολικὴ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, ἥτις εἶναι περισσότερον πλατωνικὴ καὶ ὀλιγώτερον ἀριστοτελικὴ, ὅπερ σημαίνει ὅτι αὐτὴ εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἐκκλησία διαλεγομένη, πρέπει, μὴ ἐγκα-

θερώσῃ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀγωνία, φέρνοντάς τοὺς τὸ μήνυμα τοῦ Θεοῦ τῆς ἀγάπης.

Πραγματικὰ ἡ λατρεία τῶν πολλῶν θεοτήτων ἦταν ἀποτέλεσμα τοῦ φόβου τῶν ἀνθρώπων μπροστὰ στὸν αἰνιγματικὸ καὶ μυστηριώδη κόσμον. Γιατὶ αἰνιγματικὲς καὶ μυστηριώδεις εἶναι οἱ δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ τοῦ πεπρωμένου, ποῦ δίνουν στὸν ἀνθρώπον ἄλλοτε εὐλογία καὶ ἄλλοτε καταστροφή. Ποῦ ἄλλοτε τὸν στηρίζουν καὶ ἄλλοτε τὸν συντρίβουν καὶ τὸν ἐκμηδενίζουν. Αἰνιγματικὲς καὶ μυστηριώδεις εἶναι ἀκόμη οἱ δυνάμεις, ποῦ πηγάζουν ἀπ' τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ἀνθρώπου, οἱ ὁρμές του, τὰ πάθη του, ποῦ τὸν ὀδηγοῦν ἄλλοτε στὸ καλὸ καὶ ἄλλοτε στὸ κακὸ. Τὴν μιὰ τὸν ἐμπνέουν γιὰ μεγάλα ἔργα καὶ τὴν ἄλλη τὸν παγιδεύουν στὸ σκοτάδι τῆς ἐνοχῆς, ἔτσι ὥστε νὰ βλέπῃ μετὰ σύγχυσι τὸν ἴδιο του τὸν ἑαυτό.

Καὶ ὅταν ὁ ἀνθρώπος νοιώθῃ νὰ τὸν περιβάλλῃ τὸ αἰνίγμα καὶ τὸ μυστήριον τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς καὶ δὲν εἶναι οὔτε γιὰ τὸν ἑαυτό του βέβαιος· ὅταν βλέπῃ τὴν ζωὴν του νὰ ἐπηρεάζεται ἀπὸ δυνάμεις, ποῦ εἶναι δυνατώτερες ἀπ' αὐτόν, τότε ζῆ ἔντονα τὴν

ταλείπουσα μὲν τὰς πολυμερεῖς θεολογικὰς συζητήσεις, νὰ μεταθέσῃ τὸ κέντρον βάρους τῶν οἰκουμηνικῶν αὐτῆς προσπαθειῶν εἰς τὸν διμερῆ θεολογικὸν διάλογον, εἰς τρόπον ὥστε νὰ δυναθῇ αὐτὴ νὰ προσφέρῃ, εἰς συντομώτερον χρόνον, ὅ,τι αὐτὴ καλεῖται νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν οἰκουμηνικὴν κίνησιν λόγῳ τῆς ἰδιαζούσης αὐτῆς ὀργανικῆς σχέσεως μετὰ τῆς ἀρχαίας ἐκκλησίας, ὡς ἐπίσης καὶ λόγῳ τῆς πλουσιωτάτης αὐτῆς θεολογικῆς, λειτουργικῆς, ποιμαντικῆς καὶ διοικητικῆς παραδοσιακῆς ἐμπειρίας. Πρὸς τούτοις, παραμένουσα αὐτὴ τακτικὸν μέλος τοῦ Π.Σ.Ε., πρέπει ἀπαραιτήτως, πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῆς συμφέρον, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς οἰκουμηνικῆς κινήσεως, πρὸς ἐπίτευξιν τῆς ἐνώσεως τῶν ἐκκλησιῶν, πρὸς δημιουργίαν εὐνοϊκοῦ κλίματος ἀναζωπυρήσεως τῆς πατερικῆς ἐκκλησιολογίας, ὡς καὶ πρὸς διευκόλυνσιν τῶν διορθοδόξων καὶ διαχριστιανικῶν αὐτῆς σχέσεων, νὰ ἀναθεωρήσῃ τοὺς ἄρους συμμετοχῆς αὐτῆς ἐν τῷ Π.Σ.Ε. δι' εἰδικῆς πανορθοδόξου ἀποφάσεως⁵.

ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΖΑΦΕΙΡΗΣ

Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

(Συνεχίζεται) († Ὁ Γαρδικίου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ)

5. Εἰρήσθω ἐν παρόδῳ, ὅτι ὁ πρόεδρος τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Οἰκουμηνικοῦ Πατριαρχείου, Γέρον Μητροπολίτης Χαλκηδόνος κ. Μελίτων, εἰς τὴν πρὸς ἅπαντα τὰ μέλη τῆς Ὁρθοδόξου ἀντιπροσωπείας, τὰ συμμετασχόντα εἰς τὴν Ε' Γενικὴν Συνέλευσιν, προσφώνησιν του ἐτέθη ὑπὲρ τῆς ἐπανεξετάσεως τῆς θέσεως τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

έσωτερική αγωνία και τόν φόβο. Και μέσα στην αγωνία του λατρεύει αυτές τις δυνάμεις σαν θεότητες. 'Αλλά και αν όλες αυτές τις δυνάμεις— θεότητες τις συγκεντρώση με μιὰ δύναμη— Θεό, πάλι δέν ἐλευθερώνεται από την αγωνία. Γιατί ακόμα δέν γνώρισε τόν 'Ενα Θεόν τόν «οὐρανοῦ καὶ γῆς Κύριον», τόν Θεόν τῆς ἀγάπης, τοῦ ἐλέους καὶ τῆς χάριτος, πού καταγγέλλει ὁ 'Απόστολος.

Αὐτὴ ἡ ἀγωνία ὁδηγεῖ τοὺς 'Αθηναίους καὶ στὸ βωμὸ μετὴν ἐπιγραφή «ἀγνώστῳ Θεῷ». Γιατί ὅσο περισσότεροι θεοὶ καὶ βωμοί, τόσο περισσότερα δείγματα φόβου. Ὁ βωμὸς ἐκεῖνος σήμαινε: 'Εδῶ ἐνεργεῖ κάποιος θεός. Δέν ξέρουμε τὸ ὄνομά του. 'Ας τὸν λατρεύσωμε ἀνόνομα νὰ τὸν ἐξευμενίσωμε.

'Αλλὰ ὁ 'Απ. Παῦλος διακηρύσσει: «Ὁ Θεὸς ὁ ποιήσας τὸν κόσμον καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ... οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς κατοικεῖ, οὐδὲ ὑπὸ χειρῶν ἀνθρώπων θεραπεύεται». Μήνυμα πρωτάκουστο καὶ ἐπαναστατικὸ γιὰ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ἀφοῦ καὶ σήμερα, ἀν τὰ λόγια δέν ἦταν ἀκριβῶς τοῦ 'Αποστόλου, πολλοὺς θὰ ἐξένιζαν. Δέν θέλει μ' αὐτὴν τὴν φράσι ὁ 'Απόστολος νὰ ἀπορρίψη κάθε μορφὴ λατρείας τοῦ Θεοῦ. Θέλει νὰ πολεμήσῃ τὴν σφαλερὴ ἀντίληψη ὅτι μετὴν λατρευτικὴς μας πράξεις θὰ κάνωμε τὸν Θεὸ ὑπέρητῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἰδιοτροπιῶν μας. 'Αντίληψη, πού βρίσκεται στὴν ρίζα κάθε πλανημένης εὐσεβείας. Ὅχι βροντοφωνεῖ ὁ Παῦλος. Γιατί ἀκριβῶς ἡ θρησκευτικὴ λατρεία ἦταν γιὰ τοὺς ἐθνικοὺς μιὰ προσπάθεια νὰ κυριαρχήσουν πάνω στὶς σκοτεινὲς δυνάμεις τῆς ζωῆς καὶ τῆς φύσεως. Αὐτὲς τὶς δυνάμεις ἤθελαν νὰ τὶς περιορίσουν κατὰ κάποιο τρόπο, θεοποιώντας τις, δίνοντάς τις μορφὴ, λατρεύοντάς τις. Χαρακτηριστικὸ εἶναι πὼς ἀκριβῶς ἐδῶ, στὸν 'Αρειο Πάγο τῶν 'Αθηνῶν, ἐλάτρευαν τὶς 'Ερινύες, τὶς θεότητες τῆς ἐκδικήσεως. 'Αλλὰ τὶς λάτρευαν ὀνομάζοντάς τις, ἐξευμενιστικά, Εὐμενίδες.

«Ὁν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν». Μετὸ συγκλονιστικὸ αὐτὸ μήνυμα θέλει ὁ 'Απόστολος τοῦ Χριστοῦ νὰ τοὺς ἀπαλλάξῃ ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀγωνία καὶ τὸν φόβο. Καὶ τοὺς καλεῖ σὲ μιὰ ριζικὴ ἀλλαγὴ ἀντιλήψεων καὶ νοοτροπίας. «Τοὺς μὲν οὖν χρόνους τῆς ἀγνοίας ὑπερίδων ὁ Θεὸς τανῦν παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι πανταχοῦ μετανοεῖν». Αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη διέξοδος ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο τῆς ἀγωνίας. 'Η συνάντησις ἡ προσωπικὴ τοῦ ἀνθρώπου μετὴν ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ. Νὰ νοιώσῃ ὁ ἀνθρώπος ὅτι «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν».

'Αρά γε αὐτὸ τὸ μήνυμα ἔχει κανένα νόημα γιὰ μᾶς τοὺς σημερινούς ἀνθρώπους; 'Η εἶναι ἄπλως κάτι πού ἀνήκει στὸ παρελθόν; Πού δέν μᾶς ἀφορᾷ; 'Αρά γε οἱ σύγχρονοι ἀνθρώποι εἶναι ἀπηλλαγμένοι ἀπ' τὴν ἀγωνία καὶ τὸν φόβο, πού ὡδηγοῦσαν ἐκείνους στὴν λατρεία τῶν θεῶν; 'Η ζωὴ καὶ ὁ κόσμος ἔπαυσαν νὰ εἶναι γιὰ μᾶς σήμερα ἕνα μυστηριώδες αἶνιγμα;

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ ἀνθρώπος τῆς ἐποχῆς μας, ὁ διαφωτισμένος, ὅπως αὐτάρεσκα αὐτοχαρακτηρίζεται, ὁ διαποτισμένος μετὰ τὰ ρεύματα τῶν κάθε λογῆς ἰδεολογιῶν, φαίνεται πὼς δέν ἀναγνωρίζει κανένα ἄγνωστο Θεό. Οὔτε χτίζει βωμοὺς γι' αὐτόν. Ὁ κόσμος δέν εἶναι τόσο αἰνιγματικὸς γιὰ τὸν σημερινὸ ἀνθρώπο. Προσπαθεῖ νὰ λύσῃ τὰ μυστήριά του μετὴν σκέψι. Παρατηρεῖ καὶ ἐρευνᾷ τὶς δυνάμεις τῆς φύσεως μετὴν ἐπιστήμη καὶ θέλει νὰ τὶς θέσῃ στὴν ὑπηρεσία του μετὴν τεχνικὴ. Κι ἔτσι δέν ἔχει κανένα λόγο πιά νὰ τὶς φοβᾶται καὶ νὰ στήσῃ βωμοὺς σὲ ἀγνώστους θεοὺς. 'Αλλὰ μπόρεσε ἄρα γε νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὴν ἀγωνία ἐκείνη τῆς ζωῆς, πού ὡδηγοῦσε στὴν λατρεία τῶν θεῶν; 'Η ἡ ἀγωνία ἔχει ριζώσει πιὸ βαθιὰ μέσα στὴν ὑπαρξί του, ὅσο κι ἂν προσπαθῇ νὰ τὴν ξεχάσῃ καὶ νὰ τὴν ἀπωθήσῃ μετὴν ὑπερδραστηριότητά του; 'Εγινε τάχα σήμερα ὁ ἀνθρώπος κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου; 'Ελυσε τὰ μυστήρια τοὺς μετὴν ἐντυπωσιακὴ πράγματι ἐξέλιξι καὶ τὸν πολιτισμὸ του; 'Η ὑποφώσκουν πάντοτε μέσα στὴν καρδιά του μυστηριώδεις τάσεις, πού περιμένουν τὴν κατάλληλη στιγμή, γιὰ νὰ ἐκδηλωθοῦν μετὴν δαιμονικὴ τους δύναμη;

Ὅταν ὁ 'Απόστολος λέγῃ: «ὄν οὖν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν», ἀναγνωρίζει ὅτι σὲ κάθε λατρεία τοῦ θεοῦ, ἀπὸ φόβο, ἐκδηλώνεται κάτι ἀληθινό. Εἶναι ἡ ἀναζήτησι τοῦ ἑνὸς ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ ἡ ἀναγνώρισι τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ δέν μπορεῖ νὰ ἐλευθερωθῇ ὁ ἀνθρώπος ἀπὸ τὸ πλέγμα τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ φόβου μετὴν πρόοδο καὶ τὶς ἐπιτυχίες του, ἀν δέν ἀντιμετωπίσῃ συνειδητὰ αὐτὴν τὴν ἀγωνία καὶ δέν ὡδηγηθῇ στὴν ἀναγνώρισι τοῦ 'Ενὸς Θεοῦ, τοῦ Κυρίου «οὐρανοῦ καὶ γῆς».

'Απόδειξι γι' αὐτὸ, καταφάνερη καὶ κραυγαλέα, ἡ ἐποχὴ μας. 'Εχομε τόση πρόοδο, τόση ἐπιστήμη, τόσα τεχνικὰ μέσα, τόση ἐξέλιξι, τόσο πολιτισμὸ. Καὶ συγχρόνως τόση ἀνασφάλεια, τόση ἀβεβαιότητα γιὰ τὸ αὔριο, τόση ἀγωνία, τόσο φόβο. Μάταια ἀγωνίζεται ὁ ἀνθρώπος νὰ ἀσφαλίσῃ τὴν ζωὴ του μετὰ ὑλικά καὶ τεχνικὰ μέσα καὶ ἐντυπωσιακὰ ἐπιτεύγματα. Τελικὰ χάνει τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του μέσα στὴ δίνη καὶ τὸν λαβύρινθο τῶν ἐπιτυχιῶν του.

Καὶ ἴσως εἶναι καιρὸς ν' ἀκούσωμε κι ἐμεῖς σήμερα τὴν ἀμείλικτη φωνὴ τοῦ Θεοῦ: «'Αφρον, ταῦτη τῇ νυκτὶ τὴν ψυχὴν σου ἀπαιτοῦσιν ἀπὸ σοῦ». Γιατί ὑπάρχει πάντα κάτι, πού μετὰ τὰ μέσα τῆς τεχνικῆς δέν μπορεῖ νὰ διαγραφῇ ἀπὸ τὸν κόσμο: ἡ πραγματικότης τοῦ θανάτου. Προσπαθοῦμε, βέβαια, ν' ἀποφεύγωμε νὰ τὴν ἀντιμετωπίσωμε συνειδητὰ. Γιατί μπροστὰ τῆς συντρίβεται ἡ φαινομενικὴ παντοδυναμία μας. Γι' αὐτὸ καὶ ἡ σκέψι ἀκόμη τοῦ θανάτου μᾶς ἐνοχλεῖ. Μὰ ὅσο δέν μιλάμε γι' αὐτόν κι' ὅσο δέν ὀπλιζόμαστε ψυχικὰ γιὰ τὴν ἀναμέτρησι μαζί του, — πρᾶγμα πού οἱ ἀνθρώποι περασμένων ἐποχῶν κατάρθωναν μετὴν πίστι, — φωλιάζει μέσα μας ὁ φόβος. Αὐτὸς μᾶς κλείνει πεισμα-

τικά τὰ μάτια μπροστά στην ἀδήριτη πραγματικότητα τοῦ θανάτου, πού ἔρχεται ὅμως ἀναπόφευκτα, σάν μιὰ ὀριακή στιγμή γιὰ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ τότε διακόπτεται ἡ ὑπερδραστηριότης μας καὶ διακρίνομε τὸ κενὸ τῆς ζωῆς μας. Γιατί ἡ ποιότητα τῆς ζωῆς ἀξιολογεῖται ἀπὸ τὴν σωστὴ ἀποδοχὴ τοῦ θανάτου. Καὶ ὁ ἄνθρωπος σήμερα, πού δὲν ἔχει αὐτὴν τὴν ἰκανότητα, βλέπει τὴν ἔλλειψη κάθε νοήματος στὴ ζωὴ του, πού τὸν ὀδηγεῖ στὴν ἀπογοήτευση καὶ τὴν ἀηδία.

Γιατί ὁ φόβος δὲν ὀδηγεῖ ἴσως τὸν σημερινὸ ἄνθρωπο στὴν ἀναζήτησι τοῦ Θεοῦ. Ἀναζητᾷ ὅμως ὁ ἄνθρωπος πάντα κάτι, πού θὰ τοῦ δώσει τὸ αἶσθημα τῆς ἀσφαλείας καὶ θὰ τὸν γεμίσει ἐσωτερικά. Καὶ ἡ ἀναζήτησι αὐτὴ τὸν ὀδηγεῖ σὲ διαφόρους δρόμους. Ἀπὸ τὴν γνώσι καὶ τὴν ἐπιστήμη, ὡς τὴν φευγαλέα ἰκανοποίηση τῆς αἰσθησιακῆς του ὑπάρξεως. Στὸ τέλος φθάνει συχνὰ στὸν κόρο καὶ τὸν μηδενισμό. Καὶ διαπιστώνει, πὼς μάταια προσπαθεῖ μὲ τὴν ἀπασχόλησι, μὲ τὴν ταχύτητα, μὲ τὸν θόρυβο, μὲ τὴν διασκέδασι καὶ τὴν διάσπασι, νὰ ἀποφύγη αὐτὲς τὶς ὀριακὲς στιγμές, πού ἀπαιτοῦν μιὰ λύση στὸ αἶνιγμα τῆς ὑπάρξεώς του. Καὶ ἡ ἀγωνία του κορυφώνεται.

Ἡ μόνη ἀπάντησι καὶ ἡ μόνη διέξοδος ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο αὐτῆς τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου θὰ ἦταν νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτὸς τὴν περατότητα καὶ τὰ ὄριά του καὶ νὰ δεχθῆ Ἐκεῖνον, πού καταγγέλλει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στοὺς Ἀθηναίους. Νὰ πεισθῆ ὅτι «ἐν αὐτῷ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν». Τότε τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ θὰ διέλυε τὰ σκοτεινὰ πέπλα τῆς ἀγωνίας τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ τότε θὰ συνειδητοποιοῦσε ὁ ἄνθρωπος τὴν εὐθύνη του ἀπέναντι στοῦ Θεοῦ καὶ θὰ μπορούσαν νὰ κινητοποιηθοῦν ὅλες οἱ δυνάμεις μέσα του γιὰ νὰ γίνῃ πραγματικά ὁ ἄνθρωπος κύριος τῆς ζωῆς καὶ τοῦ κόσμου, πού τοῦ ἐμπιστεύθηκε ὁ Θεός. Γιατί ἡ φράσι «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὑπεύθυνος ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ του», πού ἀκούγεται συχνὰ σήμερα, εἶναι σὲ τελευταία ἀνάλυσι μιὰ κενὴ ταυτολογία χωρὶς νόημα. Ἄν ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὁ μόνος κύριος στὸν κόσμο, δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ὑπακούσῃ σὲ καμμιά ἐντολή. Ὁ Ἀπόστολος ὅμως ὀμιλεῖ γιὰ ἓνα Θεὸν πού «μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ». Μόνον ἡ συναίσθησι αὐτῆς τῆς εὐθύνης καὶ ἡ ἀπόθεσι τοῦ ἑαυτοῦ μας μὲ ἐμπιστοσύνη στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ κατευθύνῃ σωστὰ τὰ βήματά

μας μέσα στὸν κόσμο. Σταθερὰ καὶ ἀπηλλαγμένα ἀπ' τὴν ἀγωνία καὶ τὸν φόβο.

Γιατί αὐτὸς ὁ Θεός δὲν εἶναι ἡ προσωποποίησι τῶν ἀκαθορίστων δυνάμεων τῆς φύσεως, ἀλλὰ εἶναι ὁ Κύριος τῆς ἱστορίας. Δὲν εἶναι ἡ μυστηριώδης ρίζα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ ὁ προσωπικὸς δημιουργὸς καὶ κριτής. Καὶ αὐτὸς ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται στὸν ἄνθρωπο «ἐν ἀνδρὶ ᾧ ὤρισεν ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν».

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀκριβῶς, τὸ κέντρο τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἀπ. Παύλου, στέκεται στὸ κέντρο τῆς ἱστορίας καὶ τοῦ κόσμου. Καὶ μᾶς καλεῖ νὰ τὸν ἀναγνωρίσωμε καὶ πλησιάσωμε. Σὲ μιὰ συνάντησι προσωπική.

Ζητᾷ νὰ ἐνσωματωθοῦμε μ' Αὐτὸν μέσα στὸ μυστικὸ σῶμα Του, τὴν Ἐκκλησία. Γιὰ νὰ μᾶς δώσει δύναμι, κατεύθυνσι, φῶς, ζωὴ, ἀσφάλεια.

Αὐτὸ εἶναι τὸ μήνυμα τοῦ Ἀποστόλου στοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας. Ἐνα μήνυμα πάντα ἐπίκαιρο καὶ ἀποφασιστικό.

Ἴσως δὲν θὰ λείψουν καὶ σήμερα ἐκεῖνοι, πού, ὅπως τότε, θὰ χλευάσουν τὸ μήνυμα καὶ τὸ κάλεσμα τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου. Ὅμως ἂν δὲν θέλουν ν' ἀκούσουν ἐκεῖνον, ἄς ἀφουγγραστοῦν τὴν φωνὴ τῆς ἐποχῆς μας, πού μέσα ἀπὸ τοὺς καπνοὺς καὶ τὰ ἐρεΐπια, μέσα ἀπὸ τὰ μνημάτα καὶ τὰ αἵματα, μέσα ἀπὸ τὶς ἀναταραχὲς καὶ τοὺς πολέμους, μέσα ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσι καὶ τὴν ἀβεβαιότητα, μέσα ἀπὸ τὴν ἀγωνία καὶ τὸ φόβο, μᾶς φωνάζει πὼς ἡ διέξοδος καὶ σήμερα εἶναι μιὰ καὶ μοναδική: Ὁ Ἰησοῦς Χριστός.

Εὐχρηθῆτε, Μακαριώτατε Δέσποτα, νὰ συνειδητοποιήσωμε ὅλοι αὐτὴ τὴ φωνὴ καὶ ν' ἀνοίξωμε τὶς καρδιές μας στὸ κάλεσμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, πού ἡ μορφὴ του καὶ ἡ φωνὴ του γεμίζουν μυστικά σήμερα τὸν ἱερὸ αὐτὸ βράχο, πού ὑψώνεται μέσα στοὺς αἰῶνες, ὡς ὁ πρῶτος ἄμβων τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀθηνῶν, πού Σεῖς οἰακοστροφεῖτε.

Εὐχρηθῆτε, αὐτὴ ἡ φωνὴ νὰ εἰσχωρήσῃ καὶ σήμερα στὶς ταραγμένες ἀνθρώπινες καρδιές, γιὰ νὰ τὶς κατευθύνῃ σ' Ἐκεῖνον, πού μᾶς καλεῖ καὶ μᾶς περιμένει.

Ἄρχιμ. ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ ΚΑΘΡΕΠΤΙΑΗΣ
ΙΕΡΟΚΗΡΥΞ ΚΑΘΕΔΡΙΚΟΥ ΝΑΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΙΣΗΓΗΤΙΚΟΝ ΥΠΟΜΝΗΜΑ

ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΔΙΟΡΘΟΔΟΞΟΝ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗΝ

ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΜΕΤΑΞΥ ΟΡΘΟΔΟΞΩΝ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΟΚΑΘΟΛΙΚΩΝ*

β. Ἡ διάταξις περὶ χειροτονίας Ἐπισκόπου ὑπὸ πλειόνων τοῦ ἐνὸς Ἐπισκόπων κατ' ἀρχὰς αὐστηρῶς ἐτηρεῖτο καὶ ἐν τῇ Δύσει, ὡς δεῖκνυσι καὶ τὸ τοῦ Ἰννοκентίου τοῦ Α' (402-417) «*Nec Unus Episcopus Ordinare Praesumat Episcopum*» (Epist. II, 3 Mrl. 20, 471), εἰ καί, ὡς φαίνεται, ἐνίοτε αὕτη παρεβιάζετο ἐν τῇ Κελτικῇ Ἐκκλησίᾳ (Dict. D' Arch. Chr. Et De Liturgie II, 3023-3024). Ἀπὸ τοῦ Πάπα ὁμοῦ Γρηγορίου τοῦ Μεγάλου († 604) ἐν τῇ Δύσει ἤρξαντο νὰ θεωρῶσι τὸ ζήτημα ὡς ζήτημα πειθαρχίας, καὶ ἀργότερον, διαρκοῦντος τοῦ πρώτου μεσαίωνα, οἱ Πάπαι ἐνίοτε ἐχειροτονοῦν μόνοι Ἐπισκόπους, τῆς ἀπουσίας συλλειτουργῶν μὴ δικαιολογουμένης ὑπὸ ἐπείγουσας ἀνάγκης. Ὅταν δὲ ἐν τῇ Μυστηριακῇ Θεολογίᾳ καὶ ἐν τῶ Κανονικῶ Δικαίῳ ἤρξατο γινομένη διάκρισις μεταξὺ «ἐγκύρου» (Validite) καὶ «νομίμου» (Licite), τὴν παρουσίαν συλλειτουργῶν οἱ Δυτικοὶ ἐθεώρουν ὡς ἀφορῶσαν μόνον εἰς τὸ νόμιμον τῆς χειροτονίας, καὶ κατ' ἀκολουθίαν ἐλογίζοντο ἀρκοῦσαν τὴν ἄδειαν τῆς Ἁγίας Ἐδρας διὰ νὰ εἶναι νόμιμος χειροτονία τελεσθεῖσα ὑπὸ ἐνὸς Ἐπισκόπου. Ἡ ἀποφίσις αὕτη εἰσήχθη ἐπισήμως καὶ εἰς τὸν Codex Juris Canonici (κ. 954), τὸν δημοσιευθέντα τῷ 1917.

Ἡ Βούλλα Impensa Romanorum Pontificum ἀπὸ τῆς 26.3.1824 σαφῶς λέγει ὅτι, ἐλλείπει Ἐπισκόπων, ἀρκεῖ διὰ τὴν χειροτονίαν Ἐπισκόπου ἢ παρουσία δύο πρεσβυτέρων. Ἄλλ' ὁ Πάπας Πίος ὁ XII (1939-1958) διὰ τινος Constitutio αὐτοῦ ἀπὸ 21.5.1945 ὑπογραμμίζει τὴν μυστηριακὴν σημασίαν τοῦ ρόλου τῶν συγχειροτονοῦντων. Ἡ Constitutio αὕτη ἐγένετο εὐμενῶς δεκτὴ καὶ εὐμενῶς ἐσχολιάσθη ὑπὸ τῶν ρωμαιοκαθολικῶν κύκλων, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐν αὐτῇ ἀποφίσις περὶ συγχειροτονοῦντων συλλειτουργῶν ἐθεωρήθη ὡς δυσκόλως συμβιβαζομένη πρὸς τὸ κείμενον τοῦ 954ου κανόνου τοῦ Codex Juris Canonici καὶ ὡς ἀντιφερομένη πρὸς τὴν γνώμην τοῦ Πάπα Βενεδίκτου XIV.

9. Ἡ πρᾶξις τῆς Ἐκκλησίας δὲν ἀγνοεῖ καὶ παραδείγματα χειροτονιῶν γενομένων ὑπὸ καθηρημένων, καὶ δὴ καὶ ἀφορισμένων, καὶ μὴ ἐπαναληφθεισῶν κατὰ τὴν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ἐπιστροφὴν τῶν οὕτως ἐχειροτονηθέντων. Αἱ χειροτονίαι αὗται γίνονται δεκταὶ δι' ἀπλῆς χειροθεσίας (εὐλογίας) μετ' εὐχῆς.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 222 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 12 τεύχους.

α) Ἡ Α' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, συμβιβάσασα τὸ Σχίσμα τῶν Μελιτιανῶν, διέταξε τὴν παραδοχὴν τῶν ὑπὸ τοῦ καθηρημένου ἀρχηγοῦ αὐτῶν Μελιτίου κεχειροτονημένων κληρικῶν μετὰ τοῦ οἰκείου βαθμοῦ δι' ἀπλῆς χειροθεσίας μετ' εὐχῆς, συμφώνως πρὸς τὴν περὶ Ναυατιανῶν διάταξιν τοῦ ἡ' κανόνου αὐτῆς καὶ τὸ παλαιότερον κρατοῦν ἔθος, ὡς λέγει ὁ Εὐσέβιος (Ἐκκλ. Ἱστ. Ζ' 2, MPG, 20, 640-641: «παλαιοῦ γέ τοι κεκρατηκότος ἔθους ἐπὶ τῶν τοιούτων μόνη χρῆσθαι τῇ διὰ χειρῶν ἐπιθέσεως εὐχῆ»).

Ὁ Μελίτιος οὗτος, ἐπίσκοπος τῆς ἐν τῇ Ἄνω Αἰγύπτῳ Λυκοπόλεως, καθηρέθη ἐν κοινῇ Συνόδῳ ὑπὸ τοῦ Ἀλεξανδρείας Πέτρου περὶ τὸ 305-306 διὰ πολλὰς παρανομίας καὶ δὴ καὶ θυσίαν εἰς τὰ εἰδῶλα. Μὴ ἀποδεχθεὶς δὲ τὴν καθαίρεσιν, ἐσχημάτισε περὶ ἑαυτὸν ἱκανοὺς ὁπαδοὺς, ποιήσας τὸ ἀπ' αὐτοῦ λεγόμενον Σχίσμα τῶν Μελιτιανῶν. Κατὰ τὸν συμβιβασμὸν παρέδωκε τῷ Ἀλεξανδρείας Ἀλεξάνδρῳ μόνον Ἐπισκόπους ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντας εἴκοσι καὶ ὀκτὼ τὸν ἀριθμὸν.

β) Ὁ ἰ. Φώτιος, ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ «Συναγωγὰ καὶ ἀποδείξεις ἀκριβεῖς, συνηλεγμένοι ἐκ τῶν συνοδικῶν καὶ ἱστορικῶν γραφῶν περὶ ἐπισκόπων καὶ μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν ἐτέρων ἀναγκαίων ζητημάτων», συνταχθέντι κατὰ τὴν β' πατριαρχίαν αὐτοῦ καὶ διαλαμβάνοντι 10 ἐρωτήσεις, σχετιζομένας, ὡς φαίνεται, πρὸς ἀνάλογα σημεῖα τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, μετ' ἰσαριθμῶν ἀπαντήσεων, ἐν τῇ ἀπαντήσῃ εἰς τὴν δ' ἐρώτησιν «Τίνων κατακριθέντων οἱ ὑπ' αὐτῶν χειροτονηθέντες οὐδὲν ἐβλάβησαν» ἀναφέρει, ἐκ τῶν πρὸ αὐτοῦ χρόνων, σειρὰν τοιούτων παραδειγμάτων, ὡς ἀκολουθῶς: «Πέτρου τοῦ Μογγοῦ, ἔτι πρεσβυτέρου ὄντος καὶ καθαιρεθέντος ὑπὸ τοῦ ἁγίου Προτερίου, εἶτα εἰς τὸν αὐτοῦ θάνατον Τιμοθέῳ τῷ φονεῖ συνδεδραμηκότος, καὶ μετὰ τοῦτο τὸν θρόνον μετὰ τὸν ἐκείνου θάνατον ἀρπάσαντος, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον καθ' ἐκάστην τῶ ἀναθέματι ὑποβάλλοντος, οἱ ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντες, αἰρετικοὶ ὄντες καὶ αὐτοὶ ἔτι, μετανοοῦντες ἐδέχθησαν (ἐγένοντο δεκτοὶ μετὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἱεροσύνης εἰς ὃν ἦσαν κεχειροτονημένοι). Καὶ Φηλιξ ὁ Ρώμης, γράφων πρὸς Ζήνωνα τὸν βασιλέα τὴν διάταξιν αὐτοῦ, ἥτις Πέτρον μὲν τῆς Ἐκκλησίας ἐξέβαλεν, ἐκείνους δὲ μετανοοῦντας ἐδέξατο, θεῖον ἀποκαλεῖ τύπον. Τὸν Ἀκάκιον (Ἐπίσκοπον Κων/πόλεως 481-489) οἱ Ρωμαῖοι ἔτι μὲν περιόντα καθαιρέσει ὑπέβαλον καὶ ἀναθέματι μετὰ τελευτῆν δέ, Ἰουστίνου μετὰ τὸν Ἀναστάσιον βασιλεύσαντος, πρεσβευσάμενοι πρὸς αὐτὸν καὶ τῶν διπτύχων ἐκβαλόντες (τὸν Ἀκάκιον),

Ίωάννου τηνικαῦτα τὸν Θρόνον διέποντος Κων/πόλεως, τοὺς ὑπ' αὐτοῦ (Ἀκακίου) χειροτονηθέντας συλλειτουργοὺς εἶχον καὶ ἐκοινώνουν αὐτοῖς. Μελέτιος ὁ Ἀντιοχεὺς ὑπὸ αἰρετικῶν χειροτονηθεὶς ἀντὶ Εὐσταθίου, Σεβαστείας Ἐπισκόπου, κάκειθεν μετενεχθεὶς εἰς Βέρροϊαν, εἶτα πάλιν ὑπ' αὐτῶν καταστάς Ἀντιοχείας Ἐπίσκοπος, ἐκείνων ὡς αἰρετικῶν δυσφημουμένω, οὗτος παρὰ τῆς Ἐκκλησίας ἀπεδέχθη. Οἱ ὑπὸ Σεργίου καὶ Πύρρου χειροτονηθέντες καὶ Μακαρίου, τούτων ὡς αἰρετικῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διωχθέντων, μετανοήσαντες παρεδέχθησαν. Καὶ οἱ ὑπὸ Μακεδονίου τοῦ Πνευματομάχου χειροτονηθέντες ὡσαύτως. Καὶ Μελέτιος δὲ μυρίων ἔνοχος γέγονεν, ἐπεπήδησε θρόνοις ἀλλοτρίοις, ἐλύπησε μάρτυρας, ἐπανάστη τῷ οἰκίῳ πατριάρχει, καὶ τὸν αὐτοῦ θρόνον ἤρπασε, συναπήχθη Ἀρείῳ ὡς δὲ λέγει Σωκράτης καὶ εἰς τὸν διωγμὸν ἐπέθυσσε. Καὶ διὰ ταῦτα ὑπὸ τοῦ Πέτρου καθηρέθη· ἀλλ' ὅμως εἰ καὶ καθηρέθη πολλάκις, ὕστερον, εἰ καὶ μὴ τὴν ἱερωσύνην, ἀλλὰ τὸ ὄνομα τοῦ Ἐπισκόπου ἀπείληφεν» (MPG 104, 1224 BCD).

γ) Εἰς Πράξιν Συνοδικήν, γενομένην ἐπὶ τοῦ Κων/πόλεως Μιχαὴλ τῷ 1147, κατακρίνεται καὶ ὡς ἀναβαπτιστῆς ὁ Βαλβιάτου Λεόντιος, ὡς ἀναβαπτίστας παιδίον, βεβαπτισμένον ἤδη ὑπὸ καθηρημένου ἱερέως.

δ) Θεόδωρος ὁ Βαλασμών, Πατριάρχης Ἀντιοχείας, ἐρμηνεύων τὸν 18' τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου ἐπάγεται: «Ὡστε σημειῶσαι, ὅτι ἀπὸ τοῦ παρόντος κανόνος οὐδένα προκριματισμὸν ὑπέστησαν οἱ περὰ τῶν καθαιρεθέντων ἢ καὶ ἀναθεματισθέντων κληρωθέντες» (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύντ. Γ' σ. 277).

ε) Μετὰ τὴν Σύνοδον τῆς Φλωρεντίας οἱ τρεῖς Ὁρθόδοξοι Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς: Ἀλεξανδρείας Φιλόθεος, Ἀντιοχείας Δωρόθεος καὶ Ἱεροσολύμων Ἰωακείμ, συγκροτήσαντες Σύνοδον ἐν Ἱεροσολύμοις (1443), ἀνεκήρυξαν ἐπίσημους «ἀργούς πάσης ἱεροπραξίας καὶ ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως καὶ ἀνιέρους», «ὡς βεβήλους ὄντας καὶ αἰρετικούς», τοὺς ὑπογράφαντας τὸν Ὅρον τῆς Ἐνώσεως, καὶ πάντας ἐν γένει τοὺς κληρικούς τοὺς συμφρονοῦντας τοῖς Δυτικοῖς, «ἄχρις ἂν ἐξετασθῇ ἢ εὐσέβεια κοινῶς τε καὶ οἰκουμηνικῶς». Προσέτι δὲ ἀπέφησαν αὐτοὺς «ἄφορισμένους καὶ ἡλλοτριωμένους τῆς Ἁγίας Τριάδος» ἐὰν ἤθελον φανῆ ἀπειθεῖς πρὸς τὴν ἐπιβληθεῖσαν αὐτοῖς ἀργίαν καὶ ἀνιερότητα. Μετὰ ἑπταετίαν (1450) ἡ «εὐσέβεια» ἐξητάσθη κοινῶς ἐπὶ Συνόδου συγκροτηθείσης ἐν τῷ Ναῶ τῆς Ἁγ. Σοφίας ἐν Κων/πόλει, παρόντων τῶν αὐτῶν Πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Θεοφάνους. Ἡ Σύνοδος κατέκρινε τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ Σύνοδον καὶ ἠκύρωσε τὰ ἐν αὐτῇ δεδομένα, συνεχώρησε δὲ τοῖς μετανοήσασιν ἐκ τῶν ὑπογραψάντων τὸν Ὅρον, χωρὶς ὅμως νὰ ἀναφέρῃ τι περὶ τῶν χειροτονιῶν τῶν γενομένων κατὰ τὸ ἀπὸ τοῦ 1443 μέχρι τοῦ 1450 ἑπταετῆ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον οἱ ἔνοχοι ἀρχιερεῖς καὶ ὁ μέχρι τέλους ἀμετανόητος παραμείνας καὶ παυθεὶς ὑπὸ τῆς Συνόδου Πατριάρχης Κων/πόλεως Γρηγό-

ριος ἦσαν ὑπὸ τὴν καταδίκην τοῦ Ὁρου τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Συνόδου (Ἴδε Μελετίου Ἐκκλ. Ἰστ. Γ' σ. 300-302, καὶ Πρακτικά τῆς ἐν Κων/πόλει Συνόδου ἐν Τέμῳ Καταλλαγῆς).

ς) Καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους, συντελουμένης τῆς ἄρσεως τοῦ Βουλγαρικοῦ Σχίσματος τῷ 1945, οὐδεὶς ἐγένετο λόγος περὶ κανονικότητος ἢ μὴ τῆς Βουλγαρικῆς Ἱεραρχίας, εἰ καὶ πολλῶν ἐκ τῶν Βουλγάρων Ἱεραρχῶν ἢ χειροτονία ἀνήγεται εἰς Ἀρχιερεῖς οὐ μόνον καθαιρεθέντας, ἀλλὰ καὶ ἀναθέματι παραδοθέντες, πάντες δὲ οἱ Ἀρχιερεῖς οὗτοι, καθαιρεθέντες καὶ ἀφορισθέντες καὶ οἱ ὑπὸ τούτων χειροτονηθέντες καὶ οἱ συμφρονοῦντες καὶ συμπράττοντες αὐτοῖς, εἶχον κηρυχθῆ «Σχισματικοὶ καὶ ἀλλότριοι τῆς τοῦ Χριστοῦ Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας» (Πατριαρχικὰ Ἐγγραφα ἐπὶ τοῦ Βουλγαρικοῦ Ζητήματος, Κων/πολις, 1908, σ. 430).

10. Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγεται ὅτι:

α) Διὰ τῆς ἀργίας ἢ τῆς καθαιρέσεως, ἢ καὶ τοῦ ἀφορισμοῦ, δὲν αἴρεται, οὐδὲ καταλύεται, τὸ δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν μεταδιδόμενον χάρισμα τῆς ἱερωσύνης, ὡς ἔχον ὡς ποιητικὸν αἴτιον τὸ Πανάγιον Πνεῦμα. Μό ὃν ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ ἐπίσχεται καὶ κωλύεται, τοῦθ' ὅπερ ὁ Μ. Βασίλειος «ἐκπτώσιν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας» ὀνομάζει ἐν τῷ ν᾽ κανόνι αὐτοῦ (Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα Δ' 206). Ἀπεφάνθη δὲ καὶ ἡ Ζ' Οἰκ. Σύνοδος διὰ στόματος τοῦ Πατριάρχου Ταρασίου: «ἐκ Θεοῦ ἐστὶν ἡ χειροτονία».

α. Τὴν περὶ τῆς ἱερωσύνης ὡς ἀνεξαλείπτου καὶ ἀκαθαιρέτου τὸν χαρακτήρα ἀποψιν διατυπῶν ὁ ἐπίσκοπος Μιλέβης, πόλεως τῆς Ἀφρικῆς, Ὀπτάτος λέγει: «Πρὶν ἢ ἀμάρτη ὁ Σαούλ, ἐχρίσθη βασιλεὺς, μετὰ δὲ τὸ Χρίσμα οὐ μετρίως προσήκουσε· τοῦτο βλέπων ὁ Θεός, καὶ διὰ τὸ ἀνέπαφον τοῦ ἐλαίου βουλόμενος παραδειγμα προσθεῖναι, ἐπεδείξατο μετάνοιαν. «Μεταμεμνημαί, φησὶν, ὅτι ἔχρισα τὸν Σαούλ εἰς βασιλέα» (Α' Βασ. ιε' 11). Καὶ ἠδύνατο, βεβαίως, ὁ Θεὸς νὰ ἀφαιρέσῃ ὁ ἐδεδώκει ἔλαιον (χρίσμα), ἀλλ' ἐπειδὴ ἠθέλησε νὰ διδάξῃ ὅτι καὶ ἐν τῷ ἀμαρτωλῷ οὐ δεῖ αὐτὸ ἀφαιρεῖσθαι, αὐτὸς ὁ δεδωκὼς μετάνοιαν ἐχρήσατο, ὅτι γέγραπται: «Μὴ ἀπτεσθε τῶν χριστῶν μου, καὶ ἐπὶ τοὺς προφῆτας μου μὴ ἐπιβάλλετε χεῖρα» (Ψαλμ. ρδ' 15). Τὸ ἔλαιον αὐτοῦ ὑπερασπίζεται ὁ Θεός· διότι εἰ καὶ τὸ ἀμάρτημα εἶναι τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ὅμως τὸ χρίσμα εἶναι τοῦ Θεοῦ· τῇ κρίσει αὐτοῦ ἐπεφυλάξατο ὁ Θεὸς τὸ ἔαυτοῦ» (Sancti Optati, De Chrismate Donatistarum, Lib. II, 23-25).

β. Ὁ Μ. Βασίλειος, ἐκτιθεὶς πρὸς τὸν Ἐπίσκοπον Ἰκονίου Ἀμφιλόχιον τὴν γνώμην αὐτοῦ περὶ τοῦ βαπτίσματος τῶν Καθαρῶν, ἀποκλίνει ἀπὸ τῆς ὑπὸ τοῦ ἱ. Κυπριανοῦ καὶ τοῦ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἐπισκόπου Φιρμιλιανοῦ ἀθετήσεως τοῦ βαπτίσματος τούτου, λέγων: «Οἱ δὲ Καθαροὶ καὶ αὐτοὶ τῶν ἀπεσχι-

σμένων εισί· πλὴν ἄλλ' ἔδοξε τοῖς ἀρχαίοις, τοῖς περὶ Κυπριανὸν λέγω καὶ Φιρμιλιανὸν τὸν ἡμέτερον, τούτους πάντας μιᾷ ψήφῳ ὑποβαλεῖν, Καθαροὺς, καὶ Ἐγκρατίτας, καὶ Ὑδροπαραστάτας, καὶ Ἀποτακτίτας. Διότι ἢ μὲν ἀρχὴ τοῦ χωρισμοῦ διὰ σχίσματος γέγονεν· οἱ δὲ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντες, οὐκ ἔτι ἔσχον τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ἑαυτούς· ἐπέλιπε γὰρ ἡ μετάδοσις τῶ διακοπῆναι τὴν ἀκολουθίαν. Οἱ μὲν γὰρ πρῶτοι ἀναχωρήσαντες, παρὰ τῶν Πατέρων ἔσχον τὰς χειροτονίας, καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν εἶχον τὸ χάρισμα τὸ πνευματικόν· οἱ δὲ ἀποραγόντες, λαϊκοὶ γενόμενοι, οὔτε τοῦ βαπτίζεσθαι, οὔτε τοῦ χειροτονεῖν εἶχον ἐξουσίαν· οὔτε ἠδύναντο χάριν Πνεύματος ἁγίου ἐτέροις παρέχειν, ἥς αὐτοὶ ἐκπεπτώκασι· διὸ ὡς παρὰ λαϊκῶν βαπτιζομένους τοὺς παρ' αὐτῶν, ἐκέλευσαν, ἐρχομένους ἐπὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τῶ ἀληθινῶ βαπτίσματι τῶ τῆς Ἐκκλησίας ἀνακαθαίρεσθαι. Ἐπειδὴ δὲ ὅλως ἔδοξε τισι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, οἰκονομίας ἕνεκα τῶν πολλῶν, δεχθῆναι αὐτῶν τὸ βάπτισμα, ἔστω δεκτὸν» (Πρὸς Ἀμφιλόχιον κανονικὴ ἐπιστολὴ πρώτη. Κανὼν α' Ράλλη-Ποτλῆ, Σύνταγμα Δ' 90-91). Ὁ Μ. Βασίλειος λοιπὸν παρεκκλίνει ἀπὸ τῆς τοῦ ἱ. Κυπριανοῦ καὶ τοῦ Φιρμιλιανοῦ ἀπόψεως, ὅτι οἱ τῆς Ἐκκλησίας ἀποστάντες οὐκέτι ἔχουσι τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐφ' ἑαυτούς, ὅτι ἐπιλείπει ἡ μετάδοσις «τῶ διακοπῆναι τὴν ἀκολουθίαν», καὶ ὅτι οἱ παρὰ τούτων βαπτιζόμενοι, προσερχόμενοι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δεόν νὰ ἀνακαθαίρωνται τῶ ἀληθινῶ τῆς Ἐκκλησίας βαπτίσματι.

Ἦσαύτως ὁ Μ. Βασίλειος φέρεται ἀπιστήσας ὅταν ἤκουσεν ὅτι ὁ ἀρειανόφρων Ἐπίσκοπος Σεβαστείας Εὐστάθιος ἀνεχειροτόνησέ τινος καὶ κατηγορήσας αὐτὸν ὡς τολμήσαντα τόλμην ὑπ' οὐδενὸς τῶν αἰρετικῶν πρότερον τολμηθεῖσαν, «Εἴ γε λόγος ἀληθῆς καὶ μὴ πλάσμα ἐστὶν ἐπὶ διαβολῇ συντεθέν» (Ἐπιστ. 130 - MPG 32, 564c).

γ. Ἰωσήφ ὁ Βρυέννιος († 1437), λόγιος σπουδῆς μοναχός, ἐν τῇ πρὸς Νικήταν, ἱερέα, ἐπιστολῇ αὐτοῦ, λέγει: «Πρὸς πάντων Πατέρων καθαιρεθέντας τοὺς τῶν Ἱταλῶν ἱερεῖς ἡγοῦ, καὶ πρό γε πάντων τὸν ἑαυτῶν πρόκριτον· τὰ μὲν τοι παρ' αὐτῶν ἱεουργούμενα ἅγια, ἅγια πάντα καὶ τέλεια νόμιζε, καθάπερ ἄρα καὶ τὰ πρὸς τῶν ἐν ἡμῖν καθηρημένων τελούμενα». (Εὐγενίου Βουλγάρως, «Ἰωσήφ μοναχοῦ τὰ Παραλειπόμενα», Λειψία, 1784, Τόμ. Γ' σελ. 130).

δ. Εὐγένιος δὲ ὁ Βούλγαρις (1716-1806), βαθέως μελετήσας τὸ θέμα, σχετικῶς ἀποφαίνεται τὰ ἀκόλουθα: «Ἡ γὰρ καθαιρέσις ἐκπτώσις τις ἐστὶν ἀπὸ τῆς ἱεροτελεστίας, καὶ τοῦτο μόνον διηνεκῆς ἀργία, καὶ τέλος μὴ ἔχουσα, τοσοῦτω τῆς ἀργίας διαφέρουσα, ὅτι ἢ μὲν ἐν χρόνῳ τεταγμένῳ ἐπιβάλλεται, μεθ' ὃν ἡ ἀποκατάστασις, ἢ δὲ τῶ βίῳ συμπαρατείνουσα ἐστίν, ἀποκατάστασις ἐλπίδα μὴ φέρουσα. Οὐκ ἔστι δὲ καὶ τῆς ἱερωσύνης αὐτῆς ἄρδην ἐξάλειψις, ἅπαγε, τῆς ἀνεξαλεί-

πτου μενούσης, καὶ τὸν χαρακτήρα ἀκαθαιρέτου. Ὡσπερ οὖν εἴ τις ἀργία ὑποπεσῶν, ἔπειτα τῇ ἐπενεχθείσῃ κατ' αὐτοῦ ψήφῳ μὴ μένων, ἱεουργήσειεν, αὐτὸς μὲν βαρύτερον ἑαυτῶ τὸ κρίμα ἀπεργάζεται, τὰ δὲ τοι προσφερόμενα δῶρα τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ τελεταρχικοῦ Πνεύματος ἀγιάζεται, οὕτω τοι κἂν δῶμεν τῇ καθαιρέσει τοὺς παρ' ἡμῖν ἱερεῖς ἐκ τῶν διαταγμάτων ἐνέχεσθαι ἅπαντας, αὐτοὺς μὲν κόλασιν ἑαυτοῖς θησαυρίζειν βαρυτέραν μετιόντας τὰ τῆς ἱερωσύνης ἐροῦμεν, οὐ μὴν ἀτέλεστα καὶ ἄμετριάσι καταλείπειν τὸ ἀγιαστικὸν Πνεῦμα ἡγουμέθα, αὐτὸ δὲ καὶ τελειοῦν τὰ μυστήρια διατεινόμεθα, καὶ τοῖς μετ' εὐλαβείας προσιοῦσιν εἰς αὐτὰ καὶ πίστεως τὴν ἑαυτοῦ χάριν βραβεύειν. Τὸ γὰρ περὶ τούτου ἀμφιβάλλειν, ἢ φησι Νικόλαος ὁ Καβάσιλας (Ἐρμηνεῖα τῆς Θεῆς Λειτουργίας κ. μς'), μόνου ἂν εἴη τοῦ οἰομένου τὸν ἱερέα αὐτὸν εἶναι τὸν κύριον τῆς τῶν δῶρων τούτων προσαγωγῆς» (Κριτικαὶ Ἐπιστάσεις, Βιέννη, 1806, σ. 277-280). Καὶ περαιτέρω: «Ἡ ἱερωσύνη, ἀνεξάλειπτος οὖσα, οὐκ ἀναιρεῖται διὰ τῆς καθαιρέσεως. Εἰ γὰρ ἀνηρεῖτο, οὐδ' ἂν εἶχεν ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως, ἢν ἔχειν ἐπ' ἐνίων ἐκ τοῦ δ' τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ κανόνος διδασκόμεθα. Ἐπισκοπος γὰρ, φησιν, ὑπὸ Συνόδου καθηρημένος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, ἢ ὑποδιάκονος ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου, εἰ τολμήσειε τι πρᾶξι τῆς λειτουργίας μηκέτι ἀποκαταστάσεως ἐλπίδα ἐχέτω» (Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 280). Καὶ

β) Ὅτι, κατ' ἀκολουθίαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λεχθῆ ὅτι ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ διεκόπη ἀπὸ ἀπόψεως χειροτονίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Οὐτρέχτης καὶ ἐν τῇ παρ' αὐτῆς τὴν ἀρχιερωσύνην ἐχούσῃ Ἐκκλησίᾳ τῶν Παλαιοκαθολικῶν.

Εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου Βαβυλῶνος In Partibus Δομινίκου—Μαρίου Varlet, χειροτονηθέντος κανονικῶς ἐν τῶ Παρεκκλησίῳ τοῦ Σεμιναρίου τῶν Ἐξωτερικῶν Ἱεραποστολῶν ἐν Παρισίοις τῇ 12.2.1719 ὑπὸ τοῦ Ἐπισκόπου πρῶην Condoin, συλλειτουργούντων αὐτῶ τοῦ συμβοηθοῦ Ἐπισκόπου Quebec καὶ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Clermont, ἀκανονίστως καὶ παρατύπως γενομένης χειροτονίας τεσσάρων Ἀρχιεπισκόπων Οὐτρέχτης, καὶ εἰς ἐκείνας τῶν ἐφεξῆς ἀπὸ τούτων τὴν ἀρχιερωσύνην λαβόντων, εἶναι δυνατὸν ὑπὸ τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας νὰ ἐφαρμοσθῆ ἐν καιρῶ τὸ μέτρον τῆς οἰκονομίας, ἐφ' ὅσον τὸ μὲν χάρισμα τῆς ἱερωσύνης εἶναι ἀνεξάλειπτον, ἢ δὲ Ἐκκλησία, ὡς κοινωνία ζῶσα καὶ αὐτεξούσιος, ἔχει τὸ δικαίωμα τοῦ κρίνειν καὶ ἀποφασίζειν περὶ τῶν ἐν περιπτώσεσιν ἐκτάκτου ἀνάγκης κατὰ παρέκκλισιν ἀπὸ τῆς αὐστηρᾶς κανονικῆς τάξεως, τῆς σκοπούσης τὴν ὑπὸ ὁμαλῶς συνθήκας ρύθμισιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς, γινομένων χειροτονιῶν.

EMMANOYHA ΦΩΤΙΑΔΗΣ

Καθηγητῆς Ἱερῶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

ΣΥΝΟΔΙΚΑΙ ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Αριθ. { Πρωτ. 531
Διεκπ. 282 } 'Αθήνησι τῆ 9-2-1976

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2098

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Γνωστὸν τυγχάνει ὑμῖν, ὅτι εἰς τὰς Ἱερὰς Μονὰς καὶ Βιβλιοθήκας τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων εὐρίσκονται τεθσαυρισμένα περγαμνὰ, πάπυροι, παλαίτυπα, γραβοῦρες δυσεκτιμήτου πνευματικῆς ἀξίας. Ταῦτα φυλάσσονται πιθανὸν ἀπὸ τὸν κίνδυνον τῶν ἀρχαιοκαπήλων, πλὴν ὅμως κινδυνεύουν ἀπὸ τὰ ζῶδια, τῆρ σκόνην κ.λ.π. Ἐνίοτε ἐπισημαίνεται μὲ θλίψιν ἡ κατατροφή αὐτῶν τῶν ἀνεκτιμήτων θσαυρῶν τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. Σήμερον ὅμως ὑπάρχει εἰδικὴ ἐπιστήμη τὸ «Restaurο», δηλ. ἀποκατάστασις τοῦ βιβλίου, ἡ ὁποία ἔχει ὡς ἀντικείμενον τὴν προφύλαξιν καὶ ἀνακοπὴν τῆς φθορᾶς τῶν κωδίκων, διὰ τοῦ καθαρισμοῦ δι' εἰδικῶν χημικῶν ὑγρῶν, τῆς συμπληρώσεως ἐφθαρμένων τμημάτων ἢ καὶ ὀλοκλήρων σελίδων καὶ τέλος, τὴν βιβλιοδέτησιν κατὰ τὸ ἀρχαῖον πρότυπον.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἐν τῇ μερίμνῃ Αὐτῆς, ὅπως διασωθῶσιν οἱ θσαυροὶ οὗτοι τῆς Ἐκκλησίας, ἐξασφάλισα ὑποτροφίαν, ἀπέστειλε τὴν Δδα Μαρίαν Κατσαμάκη, εὐσεβῆ θυγατέρα Ἱερῆος, εἰς Ἰταλίαν ἐπὶ διετίαν δι' εἰδικὰς σπουδὰς.

Ταῦτα ἀσμένως ἀνακοινοῦντες, πληροφοροῦμεν ὑμᾶς ὅτι ἡ Δις Μαρία Κατσαμάκη ἐδημιούργησεν ἐνταῦθα καὶ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἀθασ. Καρπενησιώτου 25, Ἀθῆναι τ. 710, τηλέφ. 6425-734, εἰδικὸν Ἐργαστήριον ἀποκαταστάσεως βιβλίων, ἐξωπλισμένον μὲ τὰ ἀπαραίτητα εἰδικὰ μηχανήματα καὶ ἤδη ἐργάζεται τὸ δύσκολον ἔργον τῆς διασώσεως τῶν πολυτίμων θσαυρῶν τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἔχουσα γνώσιν τῆς ἐπιτυχοῦς ἐργασίας τῆς ὡς ἄνω Δος Μαρίας Κατσαμάκη, ἐνεπιστεύθη αὐτῇ τὴν διάσωσιν τῶν ἀρχαίων Κωδίκων, χειρογράφων κ.λ.π., πολυτίμων θσαυρῶν Αὐτῆς καὶ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Βιβλιοθήκης, κρίνουσα δὲ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐργασίας τῆς διαληφθείσης καὶ ὡς προσπάθειαν καὶ ὡς τέχνην ἀρκοῦντος καλῆν καὶ ἐπαινετὴν καὶ διὰ τοῦτο ἀξίαν συστάσεως, ἐν τῇ συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 14ης Ἰανουαρίου 1976 ἀπεφάσισεν, ὅπως συστήσῃ ὑμῖν τὴν ὡς ἄνω ἐργασίαν

τῆς προμηθεύσεως, ἀποστέλλουσα πρὸς τοῦτο συνημμένως καὶ σχετικὸν τεῦχος «*Η ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΙΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ*», καὶ παρακαλέσῃ ὑμᾶς, ἵνα κατὰ πάσαν παρουσιαζομένην ἐν τῇ καθ' ὑμᾶς Ἱερᾷ Μητροπόλει ἀνάλογον περίπτωσιν ἀναθέσῃτε τῇ ὡς ἄνω πάσαν ἐργασίαν διασώσεως τῶν πολυτίμων θσαυρῶν, τῶν παρ' ὑμῖν ἐναποτεθημένων, μὲ τὴν βεβαιότητα καὶ ἰκανοποίησιν, ὅτι παραδίδετε εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὸν ἀμύθητον τοῦτον πλοῦτον, ἰκανὸν πλέον γὰ ἀντισταθῆ εἰς τὴν φθορὰν τῆς ἕλης καὶ τοῦ χρόνου.

† Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος
† Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Στέφανος
† Ὁ Ἀοτῆς Ἰγνάτιος
† Ὁ Ἀττικῆς Δωρόθεος
† Ὁ Κορινθίας Παντελεήμων
† Ὁ Φθιώτιδος Δαμασκηνὸς
† Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Στέφανος
† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου Παῦλος
† Ὁ Λήμνου Παντελεήμων
† Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων
† Ὁ Δράμας Διονύσιος
† Ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης

Ὁ Ἀρχιεραγματεὺς

ἀ.α. Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Λενῆς

'Αριθ. { Πρωτ. 2597
Διεκπ. 1211 } 'Αθήνησι τῆ 27-5-1976

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 2118

Π ρ ό ς

Τοὺς Σεβασμιωτάτους Μητροπολίτας
τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

Εὐχαρίστως φέρομεν εἰς γνώσιν Ὑμῶν, ὅτι εἰς τὸν Κατάλογον τῶν ὑπὸ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας ἐκδοθέντων Λειτουργικῶν βιβλίων συναριθμεῖται, χάριτι Θεοῦ, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἡ «Ὀκτώηχος ἡ Μεγάλη» ἢ «Παρακλητικὴ».

Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία ἐν τῇ ἐγνωσμένῃ αὐτῆς μερίμνῃ διὰ τὴν ἀντικατάστασιν τῶν ἀνευθύνων ἐκδόσεων, μετὰ λιπαρῶν καὶ ἐπιμεμελημένην σπουδῆν,

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Διπλή αναθέμανσις σχέσεων.

Ἡ εἰς Ρωσίαν καὶ Γεωργίαν μετάβασις τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τῶν συνοδευόντων αὐτὸν λοιπῶν ἐκπροσώπων τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος εἶχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν σύσφιγξιν τῶν ἀδελφικῶν σχέσεων αὐτῆς μετὰ τῶν ὁμοδόξων Ἐκκλησιῶν τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος χωρῶν.

Περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ ταξιδίου τούτου ὀμιλῶν ὁ Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας μας ἐδήλωσε τὰ ἑξῆς: «Αἱ ἐντυπώσεις μας ἦσαν πολὺ καλαί. Ἐπρόκειτο περὶ ἀνταποδόσεως παλαιότερας ἐπισκέψεως τοῦ Πατριάρχου Μόσχας κ. Ποιμένος εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν ἐπισκέφθημεν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Γεωργίας, μὲ τὴν ὁποίαν μέχρι τώρα ἡ ἐπικοινωνία ἦτο μόνον τυπική. Τὸ ταξίδιον εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ἐνωσιν ἐμεθόδενεσε τὴν δυνατότητα τῆς ἀπ' ἐσθείας ἐπαφῆς καὶ μὲ τὴν Ἐκκλησίαν αὐτήν. Ἐγενε, λοιπόν, μία διπλὴ ἀναθέμανσις σχέσεων, ἀπ' ἐνὸς μὲ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ρωσίας καὶ ἀπ' ἑτέρου μὲ τὴν Γεωργιανήν».

Γενικὴ εἶναι ἡ εὐχή, ὅπως, ἡ ἀπὸ τινος ἀρξαμένη καὶ τόσον ἐπιτυχῶς συνεχιζομένη ἀναθέμανσις τῶν σχέσεων τῶν ἐπὶ μέρους ἀδελφῶν Ὁρθοδόξων Ἐκ-

κλησιῶν, γίνῃ ἡ ἀπαρχὴ καὶ τὸ θεμέλιον μιᾶς γενικωτέρας συνενώσεως τῶν πνευματικῶν δυνάμεων αὐτῶν, ἥτις δέον νὰ κορυφωθῇ κατὰ τὴν ἐτοιμαζομένην μεγάλην Σύνοδον πρὸς δόξαν τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ πρὸς ἀκτινοβολίαν αὐτῆς εἰς ὁλόκληρον τὸν κόσμον.

Ἀπαιτεῖται «κλήσις» καὶ «κλίσις».

Οἱ ἀρμόδιοι παράγοντες τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Ὁρηκευμάτων δέον νὰ ἐξεύρουν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τοῦ τεραστίου προβλήματος, ὅπερ ἐδημιουργήθη ἐν ταῖς Θεολογικαῖς Σχολαῖς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης διὰ τῆς εἰς αὐτὰς ἐγγραφῆς πολλῶν δεκάδων φοιτητῶν μετὰ σχετικὴν ἀπόφασιν τοῦ ... ἠλεκτρονικοῦ ἐγκεφάλου. Οἱ φοιτηταὶ οὗτοι, μὴ ἔχοντες κλίσιν πρὸς τὴν Θεολογίαν, ἔχουν ἐσωτερικὴν δυσσαμονίαν καὶ διάσπασιν καὶ συντελοῦν εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τῆς πνευματικῆς ἀτμοσφαιρας τῶν Σχολῶν τούτων, ἥτις ἀπαιτεῖ φοιτητὰς ἔχοντας ζῶσαν πίστιν, ἱερὸν ζῆλον καὶ ἀνάλογον εἰδικὴν ἐσωτερικὴν ἔφεσιν.

Βεβαίως, ὡς ὀρθῶς σημειοῦται ὑπὸ ἀθηναϊκῆς ἐσπερωτῆς ἐφημερίδος, δὲν πταῖον οἱ φοιτηταὶ οὗτοι, «διότι εὐθρόθησαν ἔξω ἀπὸ τὸ στοιχεῖόν των. Ἀλλὰ δὲν πταίει εἰς τίποτε ἡ Θεολογικὴ Σχολή, νὰ ὑφίστα-

εἰς αἴσιον πέρας ἤγαγε καὶ ἰδιοῖς τύποις καὶ ἀναλώμασις ἐξέδωκε καὶ εἰς διηρηκτὴν χρῆσιν ἔθεσε τὸ παλαιότατον αὐτὸ λειτουργικὸν καὶ ὑμολογικὸν βιβλίον τῆς ἁγίας ἡμῶν Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, εἰς μέγα σχῆμα χάρτου, ἐκ 420 διχρῶμων σελίδων.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος, ἐν τῇ συνεδρίᾳ αὐτῆς τῆς 13ης Μαΐου ἐ.ἔ., λαβοῦσα γνώσιν τῆς ἐκδόσεως τοῦ χρησιμοτάτου τούτου Λειτουργικοῦ βιβλίου ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 1375 ἐ.ἔ. ἀναφορᾶς τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ρωγῶν κ. Καλλινίκου, Γενικοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ἐπευλογεῖ αὐτό, θεωροῦσα περιττὸν νὰ ἀναπτύξῃ Ὑμῖν τὴν χρησιμότητα αὐτοῦ, καὶ τοῦτο μόνον δηλοῦσα, ὅτι ἡ ἐκδοσις τοῦ ἱεροῦ τούτου βιβλίου ἐκπληροῖ κοινὸν καὶ ἐνδόμυχον πόθον πάντων ἡμῶν.

Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἐκτιμῶσα τὴν σπουδαιότητα καὶ τὴν μεγίστην σημασίαν, ἣν ἔχει τὸ βιβλίον παρὰ τοῖς ἐνοριακοῖς καὶ ἄλλοις ἱεροῖς Ναοῖς καὶ ταῖς σεβασμίαις ἱεραῖς Μοναῖς καὶ Ἡσυχαστηρίοις, εὐλόγως ἐπιθυμεῖ, ἵνα τύχη πάσης ἐκκλησιαστικῆς προστάσιος καὶ εὐφρότατα διαδοθῇ, ὥστε νὰ ἐμπλουτίσῃ τὰ ψαλτικὰ ἀναλόγια ἀπάντων τῶν Ἱερῶν Ναῶν τῆς Ἑλλάδος.

Ὅθεν Συνοδικῇ ἀποφάσει παρακαλοῦμεν, ὅπως μετὰ θερμοτάτου ἐνδιαφέροντος συστήσητε τὴν ἀπό-

κτησιν τῆς «Παρακλητικῆς», εἰς ἅπαντα τὰ τε Ἡγουμενοσυμβούλια τῶν ὁσίων καὶ εὐαγῶν Μονῶν καὶ τὰ Ἐκκλησιαστικὰ τοιαῦτα τῶν ἱερῶν Ναῶν τῆς θεοσώστου Ὑμῶν παροικίας, ἐγκοινωνοῦντες ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ τὴν σχετικὴν δαπάνην ἀγορᾶς.

- † Ὁ Ἀθηνῶν Σεραφεῖμ, Πρόεδρος
- † Ὁ Τρίκκης καὶ Σταγῶν Στέφανος
- † Ὁ Ἀρτης Ἰγνάτιος
- † Ὁ Ἀττικῆς Δωρόθεος
- † Ὁ Κορωθίας Παντελεήμων
- † Ὁ Φθιώτιδος Δαμασκηνός
- † Ὁ Τριφυλίας καὶ Ὀλυμπίας Στέφανος
- † Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὄρους καὶ Ἀρδαμερίου Παῦλος
- † Ὁ Λήμνου Παντελεήμων
- † Ὁ Θεσσαλονίκης Παντελεήμων
- † Ὁ Δράμας Διονύσιος
- † Ὁ Μηθύμνης Ἰάκωβος
- † Ὁ Σιδηροκάστρου Ἰωάννης
- † Ὁ Ἀρχιεπιγραμματεὺς
- † Ὁ Δέρβης Κοσμάς

ται την διαλυτικήν παρουσίαν των, ἐπειδὴ οὕτως ἀπεφάνθη ὁ ἠλεκτρονικός ἐγκέφαλος, πὸν καθορίζει τὴν Σχολὴν ἐκάστου ἀναλόγως τῆς βαθμολογίας καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ὑποψηφίων». «Ὅθεν θὰ προσέφερε μίαν «χορήσιμον ὑπηρεσίαν εἰς τὸ Ἔθνος τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας, ἐὰν διέτασσε τὴν κατ' ἐξαιρέσιν ἔστω μετεγγραφὴν τῶν φοιτητῶν αὐτῶν εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν — διὰ τὴν ὁποίαν καὶ προωρίζοντο — ἀπέκλειε δέ, τοῦ λοιποῦ, ἐπανάληψιν παρομοίου ἐνδεχομένου» εἰς τὰς Θεολογικὰς μας Σχολὰς, τῶν ὁποίων οἱ φοιτηταὶ δεόν νὰ ἔχουν «κλήσιν» καὶ «κλίσιν».

Ἡ ἀξιοποίησις τοῦ Ἁγίου Ὁρους.

Εἶναι λίαν εὐχάριστον τὸ γεγονός, ὅτι διὰ τῆς συνεργασίας ἐκπροσώπων τῆς Ἀθωνικῆς πολιτείας καὶ κυβερνητικῶν παραγόντων καὶ δι' ἐπιδείξεως προσωπικοῦ ἐνδιαφέροντος ἐκ μέρους τοῦ κ. Προθυπουργοῦ μελετᾶται ἡ λήψις μέτρων πρὸς συντήρησιν τῶν μνημείων καὶ διαφύλαξιν καὶ προβολὴν τῶν θησαυρῶν τοῦ Ἁγίου Ὁρους, ὅπερ εἶναι ἀκτινοβόλος ἐστία τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος καὶ τοῦ μοναχικοῦ ιδεώδους.

Πιστεύομεν, ὅτι πάντα τὰ ληφθησόμενα μέτρα θὰ συντελέσουν εἰς τὴν περιφρούρησιν τῶν θησαυρῶν τούτων καὶ εἰς τὴν ἀποφυγὴν τοῦ ἐπαπειλοῦντος τὴν ἱερὰν μοναχικὴν πολιτείαν κινδύνου τῆς ἐκκοσμικεύσεως, ἣτις θὰ ἀφῆρει ἐξ αὐτῆς τὴν μοναδικὴν εἰς ὅλον τὸν κόσμον πνευματικὴν φυσιογνωμίαν της. Τὸ Ἅγιον Ὄρος πρέπει νὰ παραμείνῃ ἐν θαλερὸν πνευματικὸν κέντρον τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ νὰ διατηρήσῃ πᾶν ὅ,τι προσιδιάζει εἰς τὴν μακραίωνα παράδοσιν αὐτοῦ.

Εὐδαίμονι προοπτικά.

Ἐν συνεχείᾳ δεόν νὰ τονίσωμεν, ὅτι διὰ τὴν ἀξιοποίησιν τοῦ Ἁγίου Ὁρους δημιουργοῦνται εὐδαίμονι προοπτικά ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη, ὡς ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν προσφάτων στατιστικῶν, ἡ ἐπ' ἀνδροσὶς τῆς μοναστικῆς ταύτης πολιτείας διὰ νέων μοναχῶν ὑπῆρξε λίαν ἱκανοποιητικὴ. Ἐξ ἄλλου, ὡς ἀνεκοινώθη ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Ἐπιστοσίας, ἐκ τῶν νέων τούτων μοναχῶν πλέον τῶν ἐξήκοντα εἶναι πτυχιούχοι ἀνωτάτων σχολῶν (θεολόγοι, ἰατροί, μαθηματικοί, φυσικοί, φιλόλογοι κ.ἄ.), ἐνῶ μέγα ἐνδιαφέρον δεικνύουν καὶ ἐπιστήμονες τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀσπασθέντες τὴν Ὀρθοδοξίαν.

Τὰ γεγονότα ταῦτα γεννοῦν τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἤρξατο κυφορομένη νέα πνευματικὴ ἀναγέννησις τοῦ Ἁγίου Ὁρους καὶ ὅτι, ὡς ἐτονίσθη εἰς ἐκτενὲς ἄρθρον ἐφημερίδος τῆς Θεσσαλονίκης, «νέα λάμψη ἀνατέλλει ἀπὸ τὸν Ἄθω».

«Ἡ χειροτέρα μορφή σκοταδισμού».

Ἐξ ἀφορμῆς τῶν συγκληθέντων ἐν Ἑλλάδι χιλιαστικῶν συνεδρίων, ἡ Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπὴ δι' ἀνακοινώσεώς της ὑπέμνησεν, ὅτι οἱ «μάρτυρες τοῦ Ἱεχωβά» ὑπηρετοῦν εἰς μίαν ξένην πολυεθνικὴν μετοχικὴν, ἣτοι κερδοσκοπικὴν ἐταιρείαν, τὰ μέλη τῆς ὁποίας — κατὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χιλιασμοῦ — ὀφείλουν νὰ ἀποκοποῦν τελείως ἐκ τῆς ἐθνικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς τῆς χώρας. Πρόκειται, ὡς τονίζεται ἐν τῇ αὐτῇ ἀνακοινώσει, περὶ τῆς «χειροτέρας μορφῆς σκοταδισμού εἰς τὸν αἰῶνά μας».

Ὅθεν εἶναι δεδικοιολογημένη ἡ ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀναληφθεῖσα πνευματικὴ ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς διαδόσεως τῆς ἀνθεθνικῆς καὶ ἀντιχριστιανικῆς αὐτῆς σκοταδιστικῆς κινήσεως. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη δεόν ἐνθεν μὲν νὰ διαφωτίζῃ τὸ Χριστεπώνυμον πλήρωμα περὶ τῶν ἀπαράδεκτων πλανῶν τῶν Χιλιαστῶν καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν γινομένων διαστρεβλώσεων τῆς βιβλικῆς ἀποκαλύψεως, ἐτέρωθεν δὲ νὰ καθιστᾷ συνειδητὴν τὴν ἠραιοῦτητα τῆς ὀρθοδόξου διδασκαλίας καὶ ζωῆς, ὥστε πᾶσα ἐξ αὐτῆς ἀποσκήρτισις νὰ καθίσταται ἀδιανόητος καὶ ἀδύνατος.

Οὐδόλως κατώρθωσε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν δυστυχίαν.

Μελέτη, καταρτισθεῖσα ὑπὸ τῆς Ὑποεπιτροπῆς διατροφῆς τοῦ Διεθνoῦς Γραφείου Οἰκονομικῆς καὶ Κοινωνικῆς Ἀναπτύξεως, ἀποκαλύπτει, πρὸς τοὺς ἄλλους, ὅτι τῷ 1974 μόνον ἐν Ταϊλάνδῃ ἀπέθανον ἐξ ὑποσιτισμοῦ πεντήκοντα πέντε χιλιάδες βρεφῶν. Ὡσαύτως ἡ αὕτη μελέτη τονίζει, ὅτι ὁ ὑποσιτισμὸς εἶναι ἡ αἰτία τῶν 80% τῶν θανάτων, οἵτινες ἐσημειώθησαν εἰς τὰς γυναῖκας κατὰ τὴν διάρκεια τῆς ἐγκυμοσύνης ἢ τοῦ τοκετοῦ.

Τὰ γεγονότα ταῦτα δεικνύουν, ὅτι ἡ τόσον διατυμπανιζομένη πρόοδος τῆς ἐποχῆς μας, ἄτε μὴ συμβαδίζουσα μετ' ἀναλόγον καλλιέργειας τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης καὶ ἀπαλλαγῆς ἐκ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τοῦ πρακτικοῦ ὕλισμοῦ, οὐδόλως κατώρθωσε νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ποικιλόμορφον δυστυχίαν καὶ τὰς διαφόρους κοινωνικὰς πληγὰς.

Εἶναι ἐπὶ τέλους καιρὸς νὰ κατανοηθῇ, ὅτι μόνον ἡ ἐν τῷ κόσμῳ ἐπικράτησις τοῦ πνεύματος τῆς γνησίας χριστιανικῆς ἀγάπης εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἐγωῖστικὴν ἰδιοτέλειαν, τὸν ἄκρατον ἀτομισμὸν καὶ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν καταπολέμησιν τῆς πλεονεξίας, εἰς τὴν ἀδελφωσιν τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης ἐντὸς τῶν πλαισίων τῆς ἀληθινῆς ἐλευθερίας καὶ εἰς τὴν ἐξάλειψιν τῆς οἰκονομικῆς ὀλιγαρχίας, τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν πολλῶν ὑπὸ τῶν ὀλίγων, τῆς πτωχείας, τῆς πείνης, τοῦ ἀναλφαβητισμοῦ, τῆς μονώσεως, τῆς «ἀλλοτριώσεως» καὶ τῶν παντὸς εἶδους κοινωνικῶν δεινῶν.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΙΟΝ

'Εγκαθίδρυσις

τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πισιδίας κ. κ. 'Ιεζεκιήλ
εἰς τὴν 'Ηγουμένην
τῆς σεβασμίας Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς Μονῆς
Βλατάδων ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Διοριστήριον Γράμμα.

'Ιερώτατε Μητροπολίτα Πισιδίας, ὑπέριτε καὶ ἑξαρχε
Σίδης καὶ 'Ατταλείας, ἐν 'Αγίῳ Πνεύματι ἀγαπητὴ ἀδελφὲ καὶ
συλλειτουργγὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε 'Ιεζεκιήλ, χάρις εἴη
τῇ ὑμετέρᾳ 'Ιερότητι καὶ εἰρήνῃ παρὰ Θεοῦ.

'Ασμένως καὶ διὰ τοῦ παρόντος γνωρίζομεν τῇ ὑμετέρᾳ
ἀγαπητῇ 'Ιερότητι, ὅτι Συνοδικῶς διορίσαμεν αὐτὴν 'Ηγού-
μενον τῆς καθ' ἡμᾶς 'Ιεράς Πατριαρχικῆς καὶ Σταυροπηγιακῆς
ἐν Θεσσαλονίκῃ Μονῆς τῶν Βλατάδων, εἰς ἀντικατάστασιν
τοῦ ἐν αὐτῇ καθήκοντα 'Ηγουμένου μέχρι τοῦδε ἐκπληροῦντος
'Ιερωτάτου Μητροπολίτου Αἴνου κ. 'Αποστόλου.

'Οφείλει τοίνυν ἡ ὑμετέρα 'Ιερότης, ἀναλαμβάνουσα τὴν
διοίκησιν τῆς 'Ιεράς ταύτης Μονῆς, φυλάττειν μετὰ πάσης ἀκρι-
βείας τὰς ἀπὸ τοῦ Σταυροπηγίου προνομίας ἐπ' αὐτῆς τοῦ
καθ' ἡμᾶς 'Αγιωτάτου 'Αποστολικοῦ καὶ Πατριαρχικοῦ Οἰ-
κουμενικοῦ Θρόνου, διεξάγειν τε τὴν ἡγουμενικὴν διακονίαν
αὐτῆς κατὰ τοὺς τύπους καὶ τοὺς ὅρους τῆς καθόλου μοναστη-
ριακῆς διοικήσεως, φροντίζουσα περὶ τῆς ἐπανδρώσεως τῆς
'Ιεράς Μονῆς καὶ τῆς τακτικῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἄλλης πνευ-
ματικῆς λειτουργίας αὐτῆς δι' ἀποδόσεως μείζονος σημασίας
τῇ λατρευτικῇ ζωῇ καὶ τῇ τακτικῇ καὶ ὑποδειγματικῇ τελήσει
τῶν ἱερῶν ἀκολουθιῶν, κηδομένη τῶν κτημάτων αὐτῆς μηδὲν
τούτων ἀποξενούσα, καὶ ἀπαξιαπλῶς ἀγωνιζομένη καὶ συν-
τρέχουσα πρὸς τὸ ἀποβῆναι τὴν 'Ιεράν Μονὴν κέντρον ζωῆς
παρουσίας καὶ προβολῆς τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ἐν
τῇ περιοχῇ τῶν οὕτω καλουμένων Νέων Χωρῶν καὶ τῷ πρὸ
τοῦ 'Αγίου 'Ορους χώρῳ.

Καὶ τὴν ὀφειλὴν δὲ καὶ τὸ καθήκον τοῦ μνημονεύεσθαι ἐν
τῇ 'Ιερᾷ Μονῇ τοῦ κανονικοῦ Πατριαρχικοῦ ὀνόματος, ὡς νε-
νόμισται, ἐν πάσαις ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς καὶ ἀκολουθίαις τῇ
ὑμετέρᾳ 'Ιερότητι ὑπομνησκόντες, καὶ ἅμα προτρεπόμενοι
αὐτὴν ὅπως ἐν πνεύματι κατανοήσεως καὶ εὐρύτητος, καὶ ἐν
τῷ πλασιῳ τῶν διατάξεων τοῦ σχετικοῦ 'Ιδρυτικοῦ Πατρι-
αρχικοῦ καὶ Συνοδικοῦ Σιγιλλιώδους Γράμματος, συνεργάζη-
ται μετὰ τοῦ ἐν τῇ 'Ιερᾷ Μονῇ στεγαζομένου καὶ ἐξάρτημα αὐ-
τῆς ἀποτελοῦντος ἡμετέρου Πατριαρχικοῦ 'Ιδρυματος Πατερι-
κῶν Μελετῶν, ὡς πνευματικὸς οἰονεὶ πατὴρ καὶ προστάτης καὶ
αὐτοῦ, ἀποστείλῃ δὲ τῇ 'Εκκλησίᾳ, ἅμα τῇ ἀναλήψει τῶν κα-
θηκόντων αὐτῆς, ἐπίσημον ἀντίγραφον τοῦ Πρακτικοῦ καὶ
τοῦ καταλόγου παραλαβῆς μετὰ γενικῆς ἐκθέσεως ἐπὶ τῆς ἐνε-
στώσεως καταστάσεως τῆς 'Ιεράς Μονῆς, αἰτούμεθα πᾶσαν ἐν
τῷ ἔργῳ αὐτῆς ἐνίσχυσιν καὶ κραταίωσιν, καὶ πᾶν ἅμα σωτη-
ριῶδες ἀγαθὸν παρὰ Θεοῦ, Οὐ ἡ χάρις καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος
εἴη μετ' αὐτῆς.

Τὸ ἑσπέρας τῆς Τετάρτης τῆς Διακαινησίμου 28ης 'Απρι-
λίου 1976 ἐγένετο ἐν τῷ Καθολικῷ τῆς 'Ιεράς Μονῆς Βλατάδων
ἡ 'Εγκαθίδρυσις τοῦ, δι' ἀποφάσεως τῆς 'Αγίας καὶ 'Ιεράς Συ-
νόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου τῆς 23ης Μαρτίου 1976,
διορισθέντος νέου 'Ηγουμένου αὐτῆς Σεβασμιωτάτου Μητρο-
πολίτου Πισιδίας κ. κ. 'Ιεζεκιήλ, εἰς διαδοχὴν τοῦ παραιτη-
θέντος Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Αἴνου κ. κ. 'Αποστόλου.

Τῆς τελετῆς προεξήρχεν ὁ Παναγιώτατος Μητροπολί-
της Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, παρέστησαν δὲ συμπρο-
ερχόμενοι εἰς αὐτὴν οἱ Σεβασμιώτατοι Μητροπολίται, Λαο-
δικεῖας κ. Μάξιμος, Αἴνου κ. 'Απόστολος, Νεαπόλεως-Σταυ-
ρουπόλεως κ. Διονύσιος, Νέας Κρήνης-Καλαμαριᾶς κ. Προ-

κόπιος, Τυάνων κ. Παντελεήμων, πολλοὶ ἱερεῖς καὶ διάκονοι.
'Ωσαύτως παρέστησαν ἐκ τῶν 'Αρχῶν, ὁ 'Υπουργὸς Βορείου
'Ελλάδος κ. Ν. Μάρτης καὶ ὁ Γεν. Γραμματεὺς τοῦ 'Υπουργείου
κ. Κων/νος Μαρινάκης, ὁ Νομάρχης Θεσσαλονίκης κ. Κων/νος
Πυλαρινός, ὁ Διοικητὴς τοῦ Γου Σώματος Στρατοῦ 'Αντιστρά-
τηγος Κων/νος Κρητικὸς καὶ ἄλλοι. 'Εκ τοῦ Προξενικοῦ Σώ-
ματος, οἱ Πρόξενοι 'Ηνωμένων Πολιτειῶν τῆς 'Αμερικῆς, τῆς
Γερμανίας καὶ τῆς Τουρκίας. Τέλος δὲ πολλοὶ Καθηγηταὶ τοῦ
'Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, 'Οφφικιάριοι τοῦ Πατριαρ-
χείου, ὁ κ. Εὐάγγελος Χρυσὸς καὶ οἱ συνεργάται του ἐκ μέρους
τοῦ Πατριαρχικοῦ 'Ιδρυματος Πατερικῶν Μελετῶν, πολλοὶ
φοιτηταὶ καὶ λαὸς πολὺς.

'Αμα τῇ ἐνάρξει τῆς 'Ιεράς 'Ακολουθίας ἐψάλη τὸ «Χριστὸς
'Ανέστη» καὶ ἀνεγνώσθη τὸ σεπτὸν Πατριαρχικὸν Διοριστήριον
Γράμμα ὑπὸ τοῦ 'Οσιολόγου 'Ιερομονάχου κ. 'Αποστόλου Βούλγαρη.
'Ακολουθῶς ἐγένετο σύν-
τομος Δέησις καὶ ἐμνημονεύθη τὸ 'Όνομα τῆς Α.Θ. Παναγιό-
ττος, τοῦ Πατριάρχου Δημητρίου, μετὰ δὲ τὴν ἐκφώνησιν
«ὅτι ἐλεήμων καὶ φιλόφρων...» προσεφώνησε τὸν νέον 'Η-
γουόμενον ὁ 'Αγιος Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμων, εἰπὼν ὅτι
τὸ ἔργον τούτου τόσον ὡς 'Ηγουμένου, ὅσον καὶ ἐν τῷ Πα-
τριαρχικῷ 'Ιδρυματι Πατερικῶν Μελετῶν εἶναι δύσκολον, θὰ
ἔχη ὅμως οὗτος τὰς εὐχὰς καὶ τὴν συμπαράστασιν αὐτοῦ καὶ
ἄλλων τῶν ἄλλων ἀδελφῶν, τῶν σεβομένων τὴν 'Ιεράν Μονὴν
καὶ τῶν ἐκτιμῶντων τὴν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ 'Ιδρυματι συν-
τελουμένην ἐργασίαν.

Εἰς τὴν Προσφώνησιν αὐτὴν ἀπήντησεν ὁ νέος 'Ηγουόμενος
διὰ καταλλήλου ὁμιλίας.

Μετὰ τὴν 'Ιεράν τελετὴν ἐγένετο δεξίωσις ἐν τῇ μεγάλῃ
αἰθούσῃ τοῦ ξενώνου τοῦ Πατριαρχικοῦ 'Ιδρυματος Πατερι-
κῶν Μελετῶν.

BIBΛΙΟΚΡΙΣΙΑΙ

Γεωργίου 'Αθ. Χώρα, 'Η «'Αγία
Μονή» 'Αρείας ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ καὶ πολιτικῇ
ἱστορίᾳ Ναυπλίου καὶ 'Αργους, ἐν 'Αθήναις 1975,
σσ. 330+33 πίνακες.

1. «Εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τῆς 'Υπεραγίας Θεο-
τόκου» ἀφιερωμένη ἐξεδόθη προσφάτως ἡ ὑπὸ τὸν
ἀνωτέρω τίτλον ἐκτενεστάτη μελέτη τοῦ φίλου θεο-
λόγου κ. Γεωργίου 'Αθ. Χώρα, τμηματάρχου τοῦ 'Υ-
πουργείου Παιδείας καὶ Ἐρευνῶν, ἡ ὁποία μά-
λιστα ὑπεβλήθη καὶ ὡς διατριβὴ ἐπὶ διδασκαλίᾳ εἰς τὴν
Θεολογικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν καὶ
ἐνεκρίθη παμψηφεί ὑπ' αὐτῆς. Πρόκειται περὶ δια-
τριβῆς ἡ ὁποία ὑπερβάλλει τὰ συνήθη μέτρα καὶ γνω-
ρίσματα τῶν ἐργασιῶν τοῦ εἴδους τούτου. 'Η κρινο-
μένη ἐργασία ἀποτελεῖ καρπὸν μακροχρονίου μελέ-
της, πολυπλεύρου ἐρεύνης καὶ πρὸ παντὸς βαθείας
ἀγάπης πρὸς τὸ ἀντικείμενόν της. Τὰ στοιχεῖα δὲ αὐτὰ
ἔρχεται νὰ πλαισιώσῃ ἡ μεθοδικὴ διάταξις τῆς ὕλης
καὶ ἡ καταβληθεῖσα ἰδιαιτέρα φροντις ὑπὸ τοῦ σ.,
ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν λίαν ἐπιμελημένην ἐκτύπωσιν καὶ
ἐξαιρετικὴν τεχνικῶς ἐμφάνισιν της. 'Ως ἐκ τούτου
δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολή, ἐὰν ἐλέγομεν ὅτι ἡ ἐργασία τοῦ
κ. Χώρα ἐμπλουτίζει τὴν μοναστηριακὴν βιβλιογρα-
φίαν διὰ μιᾶς ἐξαιρέτου ἀπὸ πάσης πλευρᾶς μελέτης
καὶ ὅτι θὰ ἠδύνατο αὐτὴ νὰ ἀποτελέσῃ ὑπόδειγμα καὶ

δι' άλλους έρευνητάς τών πολλών και σημαντικών έξ έπόψεως ιστορίας και τέχνης Ιερών Μονών τής Πατρίδος μας.

2. 'Η μελέτη αναφέρεται εις τήν «'Αγίαν Μονήν» 'Αρείας-Ναυπλίας, τό σπουδαιότατον τοῦτο, τόσον από πλευράς αρχαιολογικής ὅσον και ιστορικής, μοναστικόν καθίδρυμα τό ίδρυθέν τόν ΙΒ' αἰώνα ἐπί αὐτοκράτορος Μανουήλ τοῦ Κομνηνοῦ ὑπό τοῦ ἐπισκόπου 'Αργους και Ναυπλίου Λέοντος. 'Εν αὐτῇ καταβάλλεται προσπάθεια, ὡς σημειώνει ἐν τῷ προλόγῳ του ὁ σ. (σ. 7), «συστηματικῆς διερευνήσεως τών πρώτων ιστορικῶν πηγῶν και παρουσιάσεως τής ιστορίας τής Μονῆς κατά τό δυνατόν ὀλοκληρωμένης, μάλιστα δέ ἐν τῷ πλασίῳ τής καθ' ὅλου ἐκκλησιαστικῆς και πολιτικῆς ιστορίας, "Αργους και Ναυπλίας». Νομίζομεν δέ ὅτι ἡ προσπάθεια τοῦ σ. ἐπέτυχε πλήρως και ἀπέδωκεν ἀγαθούς καρπούς, ἀν κρίνωμεν ἀπό τήν πολυμέρεια τής έρευνῆς, τὰς ἐξετασθείσας πηγὰς, τὰ νέα στοιχεῖα τὰ ὁποῖα φέρει εις φῶς, ἐπί τῇ βάσει ἀνεκδότων κυρίως μέχρι τοῦδε ἐγγράφων, και τήν πλουσίαν τεκμηρίωσιν τών διατυπωμένων ἀπόψεων.

3. Εἰς ἐπιβεβαίωσιν τών ἀνωτέρω κρίσεών μας και διὰ νά μορφώσῃ ὁ ἀναγνώστης σαφῆ εἰκόνα περὶ τής σημασίας τής περὶ ἧς ὁ λόγος ἐργασίας, παραθέτομεν εὐθύς ἀμέσως τὰ περιεχόμενα αὐτῆς:

Προηγεῖται ὁ Πρόλογος (σ. 7-9), ὁ πίναξ Περιεχομένων (σ. 11-13), αἱ κυριώτεραι βραχυγραφίαι (σ. 14), ἡ Εἰσαγωγή (σ. 15-23) και ἀκολουθεῖ τό κύριον σῶμα τής μελέτης ἀπαρτιζόμενον ἐξ ἔνδεκα κεφαλαίων (σ. 25-225). Α'. Τοπογραφία και ὀνομασία τής Μονῆς (σ. 25-44). Β'. 'Ιδρυσις τής Μονῆς (σ. 45-72). Γ'. Καθολικόν, Σκευοφυλάκιον και Βιβλιοθήκη (σ. 73-94). Δ'. 'Η Μονή κατά τήν βυζαντινῆν περίοδον (1143-1212), τήν Φραγκοκρατίαν (1212-1389) και τήν πρώτην 'Ενετοκρατίαν (1389-1540), (σ. 95-110). Ε'. 'Η Μονή κατά τήν Α' Τουρκοκρατίαν (1540-1686) (σ. 111-123). ΣΤ'. 'Η Μονή κατά τήν Β' 'Ενετοκρατίαν (1686-1715) (σ. 125-136). Ζ'. 'Η Μονή κατά τήν Β' Τουρκοκρατίαν (1715-1822) (σ. 137-144). Η'. 'Η Μονή κατά τὰ πρώτα ἔτη τής 'Εθνεγερσίας (1821-1826) (σ. 145-181). Θ'. 'Η ἐκποίησις τής Μονῆς ὡς κτήματος «ἐθνικοῦ», (σ. 183-193). Ι'. 'Η ἀνασύστασις τής Μονῆς (1875) (σ. 195-213). ΙΑ'. 'Η νομική κατάστασις τής Μονῆς σ. 215-225). Μετά τόν ἐν ταῖς σ. 227-236 παρατιθέμενον 'Επίλογον ἀκολουθεῖ τό ἐκ σ. 59 παράρτημα ἐγγράφων (σ. 237-296), ἔνθα κατεχωρίσθησαν σημαντικώτατα διὰ τήν ιστορίαν τής Μονῆς κείμενα, ὡς τό «'Υπόμνημα» και τό «Τυπικόν τής Μονῆς», ἀμφοτέρα ἀνήκοντα εις τόν ίδρυτῆν αὐτῆς ἐπίσκοπον 'Αργους και Ναυπλίου Λέοντα, ὅπως ἐπίσης και ἱκανά ἐγγράφα πολλά τών ὁποίων δημοσιεύονται τό πρῶτον. 'Επονται ἐκτενῆς βιβλιογραφία (σ. 297-307), μακρά περίληψις ἀγγλιστί (σ. 209-319), τό εὐρετήριο ὀνομάτων και πραγμάτων (σ. 321-330) και τέλος οἱ 33 πίνακες.

4. Φρονοῦμεν ὅτι και ἐκ τής ἀπλῆς ταύτης πα-

ραθέσεως τών περιεχομένων τής μετὰ χεῖρας ὀγκώδους ἐργασίας καταφαίνεται τόσον ἡ ἀξία τοῦ ἔργου, ὅσον και ὁ καταβληθεῖς πολυειδῆς κόπος ὑπό τοῦ συγγραφέως. 'Ο κ. Χώρας εἶναι ἀξίος εἰλικρινῶν συγγραφηριῶν, ὄχι μόνον διότι προσέφερε μίαν λαμπράν μελέτην εις τήν ἐκκλησιαστικῆν ιστοριογραφίαν, ἀλλά και διότι διὰ τής ἐργασίας του, παρά τόν αὐστηρῶς ιστορικόν αὐτῆς χαρακτήρα, κατέδειξεν ἀπαξ ἔτι τήν μεγάλην συμβολήν τών Ιερών Μονῶν εις τήν διαμόρφωσιν τοῦ κατά τόπους ἐκκλησιαστικοῦ και ἐθνικοῦ μας βίου. 'Αρχιμ. ΣΥΜΕΩΝ Π. ΚΟΥΤΣΑΣ

Εἰς τήν σειράν τών ἐκδόσεων τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν ἐξεδόθησαν τρία ἔργα τοῦ τακτικοῦ Καθηγητοῦ τής 'Εδρας τής Πρακτικῆς Θεολογίας, τής Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν κ. Εὐδαγγέλου Δ. Θεοδώρου. Ταῦτα κατά τήν χρονολογικῆν σειράν τής ἐκδόσεώς των εἶναι: α) «Μαθήματα Κατηχητικῆς ἢ Χριστιανικῆς Παιδαγωγικῆς, ἐν 'Αθήναις 1975, σ. 324», β) «Μαθήματα Λειτουργικῆς (τεύχος Α')», ἐν 'Αθήναις 1975, σ. 360» και γ) «Μαθήματα 'Εκκλησιαστικῆς Ρητορικῆς ἢ 'Ομιλητικῆς, ἐν 'Αθήναις 1976, σ. 180». Καί τὰ τρία ὡς ἀνω ἔργα, ὡς εις τοὺς προλόγους αὐτῶν ἀναφέρεται, ἀποτελοῦν διδακτικά βοηθήματα διὰ τοὺς φοιτητάς, οἵτινες διδάσκονται ἀντιστοιχῶς τὰ μαθήματα τής Κατηχητικῆς, Λειτουργικῆς και 'Ομιλητικῆς. Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι αἱ μελέται αὐταὶ δὲν διαπραγματεύονται κατ' αὐστηρὸν ἐπιστημονικόν τρόπον τὰ διάφορα θέματα. 'Αντιθέτως αὐταὶ πληροῦν ἀπό καιροῦ ὑπάρχον κενόν και ὄχι μόνον καλύπτουν διδακτικὰς ἀνάγκας, ἀλλά και ἐμπλουτίζουν τήν ἐπιστημονικῆν βιβλιογραφίαν τήν ἀναφερομένην εις τόν κλάδον τής Πρακτικῆς Θεολογίας.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ ἐν πρώτοις εις τό ἔργον «Μαθήματα Κατηχητικῆς ἢ Χριστιανικῆς Παιδαγωγικῆς», ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος, εις εἰκοσι και ἕνα κεφάλαια, περὶ τών ἀρχῶν και κατευθύνσεων τής 'Ορθοδόξου Κατηχητικῆς και τής θέσεως τοῦ 'Ορθοδόξου Κατηχητικοῦ ιδεώδους ἔναντι τών διαφόρων πολιτιστικῶν ἀξιών. Τέλος δίδονται ἱκανά στοιχεῖα διδακτικῆς, ἅτινα δύνανται νά βοηθήσουν τόν ἀσχολούμενον με τήν μόρφωσιν τών χριστιανοπαίδων πάσης ἡλικίας και βαθμίδος εις τήν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου του.

Τό πλούσιον θεολογικόν και φιλοσοφικόν ὑπόβαθρον τών «Μαθημάτων τής Κατηχητικῆς» ἀποτελεῖ τήν εἰδοποιὸν διαφορὰν ἔναντι τών μέχρι τοῦδε εις τήν ἑλληνικῆν κυκλοφορησάντων ἔργων Κατηχητικῆς, τὰ ὁποῖα περισσότερον ἀσχολοῦνται με τήν ιστορίαν τής Κατηχητικῆς και τήν διδακτικῆν μέθοδον, ἥτις πρέπει νά ἀκολουθῆται κατά τήν μετάδοσιν τής σωτηριώδους 'Αληθείας, παρά με τήν θέσιν, τήν ὁποῖαν πρέπει νά λάβῃ τό ὄρθ. μορφωτικόν ιδεῶδες ἔναντι τών διαφόρων τομέων τοῦ πολιτισμοῦ.

Σκοπός, λοιπόν, τών «Μαθημάτων Κατηχητικῆς» εἶναι νά βοηθήσῃ τοὺς μορφουμένους ἐν Χριστῷ νά γίνουν συνειδητοὶ χριστιανοί, ἱκανοὶ νά τοποθετῶνται

ὀρθῶς ἔναντι τῶν διαφόρων πολιτιστικῶν ἀξιῶν (ὕλικῶν, οἰκονομικῶν, βιολογικῶν καὶ πνευματικῶν).

Τὰ «Μαθήματα Λειτουργικῆς (τεῦχος Α΄)» εἶναι διηρημένα εἰς τέσσαρα κεφάλαια.

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἀποτελεῖ εἰσαγωγὴν εἰς τὴν Λειτουργικὴν. Ἐν αὐτῷ γίνεται διαπραγματεύσις τῆς ὀνομασίας, ἐννοίας, σκοποῦ καὶ περιεχομένου τῆς Λειτουργικῆς. Αἱ σχέσεις τῆς Λειτουργικῆς πρὸς τοὺς ἄλλους κλάδους τῆς ἐπιστήμης, αἱ μέθοδοι καὶ ἡ χρησιμότης τῆς Λειτουργικῆς καὶ τέλος ἱστορία αὐτῆς. Ἡ τελευταία παράγραφος τοῦ κεφαλαίου τούτου παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, διότι πλὴν τῆς ἀναφορᾶς εἰς τὴν συμβολὴν τῶν ἑτεροδόξων εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Λειτουργικῆς, γίνεται ἐκτενὴς λόγος περὶ τῶν λειτουργικῶν σπουδῶν καὶ μελετῶν τῶν Ὁρθοδόξων (Ρώσων, Σέρβων, Ρουμάνων, Βουλγάρων καὶ Ἑλλήνων). Ἐξ ὧν δὲ γνωρίζομεν, διὰ πρώτην φοράν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γίνεται μία τοιαύτη ἐνημερωμένη καὶ ὑπεύθυνος παρουσιάσις τῶν πλουσίων ἔργων τῶν σλαβοφώνων Ὁρθοδόξων λειτουργιολόγων. Τέλος δὲν παραλείπεται νὰ ἀναπτυχθῇ ἡ σημασία, ἣν ἔχει ἡ Οἰκουμενικὴ Κίνησις καὶ αἱ Διορθόδοξοι σχέσεις ὡς παράγοντες ἀναπτύξεως τῶν λειτουργικῶν μελετῶν.

Τὰ κεφάλαια δεῦτερον καὶ τρίτον ἀναφέρονται εἰς τὰς καθ' ὅλου πηγὰς τῆς Λειτουργικῆς (Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως), ἀρχομένης τῆς ἐρεύνης ἀπ' αὐτῆς τῆς Π. Διαθήκης ὡς πηγῆς τῆς Λειτουργικῆς. Εἰς τὰ κεφάλαια ταῦτα γίνεται εἰς βάθος ἀνάλυσις τῶν διαφορῶν πηγῶν τῆς Λειτουργικῆς. Πρὸς τοῦτο λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν καὶ ἐκτίθεται ἡ ἐπιστημονικὴ προβληματολογία ἡ σχετιζομένη μὲ τὰς ἀναλυομένας πηγὰς. Σημειωτέον δ' ἐπίσης ὅτι πολλάκις παρατίθενται ἀποσπάσματα ἐκ τῶν ἀναλυομένων πηγῶν. Ὡς δὲ τονίζεται ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ βιβλίου «ἡ παράθεσις αὐτῆ ἀποβλέπει εἰς τὴν ἀφύπνισιν τῆς αὐτενεργείας τῶν φοιτητῶν καὶ εἰς τὸν ἐθισμόν αὐτῶν ἀφ' ἑνὸς πρὸς ἀντιμετώπισιν διὰ προσωπικοῦ προβληματισμοῦ καὶ μόχθου τῶν προβλημάτων, ἅτινα ἀνακύπτουν ἐκ τῆς ἀναλύσεως ἢ ἐρμηνείας τοῦ πηγαίου ὕλικου, ἀφ' ἑτέρου πρὸς ἀνίχνευσιν τῶν ἐν αὐτῷ θησαυρῶν τοῦ περιεχομένου καὶ τοῦ μορφολογικοῦ πλούτου τῆς λατρείας τῶν παλαιότερων χριστιανικῶν γενεῶν καὶ τρίτον πρὸς ἀνακάλυψιν τοῦ διὰ τῶν αἰῶνων μίτου τῆς λειτουργικῆς ἐξελίξεως» (Αὐτόθι, σ. 5-6).

Τέλος τὸ τέταρτον κεφάλαιον φέρει τὸν τίτλον: «Φαινομενολογία τῶν παραγόντων, νόμων καὶ ἀρχῶν τῆς λειτουργικῆς ἐξελίξεως». Ἐν αὐτῷ γίνεται λόγος

περὶ τῶν πραγματοποιηθέντων κατὰ καιροὺς λειτουργικῶν ἐξελίξεων καὶ ὑποδεικνύονται τρόποι καὶ μέθοδοι διὰ μίαν νέαν λειτουργικὴν ἐξέλιξιν ἀνταποκρινομένην εἰς τὰς σημερινὰς ἀνάγκας τῶν ὀρθοδόξων πιστῶν. Ἔνεκα τούτου τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἔχει ἰδιαίτεραν ὄλως σημασίαν.

Τέλος τὰ «Μαθήματα Ἐκκλησιαστικῆς Ρητορικῆς ἢ Ὁμιλητικῆς» διαίρουσιν εἰς τρία μέρη. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος ἐξετάζονται εἰς τέσσαρα κεφάλαια τὰ εἰσαγωγικά εἰς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Ρητορικὴν, ἥτοι ἡ ἐννοία, ὀνομασία, διαίρεσις καὶ χρησιμότης τῆς Ὁμιλητικῆς, ἡ ἱστορία αὐτῆς καὶ αἱ τάσεις ἢ κατευθύνσεις τῆς ἑτεροδόξου καὶ τῆς νεοελληνικῆς Ὁμιλητικῆς εἰς τὸ δεῦτερον μέρος ἐξετάζεται εἰς ἕξ κεφάλαια τὸ κήρυγμα ἐξ ἐπόψεως ὕλης ἢ περιεχομένου. Καὶ εἰς τὸ τρίτον τέλος μέρος καὶ εἰς τρία κεφάλαια ἐξετάζεται τὸ κήρυγμα ἐξ ἐπόψεως εἰδολογικῆς ἢ μορφολογικῆς.

Χαρακτηριστικὸν γνώρισμα, πλὴν τῶν ἄλλων, τῶν «Μαθημάτων Ἐκκλησιαστικῆς Ρητορικῆς ἢ Ὁμιλητικῆς», ὡς τονίζεται καὶ ἐν τῷ προλόγῳ εἶναι ὅτι «ἐλήφθη ἰδιαίτερα μέριμνα, ἵνα δι' αὐτῶν γίνη φανερά ἡ εἰδοποιὸς διαφορὰ, τὴν ὁποίαν ἔχει ἡ Ὁρθόδοξος θεωρία τοῦ κηρυκτικοῦ ἔργου ἔναντι τῆς ἑτεροδόξου Ὁμιλητικῆς» (Αὐτόθι, σ. 7-8). Ἔτερον οὐσιῶδες γνώρισμα τοῦ ὡς ἄνω ἔργου, τὸ ὁποῖον θεωροῦμεν ἀπαραίτητον νὰ μνημονεύσωμεν εἶναι καὶ ἡ ἐκτενὴς ἐξέτασις τοῦ λειτουργικοῦ ἢ μυσταγωγικοῦ κηρύγματος καὶ ἡ σημασία, ἣν ἔχει τοῦτο διὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ὁμιλητικὴν. Καὶ τοῦτο, διότι ὡς τονίζεται ὑπὸ τοῦ συγγραφέως: «ἐφ' ὅσον τὸ σπουδαιότερον τῶν αἰτημάτων τῆς καθ' ὅλου Ὁμιλητικῆς εἶναι τὸ νὰ εἶναι τὸ κήρυγμα αὐστηρῶς Χριστοκεντρικόν, ἐμπνέον ἢ προάγον τὴν ἐν Χριστῷ ζωὴν, καθίσταται δῆλον, ὅτι τὸ αἶτημα τοῦτο ἐξ ὀρθοδόξου ἐπόψεως οὐδὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῇ, ἐὰν τὸ κήρυγμα δὲν καθοδηγῇ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως τοὺς ἀκροατὰς πρὸς κατανόησιν καὶ «μέθεξιν» τῆς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ λατρείᾳ συνεχιζομένης μυστικῆς ζωῆς τοῦ Χριστοῦ» (ἐνθ' ἄνωτ., σ. 96).

Ἐκ τῆς συντόμου παρουσιάσεως τῶν τριῶν μελετῶν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου δύναται τις νὰ διαπιστώσῃ τὴν σημασίαν, ἣν ἔχουν αὐταὶ τόσον διὰ τοὺς ἀσχολουμένους ἐπιστημονικῶς εἰς τὸν κλάδον τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας, ὅσον καὶ δι' ἐκείνους, οἵτινες χάριτι θεῆς μεταδίδουν τὴν σωζουσαν Ἀλήθειαν τοῦ Κυρίου εἰς τοὺς πιστοὺς διὰ τῶν μυστηρίων, τῆς κατηχήσεως καὶ τοῦ κηρύγματος.

EMMANOYTHA Π. ΠΕΡΣΕΛΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

'Ιερά Μητρόπολις Μεσσηνίας

'Εχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 τοῦ Κανονισμοῦ υπ' ἀριθ. 2/1969 «Περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, 'Ενοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίῳ διὰ τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ 'Ιεροῦ Ναοῦ Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Ναζηριου Εὔας, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν 'Ιερῶν Κανόνων, 'Εκκλησιαστικῶν Νόμων καὶ τῶν Κανονισμῶν ἀπαιτούμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά καὶ πιστοποιητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν Καλαμάτᾳ τῆ 22ῃ 'Ιουνίου 1976

† 'Ο Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Φιλίππων, Νεαπόλεως καὶ Θάσου

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς θέσεως τοῦ 'Ιεροκήρυκος τῆς 'Ιεράς ἡμῶν Μητροπόλεως, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσι τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς εικοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Περιοδικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς 'Ιεράς ἡμῶν Μητροπόλεως αἴτησιν μεθ' ἀπάντων τῶν δικαιολογητικῶν.

'Εν Καβάλα τῆ 21ῃ 'Ιουνίου 1976.

† 'Ο Φιλίππων Νεαπόλεως καὶ Θάσου ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Μαρωνείας

'Εχοντας υπ' όψει τὰς διατάξεις τοῦ ἀρθροῦ 33 παρὰ γρ. 2 τοῦ υπ' ἀριθ. 2/1969 Κανονισμοῦ (περὶ 'Ιερῶν Ναῶν, ἐνοριῶν καὶ 'Εφημεριῶν), καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσι τὰς κάτωθι κενὰς ὀργανικὰς ἐφημεριακὰς θέσεις: 1) 'Ι. Ναοῦ Κοιμήσεως Θεοτόκου Κομοτηνῆς, 2) 'Ι. Ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας Κομοτηνῆς, 3) 'Ι. Ναοῦ 'Αγ. Δημητρίου Ν. Σάντας, 4) 'Αγίας Παρασκευῆς Ἀρσακείου, 5) 'Αγ. Δημητρίου Στρέμης, 6) 'Αγ. Νικολάου 'Ιάσμου, 7) 'Αγ. Νικολάου Διώνης, 8) 'Αγ. Γεωργίου Κίρκης, 9) Προφήτου 'Ηλιοῦ Παλλαδίου 10) 'Αγ. Γεωργίου Πόρτης, 11) Παμμ. Ταξιαρχῶν Ευλαγανῆς, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ἐν τῷ Δελτίῳ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά διὰ τὰ περαιτέρω.

'Εν Κομοτηνῇ τῆ 19ῃ 'Ιουνίου 1976

† 'Ο Μαρωνείας ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΣ

'Ιερά Μητρόπολις Σερρῶν καὶ Νιγρίτης

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν Τρίτης (Γ) θέσεως 'Ιεροκήρυκος, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσι τῇ 'Ιερᾷ Μητροπόλει πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικά ἐντὸς εικοσαήμερου ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης διὰ τοῦ περιοδικοῦ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ».

'Εν Σέρραις τῆ 13ῃ 'Ιουλίου 1976

† 'Ο Σερρῶν καὶ Νιγρίτης ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

'Εκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† 'Ο Θεσσαλονίκης ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

† 'Ο Δράμας ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

A) 'Εσωτερικοῦ : Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

B) 'Εξωτερικοῦ : Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἐκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»

δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κωνστ. Γ. Μπόνη, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου 'Αθηνῶν, 'Αγνώστῳ Θεῷ.

Μητροπ. Δημητριάδος Χριστοδούλου, Τὸ Θεῖον Βάπτισμα κατὰ τοὺς 'Ι. τῆς 'Εκκλησίας Κανόνας.

Μητροπ. Φιλίππων Προκοπίου, 'Ανυπόστατοι οἱ γάμοι τῶν Μαρτύρων τοῦ 'Ιεχωβᾶ.

Μητροπ. πρ. Παραμυθίας Τίτου, 'Η μετὰ τῶν ἑτεροδόξων ἐπικοινωνία.

Μητροπ. πρ. Λήμνου Βασιλείου, 'Αρχιερεῖς τῶν Μητροπόλεων Βιζύης, Λαοδικείας, Σάρδεων καὶ Φιλαδελφείας.

Μητροπ. Πατρῶν Νικοδήμου, 150ετηρὶς ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανοῦ.

Γερασίμου Ζαφείρη, Καθηγητοῦ, 'Η Ε' Γενική συνέλευσις τοῦ Π.Σ.Ε. καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς 'Ορθόδοξου ἐν αὐτῇ 'Εκκλησίας.

'Αρχιμ. Παντελεήμονος Καθρεπτίδου, 'Η διέξοδος ἀπὸ τὴν ἀγωνία.

'Εμμαν. Φωτιάδου, Εἰσηγητικὸν Ὑπόμνημα πρὸς τὴν Διορθόδοξον Θεολογικὴν Ἐπιτροπὴν ἐπὶ τοῦ Διαλόγου μετὰ τῶν 'Ορθοδόξων καὶ Παλαιοκαθολικῶν.

Συνοδικαὶ 'Εγκύκλιαι.

Παρατηρήσεων στήλη.

'Εκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισίαι.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ 'Αθήναι, 'Ιασιῶν 1 — Τηλ. 710.78

Προϊστάμενος Τυπογραφεύς: 'Ιωάννης Μιχαήλ. 'Αναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.978.